МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Обліково-аналітичне забезпечення управління зобов'язаннями на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0713-оа
спеціальності 071 Облік і оподаткування
освітньої програми Облік і аудит
С.С. Зінькова
Керівник: к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.
Рецензент к.е.н., доцент Удодова Я.В.

ЗАПОРІЖЖЯ – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітня програма «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ**:**
Зав. кафедри_____Н.М. Проскуріна
«_____»_____2024 р.

З А В Д А Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Зінькової Світлани Сергіївни

1. Тема кваліфікаційної роботи: Обліково-аналітичне забезпечення управління зобов'язаннями на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»
керівник роботи Скорнякова Юлія Борисівна, к.е.н., доцент,
затверджені наказом ЗНУ від 29 грудня 2023 року № 2252-с

2. Строк подання студентом роботи 25 листопада 2024 року

3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані обліку та фінансової звітності підприємства.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): розкрити теоретичні засади обліку і аналізу ефективності управління зобов'язаннями підприємства; дослідити проблематику ідентифікації та класифікації зобов'язань; провести аналіз динаміки та структури зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»; оцінити вплив зобов'язань на фінансовий стан підприємства; розробити рекомендації щодо підвищення якісного рівня управління зобов'язаннями.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 37 табл.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.	05.08.2024	05.08.2024
2	к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.	10.09.2024	10.09.2024
3	к.е.н., доцент Скорнякова Ю.Б.	05.10.2024	05.10.2024

7. Дата вручення завдання для виконання: 01 червня 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№з/п	Етапи кваліфікаційної роботи	Термін виконання роботи	Примітка
1.	Розробка плану роботи та підбір літературних джерел	липень 2024	виконано
2.	Написання вступної частини	серпень 2024.	виконано
3.	Робота над першим розділом	серпень 2024	виконано
4.	Робота над другим розділом	вересень 2024	виконано
5.	Робота над третім розділом	жовтень 2024	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2024	виконано
7.	Оформлення роботи та отримання відгуку і рецензії	листопад 2024	виконано
8.	Здача роботи на кафедру	листопад 2024	виконано

Студентка _____ С.С. Зінькова
(підпис)

Керівник роботи _____ Ю.Б. Скорнякова
(підпис)

Нормоконтроль пройдено:

Нормоконтролер _____ В.В. Сьомченко
(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 131 с., 3 розділи, 37 табл., 1 формула., 1 додаток, 72 джерела.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ОБЛІК, АНАЛІЗ, ОПТИМІЗАЦІЯ, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ

Об'єкт дослідження – процес обліку і методи аналізу управління зобов'язаннями на автотранспортному підприємстві управління .

Метою кваліфікаційної роботи є систематизація теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку зобов'язань, а також проведення аналізу зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» з метою обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності роботи підприємства та зміцнення його фінансового стану.

Методи дослідження: системний підхід до вивчення економічних явищ і процесів. Під час виконання дослідження використано загальнонаукові методи пізнання: методи наукового узагальнення, діалектичний метод, методи індукції та дедукції, класифікації, порівняння, наукової абстракції, системного та комплексного аналізу, синтезу.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення управління зобов'язаннями з метою підвищення ефективності діяльності підприємства та зміцнення його фінансового стану.

У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

– систематизовано основні ознаки класифікації зобов'язань, що дозволяє підвищити якісний рівень ідентифікації даної економічної категорії в площині обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень;

– визначено та проаналізовано основні проблемні аспекти організації обліку зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» та запропоновані можливі напрямки їх вирішення, зокрема шляхом впровадження стандартів та процедур, автоматизації обліку зобов'язань та проведення регулярних аудиторських перевірок;

– обґрунтовано основні напрямки оптимізації облікової політики ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» в площині зобов'язань, зокрема за рахунок перегляду методів оцінки, оптимізації податкового обліку з податку на додану вартість, а також шляхом впровадження активної системи моніторингу зобов'язань;

– розроблені пропозиції вдосконалення управління кредиторською заборгованістю ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за рахунок впровадження автоматизованої системи фінансового планування;

набули подальшого розвитку:

– проблематика формування якісної системи моніторингу зобов'язань за рахунок налагодження регулярного складання звітів платоспроможності з аналізом змін зобов'язань у динаміці та впровадження алгоритмів раннього попередження ризиків несвоєчасного погашення зобов'язань;

– методичне забезпечення управління короткостроковими зобов'язаннями за рахунок формування резервного фонду для короткострокових зобов'язань на основі аналізу середньої заборгованості за три попередніх роки із використанням політики резервування за відсотковими ставками залежно від категорії ризику.

Теоретичною та методичною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців з питань ідентифікації, класифікації, обліку, аналізу та управління зобов'язаннями, законодавчі та нормативні акти з питань бухгалтерського обліку та оподаткування підприємств.

За підсумками проведеного дослідження визначені та проаналізовані основні проблемні аспекти організації обліку зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» та запропоновані можливі напрямки їх вирішення, обґрунтовані основні напрямки оптимізації облікової політики підприємства в площині зобов'язань, а також розроблені пропозиції вдосконалення управління кредиторською заборгованістю ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за рахунок впровадження автоматизованої системи фінансового планування.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить удосконалити обліково-аналітичне забезпечення управління зобов'язаннями з метою підвищення ефективності роботи підприємства та зміцнення його фінансового стану. Отримані результати дослідження спрямовані на вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління зобов'язаннями, що у підсумку сприятиме підвищенню ефективності роботи підприємства та зміцненню його фінансового стану.

SUMMARY

Qualification work contains: 131 pp., 3 sections., 37 tab., 1 formula., 1 annex., 72 references.

LIABILITIES, ACCOUNTANTS' DEBT, FINANCIAL SUSTAINABILITY, ACCOUNTING, ANALYSIS, OPTIMIZATION, LIQUIDITY, SOLIDABILITY, MANAGEMENT METHODS, EFFICIENCY, MONITORING SYSTEM

The object of the the process of accounting and methods of analysis of liability management at the motor transport enterprise management.

The purpose of the qualification work is to systematize theoretical provisions and develop practical recommendations for improving the accounting of liabilities, as well as to conduct an analysis of the liabilities of OLVI TRANS LLC in order to substantiate proposals for increasing the efficiency of the enterprise's work and strengthening its financial condition.

Research methods: a systematic approach to the study of economic phenomena and processes. During the research, general scientific methods of cognition were used: methods of scientific generalization, dialectical method, methods of induction and deduction, classification, comparison, scientific abstraction, systemic and complex analysis, synthesis.

The scientific novelty of the obtained results lies in the theoretical and methodological substantiation and solution of a set of issues related to the improvement of accounting and analytical support for liability management in order to increase the efficiency of the enterprise's activities and strengthen its financial condition.

In the process of the research, the following scientific results were obtained, which are characterized by scientific novelty:

– the main features of the classification of liabilities were systematized, which allows to increase the qualitative level of identification of this economic category in the area of accounting and analytical support for making managerial decisions;

– identified and analyzed the main problematic aspects of the organization of accounting for liabilities of OLVI TRANS LLC and proposed possible directions for their solution, in particular by implementing standards and procedures, automating accounting for liabilities and conducting regular audits;

– substantiated the main directions for optimizing the accounting policy of OLVI TRANS LLC in the area of liabilities, in particular by reviewing valuation methods, optimizing tax accounting for value added tax, as well as by implementing an active system for monitoring liabilities;

– developed proposals for improving the management of payables of OLVI TRANS LLC by implementing an automated financial planning system;

further developed:

– the issue of forming a high-quality system for monitoring liabilities by establishing regular compilation of solvency reports with an analysis of changes in liabilities in dynamics and implementing algorithms for early warning of risks of untimely repayment of liabilities;

– methodological support for the management of short-term liabilities by forming a reserve fund for short-term liabilities based on an analysis of average debt for the previous three years using a policy of provisioning at interest rates depending on the risk category.

The theoretical and methodological basis of the study is the works of domestic and foreign scientists on the identification, classification, accounting, analysis and management of liabilities, legislative and regulatory acts on accounting and taxation of enterprises. Based on the results of the study, the main problematic aspects of the organization of accounting for liabilities of OLVI TRANS LLC were identified and analyzed and possible directions for their solution were proposed, the main directions for optimizing the accounting policy of the enterprise in the area of

iabilities were substantiated, and proposals were developed to improve the management of payables of OLVI TRANS LLC by implementing an automated financial planning system.

The practical application of the recommendations proposed by the author will allow improving the accounting and analytical support for liability management in order to increase the efficiency of the enterprise and strengthen its financial condition. The results of the study are aimed at improving the accounting and analytical support for liability management, which will ultimately contribute to increasing the efficiency of the enterprise and strengthening its financial condition.

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ
SUMMARY
ВСТУП……. 11
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-НОРМАТИВНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ПІДПРИЄМСТВА
1.1 Проблематика ідентифікації та класифікації зобов'язань……. 16
1.2 Визнання, оцінка та відображення зобов'язань в системі бухгалтерського обліку…….. 30
1.3 Управління зобов'язаннями як обов'язкова умова забезпечення стійкого фінансового стану підприємства…… 39
РОЗДІЛ 2 ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства…… 50
2.2 Порядок відображення в обліку формування та погашення зобов'язань……... 64
2.3 Проблемні питання та підвищення якісного рівня облікового забезпечення управління зобов'язаннями……. 80
РОЗДІЛ 3 АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»
3.1 Аналіз динаміки та структури зобов'язань……. 95
3.2 Аналіз впливу зобов'язань на фінансовий стан підприємства…….. 101
3.3 Шляхи підвищення якісного рівня управління зобов'язаннями…….. 109
ВИСНОВКИ……..…… 119
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ…… 123
ДОДАТОК А Інформація про фінансовий стан та фінансові результати ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за 2021-2023рр. ……. 130

ВСТУП

Сучасні умови господарювання характеризуються постійними змінами, пов’язаними зі зростаючою глобалізацією, економічною нестабільністю та посиленням конкуренції. В таких обставинах підприємства стикаються з необхідністю адаптації до нових викликів, серед яких важливе місце займає управління зобов’язаннями. Зазначений процес управління є складним та багаторівневим, адже потребує ефективного поєднання бухгалтерського обліку, фінансового планування та стратегічного та оперативного аналізу. Управління зобов’язаннями набуває вирішального значення в площині підтримки фінансової стійкості підприємства, забезпечення його ліквідності та здатності виконувати короткострокові та довгострокові зобов’язання.

Зобов’язання варто визнати однією з найважливіших складових фінансової діяльності підприємства, адже вони відображають взаємозв’язок підприємства із постачальниками, покупцями, банками, бюджетом, найманими працівниками та іншими контрагентами. Раціональне управління зобов’язаннями передбачає не лише вчасне їх виконання, а й оптимізацію їх структури, строків погашення та вартості обслуговування позикових коштів. Варто розуміти, що прорахунки в управлінні зобов’язаннями неминуче призводять до дефіциту оборотних коштів, накопичення простроченої заборгованості, погіршення репутації підприємства та втрати ділових партнерів.

В площині управління зобов’язаннями особливого значення набуває бухгалтерський облік, який має оперативно систематизувати інформацію щодо наявних зобов’язань та їх виконання, а також забезпечувати коректне та прозоре відображення зобов’язань у фінансовій звітності. Саме така інформація обліку та звітності дозволяє керівництву здійснювати постійний моніторинг фінансового стану підприємства, виявляти ризики та приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо забезпечення фінансування

діяльності підприємства. Одночасно аналіз динаміки та структури зобов'язань, їх впливу на фінансовий стан підприємства є основою для виявлення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства, зміцнення його фінансового стану та конкурентоспроможності.

Таким чином, питання обліково-аналітичного забезпечення управління зобов'язаннями є набувають особливого значення як в площині економічної науки, так і в практиці управління кожним окремим підприємством, що й підкреслює актуальність та важливість обраного напрямку дослідження.

Питанням обліково-аналітичного забезпечення управління зобов'язаннями присвячені дослідження багатьох науковців, таких як В.З. Бугай, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, Л.Л. Горецька, А.Г. Завгородній, К.В. Ізмайлова, О.А. Лахтіонова, С.І. Мельник, Г.О. Партин, М.С. Пушкар, Т.А. Сафарова, О.О. Терещенко, Т.І. Тесленко, Ю.С. Цал-Цалко та багатьох інших. В той же час проблематика управління зобов'язаннями є достатньо багатогранною, а підприємницька практика постійно актуалізує нові запитання та завдання щодо різних аспектів облікового та аналітичного управління зобов'язаннями. Саме цим і обґрунтовується актуальність подальших наукових досліджень в площині обліково-аналітичного забезпечення управління зобов'язаннями з метою систематизації, уточнення та розвитку окремих питань.

Метою кваліфікаційної роботи є систематизація теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку зобов'язань, а також проведення аналізу зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» з метою обґрунтування пропозицій щодо підвищення ефективності роботи підприємства та зміцнення його фінансового стану.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені і вирішувалися такі завдання:

– розглянути проблематику ідентифікації та класифікації зобов'язань підприємства;

– систематизувати теоретико-нормативні основи управління

зобов’язаннями;

– на основі проведеного дослідження виявити наявні проблемні питання обліку зобов’язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» та обґрунтувати пропозиції щодо підвищення якісного рівня облікового забезпечення управління зобов’язаннями;

– виконати аналіз зобов’язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС», у тому аналіз впливу рівня зобов’язань на фінансовий стан підприємства;

– розробити пропозиції щодо підвищення якісного рівня управління зобов’язаннями з метою забезпечення ефективної роботи підприємства та зміцнення його фінансового стану.

Об’єкт дослідження – процес обліку і методи аналізу зобов’язань на автотранспортному підприємстві.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення управління зобов’язаннями на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС».

Для досягнення поставленої мети були використані наукові методи, які застосовуються при вивченні соціально-економічних процесів і явищ, а саме: методи наукового узагальнення (при дослідженні проблематики ідентифікації та класифікації зобов’язань), діалектичний метод (при дослідженні теоретико-нормативних основ управління зобов’язаннями), методи індукції та дедукції, класифікації, порівняння, наукової абстракції, аналізу та синтезу (при дослідженні наявної на підприємстві системи облікового забезпечення управління зобов’язаннями та обґрунтуванні пропозицій щодо її вдосконалення), методи системного та комплексного економічного аналізу (при виконанні аналізу зобов’язань та їх впливу на фінансовий стан підприємства), методи критичного аналізу та синтезу (з метою обґрунтування пропозицій щодо формування якісної системи моніторингу зобов’язань та вдосконалення методичного забезпечення управління короткостроковими зобов’язаннями) та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-

методичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням обліково-аналітичного забезпечення управління зобов'язаннями з метою підвищення ефективності діяльності підприємства та зміцнення його фінансового стану.

У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

– систематизовано основні ознаки класифікації зобов'язань, що дозволяє підвищити якісний рівень ідентифікації даної економічної категорії в площині обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень;

– визначені та проаналізовані основні проблемні аспекти організації обліку зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» та запропоновані можливі напрямки їх вирішення, зокрема шляхом впровадження стандартів та процедур, автоматизації обліку зобов'язань та проведення регулярних аудиторських перевірок;

– обґрунтовані основні напрямки оптимізації облікової політики ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» в площині зобов'язань, зокрема за рахунок перегляду методів оцінки, оптимізації податкового обліку з податку на додану вартість, а також шляхом впровадження активної системи моніторингу зобов'язань;

– розроблені пропозиції вдосконалення управління кредиторською заборгованістю ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за рахунок впровадження автоматизованої системи фінансового планування;

набули подальшого розвитку:

– проблематика формування якісної системи моніторингу зобов'язань за рахунок налагодження регулярного складання звітів платоспроможності з аналізом змін зобов'язань у динаміці та впровадження алгоритмів раннього попередження ризиків несвоєчасного погашення зобов'язань;

– методичне забезпечення управління короткостроковими зобов'язаннями за рахунок формування резервного фонду для короткострокових зобов'язань на основі аналізу середньої заборгованості за

три попередніх роки із використанням політики резервування за відсотковими ставками залежно від категорії ризику.

Теоретичною та методичною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців з питань ідентифікації, класифікації, обліку, аналізу та управління зобов'язаннями, законодавчі та нормативні акти з питань бухгалтерського обліку та оподаткування підприємств.

Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій дозволить удосконалити обліково-аналітичне забезпечення управління зобов'язаннями з метою підвищення ефективності роботи підприємства та зміцнення його фінансового стану. Отримані результати дослідження спрямовані на вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління зобов'язаннями, що у підсумку сприятиме підвищенню ефективності роботи підприємства та зміцненню його фінансового стану.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію на II Міжнародній науково-практичній конференції «Соціально-економічні виклики та можливості глобалізації» (15 лютого 2025 року, Україна, м. Одеса) та VII Міжнародній науково-практичній конференції Міжнародній науково-практичній конференції «Present and future: priority areas of research in scientific and educational activities» (17-19 лютого 2025 року, Чехія, м. Прага).

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку джерел посилання і додатків. Основний зміст викладено на 131 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-НОРМАТИВНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Проблематика ідентифікації та класифікації зобов'язань

Формування активів підприємства нерозривно пов'язане з управлінням фінансовими ресурсами, що належать власникам, і джерелами залучення капіталу. Активи виступають не просто об'єктами володіння, а основою для отримання економічних вигод у майбутньому, як визначено в [52]. Першопочаткове забезпечення активів фінансами – це обов'язок засновників, які формують капітал і визначають власну частку участі у підприємницькій діяльності. Однак виключно за рахунок власних ресурсів функціонують лише окремі підприємства. У реаліях господарювання більшість компаній використовують як власний капітал, так і залучені зобов'язання.

Комбінація власних і позикових джерел формування активів обґрунтовується потребою у розширенні господарської діяльності. Власники прагнуть максимізувати доходи, збільшуючи обсяги активів. Власний капітал обмежений за своєю природою, тоді як зовнішні джерела фінансування, включаючи кредити, дозволяють розширювати виробництво, залучати нові ресурси і підвищувати ефективність. Банківські кредити, навіть з урахуванням плати за їх використання, створюють можливості для отримання додаткового прибутку, якщо підприємство працює рентабельно. Рентабельність позикового капіталу вимірюється різницею між доходами, отриманими від залучених ресурсів, та витратами на їх обслуговування.

Додатково, сучасні підприємства постійно функціонують у системі взаємних зобов'язань із партнерами, клієнтами і державними структурами. Ці зобов'язання включають заборгованість перед постачальниками,

підрядниками, замовниками, працівниками, бюджетом, а також соціальними фондами. Кредиторська заборгованість у такій ситуації стає не лише борговим зобов'язанням, а й ресурсом, який сприяє забезпеченню господарських операцій. Зобов'язання, таким чином, виконують подвійну роль – джерело формування активів і елемент фінансових операцій.

Історія виникнення категорії зобов'язань дозволяє глибше зрозуміти їх сучасну сутність. За спостереженням Я. А. Канторовича, у первісних суспільствах зобов'язання базувались на повному домінуванні кредитора над боржником [24, с. 42]. Цей зв'язок мав виключно особистісний характер і не передбачав майнових стягнень. Подібний підхід існував до формування ідеї зобов'язання як юридичної категорії. У римському праві, як зауважує Д. В. Дождєв, зобов'язання сприймалось як формальний обов'язок боржника виконати певні дії на користь кредитора [20, с. 470]. Ця еволюція свідчить про поступове переміщення акценту з особистої залежності до майнових стягнень, що стало основою сучасних фінансових взаємовідносин.

Сучасне уявлення про зобов'язання включає як статичний, так і динамічний аспекти. У статичному вимірі, за Т. В. Боднаром, зобов'язання – це правовідносини, в межах яких боржник має виконати певні обов'язки, а кредитор – право вимагати їх виконання [5, с. 73].

Динамічний підхід, який підтримує Н. Ю. Голубєва, підкреслює обмін матеріальними і нематеріальними благами, що забезпечує рух капіталу у підприємницькому середовищі [18, с. 7].

Обидва підходи відображають багатогранність цієї категорії та її ключову роль у фінансовій системі.

Зобов'язання підприємств тісно пов'язані із системою кредитних відносин, які впливають на всі аспекти їх діяльності. Наприклад, у звітах про фінансовий стан зобов'язання представлені у вигляді короткострокових і довгострокових боргів, що дозволяє оцінювати фінансову стабільність підприємства. Візуалізація взаємозв'язку між капіталом і зобов'язаннями представлена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 − Співвідношення власного і позикового капіталу у формуванні активів

Показник	Власний капітал	Позиковий капітал
Частка у загальних активах	40-60%	60-40%
Витрати на обслуговування	Немає	Відсотки
Ризики	Мінімальні	Середні
Потенціал розширення	Обмежений	Високий

Співвідношення власного і позикового капіталу залежить від специфіки діяльності, галузі, у якій працює підприємство, і фінансової політики. У високорентабельних галузях частка позикового капіталу може сягати 60%, тоді як у стабільних, але менш прибуткових сферах переважає власний капітал.

Таким чином, зобов’язання у сучасній економіці виконують не лише фінансову, а й стратегічну функцію. Вони дозволяють підприємствам гнучко реагувати на ринкові зміни, масштабувати діяльність і ефективно використовувати доступні ресурси. Порівняння історичних і сучасних підходів до зобов’язань демонструє їх еволюцію від інструменту особистого контролю до універсального фінансового інструменту, який є невід’ємною складовою підприємницької діяльності.

Законодавчі акти пропонують різноманітні підходи до визначення зобов’язань, враховуючи юридичний і економічний аспекти. Визначення в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» поєднує ці аспекти, виступаючи основою для облікового відображення зобов’язань.

Аналізуючи юридичний і економічний підходи, стає очевидно, що вони відображають різні етапи розвитку зобов’язань. Юридична сутність акцентує на моменті виникнення правовідносин, тоді як економічна − на факті здійснення операцій. Як відзначають Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна, такі відмінності пояснюють, чому в бухгалтерському обліку фіксуються лише реалізовані господарські події. Наприклад, юридичне зобов’язання щодо отримання кредиту виникає з моменту підписання

договору, але в обліку відображається лише після зарахування коштів на рахунок підприємства [14, с. 323].

Ідентифікація поняття «зобов'язання» у вітчизняних нормативних документах узагальнена в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Ідентифікація поняття «зобов'язання» у вітчизняних нормативних документах

Нормативний документ	Визначення поняття «зобов'язання» відповідно до нормативного документа
Цивільний кодекс України (ст. 509) [70]	Зобов'язання – правовідносини, за якими одна сторона (боржник) має обов'язок виконати дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші) або утриматися від дії на користь іншої сторони (кредитора), яка, своєю чергою, має право вимагати виконання цього обов'язку.
Господарський кодекс України (ст. 173) [19]	Зобов'язання – це відносини між суб'єктами господарювання, що виникають на підставі господарських або управлінсько-господарських дій. Воно вимагає від зобов'язаної сторони виконання певної дії (роботи, передання майна, сплати грошей, надання інформації) чи утримання від дії на користь управненої сторони.
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (ст. 1) [52]	Зобов'язання трактується як заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої зменшить майбутні ресурси підприємства, що втілюють економічні вигоди.

Отже, облікова практика зобов'язань повинна враховувати не тільки юридичну природу, але й економічну реальність, базуючись на точному ідентифікуванні та класифікації зобов'язань.

Економічна природа категорії «зобов'язання» є об'єктом досліджень багатьох науковців, які намагаються визначити її сутність як через облікову, так і управлінську площину.

Зобов'язання виступають ключовим елементом фінансової діяльності підприємств і є основою для аналізу їх фінансового стану.

В обліковому контексті зобов'язання трактуються як фінансові зобов'язання підприємства перед третіми особами, що виникають у результаті минулих подій і повинні бути врегульовані шляхом передачі ресурсів у

майбутньому. У таблиці 1.3 наведено окремі підходи до ідентифікації «зобов'язань», що відображають їхній багатогранний економічний характер.

Таблиця 1.3 – Ідентифікація економічної категорії «зобов'язання» у наукових дослідженнях

Визначення	Автор та джерело
Зобов'язання є юридично регламентованим обов'язком компанії щодо виплати грошей і надання товарів, робіт і послуг, які виникли в результаті минулих подій.	І. Д. Бенько, М. Р. Лучко [1, с. 104]
Зобов'язання – це борги (заборгованість) підприємства, які виникають внаслідок придбання товарів і послуг у кредит, або кредити, які підприємство отримує для свого фінансування.	Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун [11, с. 202]
Зобов'язання – це ймовірні майбутні економічні витрати, які виникають через минулі операції.	А. Велш Глен, Г. Шорт Деніел [13, с. 528]
Зобов'язання – це визнана боржником заборгованість, яка буде погашена кредитору внаслідок здійснення ряду дій щодо зменшення активів або збільшення зобов'язань та має часову визначеність за звітними періодами.	Н.В. Кудлаєва, А.П. Фльора [29, с. 830]
Зобов'язання (liabilities) виникають в результаті здійснення фірмою різних угод і є юридичною основою для подальших платежів за товари чи надані послуги.	Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуелл [37, с. 328]
Зобов'язання – це фінансова категорія, яка є сукупністю фінансових вимог до підприємства внаслідок здійснення певних дій на користь інших осіб, які є юридично оформленими певними документами та набувають форми довгострокового або поточного (залежно від строковості) пасиву і є джерелом залучених коштів підприємства.	Н.В. Новицька [38, с. 289]
Зобов'язання підприємства – позиковий капітал, який необхідно повернути кредиторам у встановлені терміни, як правило, з відсотками, які обумовлені договорами за його використання.	В.Ф. Палій [42, с. 205]

Економічна природа зобов'язань передбачає їх формування у результаті певних господарських операцій. Прикладами таких операцій можуть бути отримання кредитів, товарів або послуг, нарахування заробітної плати, сплата податків та інших обов'язкових платежів. Важливим є розуміння того, що зобов'язання виникають як результат взаємодії підприємства з іншими суб'єктами господарювання, державою чи фізичними особами.

Зобов'язання також тісно пов'язані з формуванням активів. Наприклад, отримання матеріальних ресурсів чи грошових коштів спричиняє виникнення

зобов’язань перед постачальниками чи банками. Однак методи їхнього погашення не впливають на первісну вартість активів.

І. Й. Яремко зазначає, «борги є вимогою капіталу кредитором, але не є вимогою щодо самого товару» [72, с. 78]. Це твердження акцентує увагу на юридичній природі зобов’язань, яка підкріплюється документальним підтвердженням правовідносин між сторонами.

Управління зобов’язаннями передбачає їх оптимізацію як за обсягом, так і за структурою. Зобов’язання можна класифікувати за різними ознаками: терміном погашення (короткострокові, довгострокові), типом контрагентів (кредиторська заборгованість перед постачальниками, фінансові зобов’язання перед банками, розрахунки з працівниками). Така класифікація дозволяє забезпечити ефективний контроль за їхнім виконанням і своєчасним відображенням в обліку.

Кредиторська заборгованість, як одна зі складових зобов’язань, заслуговує окремої уваги. Її можна визначити як заборгованість підприємства перед іншими суб’єктами господарювання чи фізичними особами, що виникає унаслідок виконання угод. Кредиторами підприємства можуть бути постачальники, банки, бюджетні установи чи фізичні особи, яким належать виплати.

У науковій літературі виявлено спроби описати кредиторську заборгованість через її юридичну та економічну природу.

В. З. Бугай, в основі взаємовідносин між боржником і кредитором лежить принцип «дебет і кредит», де одна сторона має заборгованість (дебітор), а інша – вимогу (кредитор). Ця симетрія зумовлює двосторонній облік однієї події: у балансі боржника заборгованість відображається як пасив, а у балансі кредитора – як дебіторська заборгованість [11, с. 60-63].

Питання розмежування зобов’язань і кредиторської заборгованості залишаються актуальними у сучасній обліковій теорії. Деякі підприємства практикують ототожнення цих категорій, що часто спрощує управління ними, але створює труднощі у подальшому аналізі фінансового стану. Для

ефективного управління необхідно чітко розрізняти ці поняття, враховуючи їхню економічну і юридичну природу.

На перший погляд ідентифікація категорій «зобов'язання» та «кредиторська заборгованість» може виглядати як абсолютна тотожність. Однак при детальному розгляді стає зрозуміло, що кредиторська заборгованість є лише частиною ширшої категорії зобов'язань підприємства. Згідно з положеннями МСБО 37, зобов'язання описуються як «існуюче зобов'язання суб'єкта господарювання, яке виникає внаслідок минулих подій і погашення якого, за очікуванням, призведе до вибуття ресурсів, що втілюють у собі економічні вигоди» [35]. Таке визначення вказує на широкий діапазон ситуацій, що можуть спричинити виникнення зобов'язань, і одночасно розширює їхню економічну сутність за межі традиційної кредиторської заборгованості.

Порівняння обох категорій демонструє суттєві відмінності. Кредиторська заборгованість обмежується поточними взаєморозрахунками із постачальниками, державою, працівниками чи іншими юридичними і фізичними особами. Натомість зобов'язання в ширшому розумінні охоплюють також забезпечення, умовні зобов'язання, а також будь-які юридично оформлені чи очікувані витрати, які впливають на економічний стан підприємства. Цю багатогранність можна побачити у визначеннях, представлених у таблиці 1.4.

Дослідники по-різному трактують кредиторську заборгованість, наголошуючи на її сутності як зобов'язань, що виникають у результаті господарських операцій, тимчасово залучених активів чи отриманих позик, що вимагає врегулювання в певний термін.

Залежно від контексту, вона може розглядатися:

– або як фінансова вимога постачальників, результат короткострокового кредитування;

– або як наслідок інших фінансових угод, що впливають на поточну ліквідність підприємства.

Таблиця 1.4 – Ідентифікація економічної категорії «кредиторська заборгованість» в наукових дослідженнях

Визначення	Автор та джерело
Кредиторська заборгованість – це поточні зобов'язання підприємства, що відображають його заборгованість перед господарськими партнерами з комерційних операцій; з розрахунків, нарахованих до оплати тощо.	І. О. Бланк [3, с. 162]
Кредиторська заборгованість – грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені.	А. Б. Борисов [7, с. 437]
Кредиторська заборгованість – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит.	С. Ф. Голов [17, с. 320]
Кредиторська заборгованість – це заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк.	Г. О. Партин, А. Г. Загородній [43, с. 112]

Ця багатогранність визначень кредиторської заборгованості підкреслює її складну природу, яка може включати не лише зобов'язання, що виникають у результаті звичайних господарських операцій, але й зобов'язання, пов'язані з фінансовими угодами, які мають стратегічне значення для управління ліквідністю підприємства, особливо у контексті фінансування короткострокових зобов'язань або управління кредитним ризиком. На цьому тлі важливо відзначити, що кредиторська заборгованість є однією зі складових короткострокових зобов'язань, які передбачені НП(С)БО 11.

Згідно з п. 10 НП(С)БО 11, поточні зобов'язання охоплюють короткострокові кредити банків, поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари та послуги, за розрахунками з бюджетом, страхуванням, оплати праці, а також короткострокові забезпечення та інші поточні зобов'язання [47].

Розгляд питань формування зобов'язань через призму стандартів бухгалтерського обліку дозволяє акцентувати увагу на необхідності розмежування різних категорій зобов'язань. Умовні зобов'язання, наприклад, мають свої особливості і можуть виникати як результат потенційних чи можливих подій, що не знаходять негайного відображення в обліку. Такі

зобов’язання мають бути визнані лише тоді, коли ймовірність вибуття економічних вигод стає достатньо високою.

Що стосується забезпечення, то вони характеризуються як зобов’язання з невизначеним строком або сумою і можуть охоплювати такі статті, як забезпечення виплати відпусток, гарантійного ремонту, реорганізації підприємства тощо. Відображення забезпечень у фінансовій звітності є окремою методологічною проблемою, що потребує чіткої оцінки майбутніх витрат, пов’язаних із цими зобов’язаннями.

У підсумку, аналіз економічної сутності зобов’язань показує, що ця категорія є значно ширшою, ніж кредиторська заборгованість, і включає низку інших фінансових зобов’язань, які впливають на фінансовий стан підприємства. Удосконалення методології обліку та управління зобов’язаннями дозволить забезпечити більш повне розкриття інформації у фінансовій звітності та підвищити рівень прозорості фінансових операцій.

НП(С)БО 11 «Зобовязання» дозволяє переосмислити підхід до управління зобов’язаннями на підприємствах. Наприклад, доходи майбутніх періодів, хоч і формально включені до складу зобов’язань, мають специфічний характер, який не відображений у самому стандарті. Натомість, План рахунків пояснює, що такі доходи виникають у вигляді авансових платежів за оренду основних засобів, передплати на періодичні видання, доходів від продажу квитків, абонентної плати за послуги зв’язку. Ця категорія є своєрідним мостом між обліком доходів і зобов’язань, що створює цікаві нюанси у бухгалтерському обліку [45].

Класифікація зобов’язань залишається одним із найбільш обговорюваних питань у фінансовому менеджменті.

С. Ф. Голов акцентує увагу на поділі зобов’язань на реальні та потенційні. Реальні зобов’язання виникають на основі конкретних договірних відносин, а суми потенційних зобов’язань залежать від подій, які ще не настали, але мають високу ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому. Потенційні зобов’язання, у свою чергу, поділяються на

забезпечення та непередбачені випадки [16, с. 321]. Такий підхід дозволяє враховувати не лише поточні, але й перспективні ризики підприємства.

Т. І. Тесленко пропонує іншу систему класифікації, враховуючи характер виникнення, економічний зміст, контрагентів, валюту погашення, забезпечення, терміни виконання і ймовірність реалізації зобов’язань [63, с. 7]. Це відкриває нові горизонти для аналізу, дозволяючи враховувати унікальні аспекти кожного підприємства. Наприклад, зобов’язання у національній і іноземній валютах створюють різний рівень ризиків залежно від коливань валютного курсу.

А. Т. Сафорова додає до класифікації ще одну ознаку − вид обліку. Фінансовий, податковий і управлінський облік дозволяють по-різному розглядати зобов’язання, залежно від мети: чи це оптимізація податкових зобов’язань, чи забезпечення прозорості для зовнішніх користувачів фінансової інформації [56, с. 319]. Порівнюючи ці підходи, можна побачити, що практичне застосування класифікації залежить від обставин: наприклад, договірні зобов’язання будуть значно простішими для оцінки, ніж позадоговірні, які можуть мати невизначений характер.

Ф. Ф. Бутинець і Л. О. Горецька розширюють аналіз, додаючи ознаки, що стосуються складності, визначеності у часі, способу погашення та забезпечення. Цікаво, що, наприклад, за способом погашення зобов’язання можуть бути монетарними або немонетарними. Перші пов’язані з рухом коштів, тоді як другі можуть передбачати передачу активів чи виконання певних робіт. Такий підхід додає глибини до розуміння зобов’язань як комплексної фінансової категорії [10, с. 461].

Систематизація класифікаційних підходів представлена у таблиці 1.5, яка допомагає чіткіше зрозуміти багатогранність зобов’язань. Це дозволяє не лише визначити основні типи зобов'язань, але й оцінити їх вплив на фінансову стабільність підприємства та прийняття управлінських рішень. Крім того, така класифікація сприяє більш ефективному управлінню ризиками, пов’язаними з ліквідністю та платоспроможністю підприємства, що є важливим аспектом у

забезпеченні його сталого розвитку.

Таблиця 1.5 – Класифікація зобов’язань за різними ознаками

Класифікаційна ознака	Види зобов’язань
За підставами виникнення	Договірні, позадоговірні
За можливістю оцінки	Реальні, умовні
За складністю	Прості, складні
За визначеністю у часі	Обмежені, безстрокові
За способом погашення	Монетарні, немонетарні
За терміном погашення	Поточні, довгострокові
За валютою погашення	У національній, в іноземній валютах
За часом виникнення	Теперішні, майбутні

Правовий режим формування і погашення зобов’язань стає важливим аспектом їхнього аналізу. В межах НП(С)БО 11 «Зобов’язання» регулюється порядок створення забезпечень, які мають особливе значення у фінансовій діяльності підприємств. Забезпечення формуються для виплат відпусток, додаткового пенсійного забезпечення, виконання гарантійних зобов’язань, реструктуризації та виконання обтяжливих контрактів [47].

Зобов’язання не просто впливають на фінансовий стан підприємства, а й формують його стратегію. Підприємства, які грамотно управляють як короткостроковими, так і довгостроковими зобов’язаннями, мають більше шансів на сталий розвиток і адаптацію до змін у ринковому середовищі.

Заборона, передбачена НП(С)БО 11 «Зобов’язання», на створення забезпечень для покриття майбутніх збитків чітко вказує на прагнення нормативного регулювання обмежити підприємства у маніпуляціях з фінансовою звітністю. Проте в наукових колах активно обговорюється подвійна природа забезпечень.

Зокрема, дослідження І. Я. Омецінської свідчать про те, що забезпечення майбутніх витрат і платежів демонструють характеристики, які зближують їх як із зобов’язаннями, так і з власним капіталом. Ця подвійність стає джерелом складнощів у їх обліковій ідентифікації, адже саме структура пасиву балансу є вирішальною для оцінки фінансової стійкості підприємства [47].

Ідентифікація забезпечень вимагає чіткої відповіді на питання про те, до

яких зобов’язань вони належать. З одного боку, забезпечення формуються для покриття майбутніх витрат, які, теоретично, виникнуть унаслідок зобов’язань перед іншими суб’єктами господарювання. З іншого, на момент їх створення фактичні контрагенти зобов’язань ще можуть бути невизначеними. Це прямо суперечить одному з головних критеріїв визнання зобов’язання, яке повинно мати чітко окреслених суб’єктів взаємодії. У цьому аспекті ідея І. Я. Омецінської про двояку природу забезпечень отримує додаткову аргументацію: відсутність конкретного суб’єкта ставить під сумнів належність забезпечення до зобов’язань, одночасно наближаючи його до категорії власного капіталу [42].

Т. І. Тесленко додає до цієї дискусії цікавий аргумент. Вона звертає увагу на розбіжності між розрахунковою сумою створених забезпечень і фактичними витратами, які повинні бути відшкодовані за їх рахунок. Наприклад, забезпечення на виплату відпусток працівникам розраховуються на основі прогнозів, але ці розрахунки можуть значно відрізнятися від реальних витрат. Це створює суттєві розбіжності між економічною сутністю забезпечень та вимогами до облікової ідентифікації зобов’язань. Відсутність конкретних суб’єктів і невизначеність у розрахунках надає забезпеченням характеру, який лише частково відповідає класичному визначенню зобов’язання [63, с. 11].

Структура пасиву балансу має ключове значення для оцінки фінансової стійкості підприємства. Включення забезпечень до складу зобов’язань чи власного капіталу впливає на фінансові коефіцієнти, що аналізують стейкхолдери. Наприклад, високий рівень забезпечень, врахованих як зобов’язання, може створити враження перевантаження боргами, навіть якщо фактичних кредиторів ще немає. Якщо ж забезпечення розглядати як частину власного капіталу, підприємство може виглядати більш фінансово стійким, хоча майбутні витрати ще мають бути понесені.

Таким чином, дискусія про економічну природу забезпечень виявляє глибокі протиріччя між теоретичними основами бухгалтерського обліку та

практичними потребами управління фінансами. Невизначеність у цьому питанні вимагає подальших досліджень і, можливо, перегляду існуючих нормативних документів для забезпечення більшої прозорості у фінансовій звітності підприємств.

У своїх дослідженнях В. С. Терещенко пропонує новаторський погляд на категорію зобов'язань, акцентуючи увагу на їхній резервній природі, залежності від власних джерел фінансування та чіткому цільовому спрямуванні використання. Науковець виділяє окремий специфічний вид − передбачувані зобов'язання, підкреслюючи, що вони повинні трактуватися як наслідок, а не причина забезпечень майбутніх витрат і платежів. Така позиція дозволяє відокремити класичне поняття зобов'язань від забезпечень, розширюючи межі їхнього тлумачення [62, с. 13].

І. Я. Омецінська у своїй роботі підтримує подібну ідею, але пропонує ще радикальніший підхід. Вона наголошує на необхідності виділення забезпечень у самостійну групу пасивів, які лише прирівнюються до зобов'язань, але не належать до них безпосередньо. Це відкриває нові можливості для користувачів фінансової звітності, адже дозволяє чіткіше диференціювати власний і залучений капітал підприємства. Такий підхід знижує ризик викривлень при оцінці фінансової стійкості суб'єктів господарювання і підвищує обґрунтованість аналізу фінансових показників [42].

Ці наукові погляди стають особливо актуальними у світлі складної природи сучасних зобов'язань. У рамках господарської діяльності до складу зобов'язань включають не тільки кредиторську заборгованість, але й забезпечення, умовні та непередбачувані зобов'язання. Кожна з цих складових має свої особливості у визнанні, оцінці та обліковому відображенні. Наприклад, умовні зобов'язання виникають за певних обставин і можуть бути зовсім неактуальними у поточний момент. Забезпечення ж відзначаються високою залежністю від розрахункових оцінок, які можуть суттєво відрізнятися від реальних витрат.

Така різноманітність ускладнює процес ідентифікації та класифікації

зобов’язань. На практиці це призводить до того, що фінансова звітність часто стає неоднозначною для інтерпретації. Включення забезпечень до складу зобов’язань може створювати ілюзію більшої фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел, ніж є насправді. Водночас виділення забезпечень в окрему категорію дозволяє точніше відображати фінансовий стан компанії та її здатність виконувати свої зобов’язання.

Розмежування зобов’язань на кредиторську заборгованість, забезпечення, умовні й непередбачувані категорії стає не лише аналітичним завданням, але й необхідністю для коректного обліку. Умовні зобов’язання, наприклад, часто залежать від ймовірності настання певних подій. Їх точне відображення потребує не лише професійного судження, але й детального врахування ризиків. Забезпечення, у свою чергу, є прогнозними інструментами, що враховують майбутні витрати і платежі. Однак їх розрахункова природа створює простір для суб'єктивізму, що може суттєво впливати на фінансові результати.

Сучасна господарська практика потребує удосконалення підходів до обліку зобов’язань. Відокремлення забезпечень в окрему категорію або переосмислення їх природи, як це пропонує В. С. Терещенко, могло б значно полегшити інтерпретацію фінансових звітів. Зрештою, чітке розмежування зобов’язань за їх економічною сутністю є ключем до формування достовірної та прозорої звітності, яка слугуватиме надійним орієнтиром для прийняття управлінських рішень. Це також дозволить знизити ймовірність помилок у фінансовому плануванні та підвищити ефективність контролю за виконанням зобов’язань підприємства. Окрім того, чітке відображення зобов’язань у фінансових звітах покращить взаємодію підприємств з інвесторами та кредиторами, сприяючи довірі та залученню фінансування. У кінцевому рахунку, це сприятиме стабільному розвитку підприємства і зростанню його конкурентоспроможності на ринку. Крім того, удосконалення підходів до обліку зобов'язань дозволить більш точно оцінювати фінансову стійкість підприємства, що є важливим фактором для запобігання фінансовим кризам і

забезпечення довгострокового успіху на ринку.

1.2 Визнання, оцінка та відображення зобов’язань в системі бухгалтерського обліку

Відображення зобов’язань у бухгалтерському обліку − це процес, що потребує особливої точності та методологічного обґрунтування, адже інформація про зобов’язання є критичною для оцінки фінансової стабільності підприємства.

НП(С)БО 11 «Зобов’язання» визначає основні критерії, за якими зобов’язання можуть бути визнані в обліку. Відповідно до п. 5 цього стандарту, зобов’язання має бути оцінене достовірно, а його погашення повинно спричинити зменшення економічних вигод підприємства [47].

НП(С)БО 11 «Зобов’язання» визначає базу для ідентифікації, але в реальній практиці є недостатнім для повного розуміння складної природи різних видів зобов’язань.

М. В. Дубиніна та Т. В. Лозинська деталізують цей процес, пропонуючи перелік умов, які дозволяють чіткіше визначити, чи може зобов’язання бути визнане. Вони акцентують увагу на таких аспектах, як ідентифікація суб’єктів заборгованості, достовірність оцінки, неминучість погашення, а також зв'язок з минулими подіями господарської діяльності [21, с. 1132]. Проте, їх підхід є релевантним переважно для кредиторської заборгованості. Забезпечення, навпаки, створюють складнощі у відповідності зазначеним критеріям. Наприклад, у разі формування забезпечень на гарантійні зобов’язання суб’єкти майбутніх зобов’язань можуть бути неідентифікованими, а терміни виконання − невизначеними. Навіть якщо розрахунок забезпечення виконується на основі ретельного аналізу, він залишається орієнтованим на припущення, що знижує його достовірність.

Більш універсальну систематизацію пропонують М. С. Пушкар і М. Т. Щирба, які включають до умов визнання зобов'язань як об'єктивні факти (отримання послуг, завдана шкода), так і суб'єктивні аспекти, наприклад, імовірність ускладнень із платежами чи невизначеність точної дати погашення [53, с. 86]. Вони також враховують можливість ідентифікації суб'єкта боргу на пізніших етапах, що є важливим для забезпечень та умовних зобов'язань. Такий підхід виглядає більш адаптивним до реалій, коли підприємства стикаються із невизначеностями у своїй діяльності.

Існують і нюанси, пов'язані з відображенням у звітності. Наприклад, якщо зобов'язання визнаються без достатньої деталізації, це може спотворити фінансовий аналіз. Включення забезпечень до складу зобов'язань, як правило, збільшує загальну суму боргу, що може створювати хибне враження про фінансовий стан підприємства. У той же час, їх виключення або виділення в окрему групу, як це пропонувала І. Я. Омецінська, дозволяє підвищити точність фінансових коефіцієнтів і полегшити аналіз для користувачів звітності [40].

Таким чином, правильне відображення зобов'язань у бухгалтерському обліку залежить від детального розуміння їх економічної сутності, що включає врахування обставин виникнення, характеристик суб'єктів і умов виконання. Універсальний підхід до всіх видів зобов'язань є недоцільним, адже різні їх типи вимагають специфічного підходу до ідентифікації та оцінки. Це підтверджує необхідність подальших досліджень у цій сфері та вдосконалення нормативної бази для забезпечення прозорості та точності обліку.

Відображення зобов'язань у бухгалтерському обліку потребує детального опрацювання та врахування принципів оцінки, закладених у нормативних документах. Н. П. Самохвал стверджує, що оцінка виступає важливим інструментом для отримання достовірної інформації, необхідної для управління господарською діяльністю [54, с. 55].

Принципи оцінки визначають межі, у яких інформація про зобов'язання формується, відображається у звітності та використовується для прийняття

управлінських рішень.

НП(С)БО 1 «Зобов'язання» визначає фундаментальні принципи:

– принцип обачності – спрямований на уникнення заниження оцінки зобов'язань і витрат, що гарантує реалістичність даних про фінансовий стан підприємства;

– принцип безперервності діяльності – передбачає, що активи та зобов'язання оцінюються на припущенні, що підприємство продовжуватиме функціонувати [36].

Ці принципи стають основою для застосування норм НП(С)БО 1, які деталізують процедури оцінки зобов'язань. Поточні зобов'язання в балансі оцінюються за сумою погашення, а довгострокові − за теперішньою вартістю [47].

Забезпечення визначаються за обліковою оцінкою ресурсів, необхідних для їх погашення, тоді як непередбачені зобов'язання відображаються на позабалансових рахунках за їх обліковою оцінкою. Поняття теперішньої вартості, що використовується для оцінки довгострокових зобов'язань, передбачає дисконтування майбутніх платежів, що дозволяє враховувати фактор часу та ризики.

Г. С. Кесарчук і І. В. Мошак, пропонують чотири підходи до оцінки зобов'язань: історична собівартість, поточна вартість, вартість реалізації та теперішня вартість [25, с. 404]. Ці підходи забезпечують гнучкість в обліку та врахування специфіки окремих зобов'язань. Наприклад, історична собівартість підходить для оцінки зобов'язань, що виникають у стандартних умовах господарської діяльності, тоді як теперішня вартість більш доречна для довгострокових зобов'язань із значним часовим лагом до їх погашення.

Зобов'язання в іноземній валюті становлять окрему категорію, адже їх оцінка залежить від курсових різниць і здійснюється відповідно до НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Такі зобов'язання вимагають перерахунку у гривню на дату балансу, що ускладнює облік у разі нестабільності валютного курсу [25, с. 404].

Проблемні аспекти обліку зобов’язань відображаються у кількох площинах: ідентифікація, оцінка, класифікація.

О. О. Любар стверджує, що господарські операції, що створюють зобов’язання, мають враховувати не лише юридичні, а й економічні трансформації [42, с. 6].

Б. Нідлз, Х. Андерсон і Д. Колдуелл акцентують увагу на трьох основних проблемах сучасного обліку: проблема ідентифікації, оцінки та класифікації, що формують основу будь-якого аналізу [37, с. 125]. У контексті зобов’язань ці проблеми найбільш яскраво проявляються у випадках із забезпеченнями та умовними зобов’язаннями, де точність розрахунків і своєчасність визнання стають критичними.

Синтетичний облік зобов’язань організовується за рахунками класів 5 «Довгострокові зобовязання» і 6 «Поточні зобовязання», де довгострокові та поточні зобов’язання обліковуються окремо. У разі необхідності деталізації використовується аналітичний облік або субрахунки наступного порядку. Наприклад, субрахунок 641 «Розрахунки за податками» може містити як кредиторську, так і дебіторську заборгованість залежно від специфіки операцій. Подібна структура дозволяє точно відображати рух коштів і забезпечувати прозорість фінансової звітності.

Деталізація зобов’язань, зокрема забезпечень, здійснюється на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів», де забезпечення формуються за кредитом, а їх використання відображається за дебетом заначенного рахунку. Такий підхід дозволяє не лише відстежувати рух ресурсів, але й проводити більш точний аналіз фінансового стану підприємства.

Організація обліку зобов’язань залежить від чіткого дотримання нормативних вимог і методологічної точності, що є запорукою достовірності звітності та ефективного управління.

Організація обліку поточних зобов’язань є складним процесом, що вимагає не лише чіткого виконання нормативних вимог, але й глибокого розуміння специфіки кожного виду зобов’язань.

Н. П. Самохвал підкреслює, що оцінка є критичним елементом цього процесу, адже вона забезпечує достовірність даних, які формують основу для прийняття управлінських рішень [54, с. 55].

Зобов'язання підприємства, незалежно від їхнього виду, мають бути систематизовані та відображені у звітності з урахуванням принципів обачності та безперервності діяльності, що закладені у НП(С)БО 1»Загальні вимоги до фінансової звітності» [36].

У процесі обліку поточних зобов'язань важливу роль відіграє момент їхнього виникнення, який може не збігатися з рухом грошових коштів. Наприклад, зобов'язання перед постачальниками за отримані матеріали чи послуги виникають одночасно з визнанням витрат, тоді як зобов'язання перед покупцями за авансами з'являються з моменту отримання коштів. Подібний підхід, заснований на реалізації принципу нарахування, дозволяє коректно визначати фінансові результати періоду [47].

Серед проблемних аспектів обліку виділяють питання визнання доходів і витрат, що впливають на зобов'язання. А. Т. Сафарова зазначає, що нарахування відсотків за банківськими кредитами повинно відображатися у складі поточних зобов'язань на кінець кожного місяця, навіть якщо сплата передбачена наступного місяця. Недотримання цього принципу викривлює фінансову звітність і знижує її достовірність [55, с. 519].

Особливу увагу слід приділити відображенню зобов'язань перед бюджетом. Зобов'язання з податків, наприклад, податку на прибуток або земельного податку, мають визнаватися не лише за фактом подання річної звітності, а й протягом року. Такий підхід дозволяє уникнути викривлень у показниках чистого прибутку та платіжних зобов'язань [48].

Іншим складним питанням є облік зобов'язань за авансами, отриманими від замовників. Визнання доходу має відбуватися пропорційно до ступеня завершеності операцій із надання послуг або виконання робіт. Відповідно до п. 10 НП(С)БО 15 «Дохід», дохід від реалізації послуг визнається, якщо можна достовірно оцінити ступінь завершеності операції. Це забезпечує одночасне

списання витрат до собівартості та зменшення зобов'язань перед замовником, що відображає реальну фінансову ситуацію підприємства [48].

Нами стистематизовано організаційні елементи обліку зобов'язань, демонструючи синтетичний і аналітичний облік кожного виду зобов'язань (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Організаційні елементи відображення в обліку поточних зобов'язань

Вид поточних зобов'язань	Організація синтетичного обліку	Принципи деталізації
Зобов'язання перед постачальниками (підрядниками) за отримані матеріали, товари, роботи, послуги	Відображаються в обліку за кредитом рахунку 63 «Розрахунки з Постачальниками та підрядниками»	організація аналітичного обліку за розрахунками із кожним постачальником (підрядником)
Зобов'язання перед покупцями (замовниками) за отриманими авансами	відображаються в обліку за кредитом субрахунку 681 «Розрахунки за авансами одержаними» або за кредитом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	організація аналітичного обліку за розрахунками із кожним покупцем (замовником) за кожним отриманим авансом
Зобов'язання перед працівниками з оплати праці	Відображаються в обліку за кредитом субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою»	організація аналітичного обліку за розрахунками із кожним найманим працівником
Зобов'язання перед підзвітними особами	Відображаються в обліку за кредитом субрахунку 372 «Розрахунки із підзвітними особами»	організація аналітичного обліку за розрахунками із кожною окремою підзвітною особою
Зобов'язання перед бюджетом за податками, зборами та іншими обов'язковими платежами	Відображаються в обліку за кредитом субрахунків 641 «Розрахунки за податками» та 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»	деталізація обмежена субрахунками наступного порядку для розрахунків за окремими податками та зборами
Зобов'язання за соціальним страхування (зобов'язання щодо сплати єдиного внеску на обов'язкове державне соціальне страхування)	відображаються в обліку за кредитом субрахунку 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування»	деталізація відсутня або обмежена двома субрахунками наступного порядку для розмежування розрахунків за ЄСВ за ставками 22,0 % та 8,41 %

Наприклад, зобов'язання перед постачальниками обліковуються на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» із деталізацією

за кожним контрагентом. Аналогічно, зобов'язання перед працівниками з оплати праці обліковуються на субрахунку 661 «Розрахунки за заробітною платою» із деталізацією за кожним працівником. Подібна деталізація дозволяє підприємству ефективно контролювати свої зобов'язання та уникати непорозумінь у розрахунках.

Проблеми відображення зобов'язань у фінансовій звітності часто пов'язані з оцінкою ступеня завершеності операцій або точним визначенням моменту виникнення зобов'язань. Якщо роботи виконуються протягом кількох місяців, то дохід має визнаватися пропорційно до виконаної частини роботи, а не лише за фактом підписання акта прийому-передачі. Водночас, витрати, понесені на виконання таких робіт, повинні відображатися як собівартість реалізації в тому ж періоді, що й дохід [48].

Загалом, організація обліку зобов'язань потребує інтеграції нормативних вимог, облікових принципів та глибокого розуміння специфіки кожного виду зобов'язань. Чітке дотримання цих вимог забезпечує достовірність звітності та дозволяє підприємству ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами.

Відповідно до п. 13 НП(С)БО 15 «Дохід» , якщо дохід від надання послуг не може бути достовірно визначений, він відображається у бухгалтерському обліку у розмірі понесених витрат, що підлягають відшкодуванню [48]. Це слугує підставою для уникнення викривлення фінансової звітності у ситуаціях, коли ступінь завершеності операцій не може бути оцінений із використанням загальних методів. Такий підхід, хоч і застосовується як виняток, є обґрунтованим для забезпечення відповідності принципу нарахування.

Документування операцій, пов'язаних із частковим виконанням робіт або наданням послуг на дату балансу, є важливим аспектом організації обліку. В цьому контексі О. Сумцова пропонує два можливих підходи до вирішення цього питання: створення внутрішнього первинного документа («самоакта») або складання проміжних актів із замовником [61]. Другий варіант, на нашу

думку, видається більш логічним, адже забезпечує прозорість облікових операцій для обох сторін: підрядник може враховувати частковий дохід, а замовник − відповідні витрати. Крім того, цей підхід мінімізує ризики у випадку перевірок податковими органами, оскільки підтвердження взаємних зобов'язань базується на офіційних документах.

Невідповідність облікових операцій нормам НП(С)БО 15 «Дохід» щодо ступеня завершеності операцій може мати серйозні наслідки для підприємств, зокрема донарахування податку на прибуток під час перевірок. Фіскальні органи можуть переглянути незавершені на дату балансу контракти, якщо згодом ці контракти принесли позитивний чистий дохід. Ігнорування визнання доходу за принципом завершеності операцій призводить до ризиків не лише у частині податку на прибуток, а й податку на додану вартість, що може спричинити штрафні санкції та конфлікти з податковими органами.

Правильне відображення доходів від реалізації частково виконаних робіт (послуг) дозволяє упорядкувати облік зобов'язань за отриманими авансами від замовників. Це не лише забезпечує точність у звітності, а й підвищує якісний рівень оцінки платоспроможності підприємства. Зобов'язання перед бюджетом також враховуються своєчасно, що сприяє уникненню розривів у податковій звітності.

Зобов'язання як ключовий об'єкт управління вимагають не лише коректного облікового відображення, а й постійного моніторингу їхньої структури та рівня.

Позикові зобов'язання підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості та ефективності його діяльності. Точність обліку зобов'язань важлива не лише для правильного визначення ліквідності та платоспроможності, але й для оцінки загальної фінансової ситуації компанії. Недооцінка або завищення зобов'язань через помилки в обліку можуть призвести до серйозних спотворень фінансових звітів, що, в свою чергу, може знизити довіру до підприємства з боку інвесторів, партнерів та регуляторів. Враховуючи, що більшість зобов'язань пов'язані з майбутніми

фінансовими виплатами, правильне прогнозування і облік таких зобов'язань є критичним для планування фінансових потоків підприємства.

Крім того, облікова політика щодо зобов’язань повинна враховувати не тільки їх суму, а й терміни виконання, що дозволяє більш точно визначити фінансові потреби на кожному етапі операційного циклу. Це дає можливість ефективно управляти грошовими потоками, планувати погашення боргів, а також мінімізувати ризики дефолту або затримки з виплатами. Важливо також, щоб система обліку зобов'язань включала чітке відображення процентних ставок за кредитами та позиками, що дозволяє прогнозувати додаткові витрати на обслуговування боргів і підтримувати стабільний рівень фінансової стійкості.

Проте недостатньо просто правильно вести облік зобов’язань. Необхідно також регулярно проводити їх аудит і оцінку на предмет змін в умовах економічного середовища чи фінансових обставин підприємства. Це дозволяє своєчасно коригувати стратегію управління боргами, а також забезпечити здатність підприємства виплачувати зобов'язання навіть у складних умовах. Зокрема, важливою є здатність підприємства диверсифікувати джерела фінансування, що дозволяє знизити залежність від одного конкретного кредитора або фінансового інструменту [25].

До того ж, підприємства повинні не тільки враховувати суму зобов’язань у своїй звітності, але й відображати потенційні санкції та штрафи, які можуть виникнути у разі порушення термінів погашення. Тому правильне управління зобов'язаннями також включає контроль за умовами контрактів та договорів з контрагентами. У результаті ефективного обліку та управління зобов’язаннями підприємство може не лише уникнути фінансових проблем, але й забезпечити стабільний розвиток, підвищення рентабельності та посилення своєї конкурентоспроможності на ринку.

Облік і контроль за зобов’язаннями є критичними для фінансової стабільності підприємства, оскільки вони безпосередньо впливають на ліквідність, платоспроможність і загальну фінансову стійкість. Правильне

відображення поточних і довгострокових зобов’язань, а також прогнозування майбутніх виплат дозволяє ефективно керувати фінансовими потоками, знижувати ризики дефолту та забезпечувати стабільний розвиток підприємства. Важливим аспектом є точність обліку, своєчасна оцінка фінансових потреб і стратегічне планування погашення боргів, що дозволяє уникнути непередбачених фінансових труднощів. Крім того, необхідність регулярного аудиту та перегляду умов контрактів з контрагентами підвищує прозорість і довіру до підприємства, сприяючи його конкурентоспроможності та здатності адаптуватися до змін економічного середовища. В результаті, правильне управління зобов’язаннями не тільки мінімізує фінансові ризики, але й забезпечує підприємству можливість ефективно реалізовувати довгострокові інвестиційні та операційні стратегії.

1.3 Управління зобов’язаннями як обов’язкова умова забезпечення стійкого фінансового стану підприємства

Зобов’язання займають центральне місце в управлінні фінансами будь-якого підприємства, оскільки вони безпосередньо впливають на його платоспроможність, ліквідність і загальний фінансовий стан. Вони є важливим інструментом для залучення фінансування, що дозволяє підприємствам збільшувати свої обороти та покращувати конкурентоспроможність на ринку. Однак зобов’язання можуть також стати причиною фінансових труднощів, якщо їхній обсяг або умови виконання не відповідають фінансовим можливостям підприємства. Тому важливим аспектом є баланс між залученими зобов’язаннями та власними фінансовими ресурсами підприємства. Це дозволяє забезпечити не лише стабільність в короткостроковій перспективі, але й зберегти фінансову стійкість у довгостроковій.

Зобов’язання створюють можливості для фінансового маневру за рахунок отримання тимчасових відстрочок платежів, залучення довгострокових або короткострокових кредитів і формування кредиторської заборгованості. Вони можуть стати ефективним засобом підтримки ліквідності підприємства, якщо використовуються для фінансування поточних витрат чи зниження касових розривів. Проте за умов невиправданого зростання зобов’язань або неефективного їх використання підприємство може зіткнутися з фінансовими проблемами. Наприклад, надмірне використання кредиторської заборгованості може призвести до зростання витрат на обслуговування боргів, що знижує прибутковість і загрозить платоспроможності. Саме тому так важливо постійно моніторити рівень зобов’язань та забезпечувати їх своєчасне погашення.

Кредиторська заборгованість, як одна із найбільш поширених форм зобов’язань, є одночасно корисним інструментом фінансування і значним ризиком. Вона дозволяє підприємствам тимчасово не витрачати власні кошти, що може бути критично важливим під час фінансових труднощів чи сезонних коливань доходів. Однак відстрочення виплат без належного контролю може призвести до накопичення боргів, що перевищують можливості підприємства щодо їхнього погашення. Також затримка з виплатами може негативно позначитися на репутації підприємства, що в майбутньому ускладнить залучення фінансування або відносини з партнерами. Зрештою, зловживання цією формою фінансування може привести до судових розглядів та інших юридичних наслідків, що значно ускладнить діяльність підприємства.

Управління зобов’язаннями можна розглядати як складний процес, який охоплює економічні відносини підприємства з контрагентами. Важливим елементом цього процесу є розробка чіткої стратегії для кожної категорії зобов’язань, що допомагає уникнути накопичення боргів, які можуть стати непідйомними. Водночас, правильне управління дозволяє оптимізувати фінансові витрати, знижуючи потребу у залученні додаткових фінансових ресурсів. Наприклад, підприємства можуть скористатися відстрочкою за

оплату постачання товарів, що дозволяє уникнути зайвих витрат. Це є важливим аспектом для забезпечення стабільної роботи підприємства в умовах непередбачуваних фінансових коливань.

Головною метою управління є своєчасне погашення цих зобов’язань, що забезпечує стабільну роботу підприємства, підтримує його платоспроможність і дозволяє досягти основної мети бізнесу − отримання прибутку. Усі рішення щодо використання зобов’язань мають бути спрямовані на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і зниження фінансових ризиків. Важливим елементом є аналіз і прогнозування майбутніх фінансових потоків, що дозволяє визначити оптимальний обсяг зобов’язань, які можуть бути погашені без загрози для платоспроможності підприємства. Ретельне планування та контроль зобов’язань дозволяють знизити ймовірність виникнення фінансових проблем у майбутньому. Тому своєчасне виконання зобов’язань є основою для розвитку стабільного та прибуткового бізнесу.

Основні елементи процесу управління зобов’язаннями підприємства можна поділити на кілька ключових аспектів. По-перше, це чітке визначення кредиторів та суми заборгованості, що дозволяє планувати і контролювати фінансові витрати. По-друге, важливим є контроль за виконанням умов договорів, що допомагає уникнути прострочених платежів та додаткових витрат на штрафи. Окрім цього, підприємства повинні мати систему моніторингу та аналізу, щоб оперативно реагувати на зміни в обсягах зобов’язань та фінансовому становищі. У зв'язку з цим, необхідно також оцінювати доцільність залучення нових кредитів чи використання інших інструментів фінансування. Тільки за умови ефективного управління зобов’язаннями можна досягти стійкого розвитку та максимізувати прибутковість підприємства.

Методи управління зобов’язаннями варіюються від простого аналізу до складного бюджетування та синхронізації платежів із надходженнями коштів. Одним із ключових завдань є забезпечення балансу між короткостроковими і довгостроковими зобов’язаннями, що дозволяє уникнути касових розривів і

підтримувати фінансову стабільність. Це дозволяє підприємствам здійснювати поточні операції без загрози для своєї платоспроможності, адже надмірна залежність від короткострокових зобов'язань може призвести до фінансових труднощів. У той же час, надмірне використання довгострокових зобов'язань може негативно вплинути на гнучкість підприємства. Важливо також, щоб підприємство мало чітке уявлення про терміни погашення зобов'язань і планувало їх погашення відповідно до надходжень грошових коштів. У разі необхідності, підприємство може застосовувати техніки рефінансування або реструктуризації заборгованості, щоб зберегти баланс у своїх фінансових потоках. Крім того, необхідно враховувати сезонні коливання в доходах підприємства, оскільки деякі зобов'язання можуть бути більш актуальними в певні періоди. Завдяки гнучкому управлінню зобов'язаннями підприємство може мінімізувати ризики, пов'язані з їх виконанням, і стабільно функціонувати навіть у складних економічних умовах.

Таким чином, ефективне управління зобов'язаннями дозволяє підтримувати не лише стабільність, але й розвиток підприємства, оптимізуючи фінансову структуру для досягнення максимального прибутку. Важливою частиною цього процесу є постійний моніторинг і своєчасне коригування стратегії управління залежно від змін на фінансовому ринку та в діяльності підприємства.

Кредиторська заборгованість, як складова управління фінансами підприємства, потребує особливого підходу, адже її ефективне використання може стати інструментом залучення фінансових ресурсів, тоді як недостатній контроль за нею призводить до фінансових ризиків. Кредиторська заборгованість часто є важливим інструментом для підтримки ліквідності, оскільки дозволяє підприємствам отримувати товари та послуги без негайної оплати. Проте надмірне збільшення боргів може призвести до підвищення фінансового навантаження на підприємство, зокрема через високі відсотки за кредити та штрафи за прострочення.

Не менш важливим є питання вибору між різними формами

заборгованості, оскільки це впливає на умови її погашення та витрати, пов’язані з обслуговуванням боргу. Завдяки грамотному управлінню кредиторською заборгованістю можна оптимізувати фінансові витрати, знижуючи витрати на обслуговування позик і відсотки. У той же час необхідно уникати створення ситуацій, коли заборгованість перевищує можливості підприємства щодо її погашення.

Крім того, важливо здійснювати контроль за строками погашення боргів, щоб уникнути їхнього накопичення, що може погіршити репутацію підприємства і призвести до фінансових санкцій. Управління кредиторською заборгованістю потребує детального планування платежів, а також взаємодії з постачальниками і кредиторами для укладення вигідних умов.

Своєчасне погашення заборгованості дозволяє зберегти добрі ділові відносини та сприяє розвитку партнерських зв’язків. За таких умов кредиторська заборгованість може стати корисним інструментом фінансування, не створюючи значних фінансових труднощів для підприємства. Водночас, її неправильне управління може мати серйозні наслідки, включаючи банкрутство або втрату бізнес-партнерів.

За систематизацією О. В. Дячук і В. В. Новодворської, основні принципи управління кредиторською заборгованістю включають правильність вибору форми заборгованості, оптимізацію строків кредитування та запобігання простроченню боргів. Правильний вибір форми заборгованості є критично важливим для забезпечення вигідних умов фінансування і уникнення високих витрат на обслуговування боргів.

Оскільки різні форми заборгованості мають різні умови погашення та відсоткові ставки, підприємству необхідно враховувати ці фактори при ухваленні рішень про залучення фінансових ресурсів. Оптимізація строків кредитування дозволяє підприємству підтримувати фінансову гнучкість, не прив’язуючи себе до надмірних короткострокових або довгострокових зобов’язань, які можуть обмежити можливості для розвитку.

Крім того, своєчасне виконання зобов’язань дозволяє уникнути штрафів

і пені, що можуть суттєво погіршити фінансовий стан підприємства. Принципи запобігання простроченню боргів вимагають чіткої організації платежів, що передбачає ведення графіків і контролю за їх виконанням. Всі ці принципи допомагають підприємству уникати фінансових труднощів, підтримувати платоспроможність і забезпечувати стабільний розвиток. Водночас важливою умовою є також підтримка добрих відносин з постачальниками та кредиторами, оскільки це може вплинути на можливість отримання відстрочок або змін умов кредитування в майбутньому. Враховуючи різноманітність методів управління кредиторською заборгованістю, підприємствам слід вибирати найбільш ефективні та вигідні варіанти залежно від їх фінансового стану та стратегічних цілей [22, с. 115].

Модель управління кредиторською заборгованістю, на думку О. Сумцова, має включати статичний і динамічний аналіз заборгованості, обґрунтування доцільності отримання відстрочок платежів і запобігання простроченням [22, с. 115].

Статичний аналіз дозволяє підприємству отримати чітке уявлення про поточний стан кредиторської заборгованості, оцінити її обсяг, структуру і співвідношення короткострокових та довгострокових зобов’язань. Це допомагає ухвалити рішення про необхідність залучення додаткових фінансових ресурсів або рефінансування існуючих боргів.

Динамічний аналіз дозволяє вивчати зміни в кредиторській заборгованості з часом, визначати її вплив на фінансовий стан підприємства і прогнозувати можливі наслідки для ліквідності. Завдяки такому підходу можна вчасно виявити негативні тенденції і вжити заходів щодо їх коригування. У процесі аналізу важливо також враховувати сезонність виробничих і продажних процесів підприємства, оскільки це може впливати на обсяги заборгованості в різні періоди.

Таким чином, завдяки поєднанню статичного і динамічного аналізу, підприємства можуть розробити більш ефективну стратегію управління кредиторською заборгованістю, яка забезпечить стабільний фінансовий стан.

Окрім того, потрібно постійно оновлювати дані щодо заборгованості та вчасно коригувати планування платежів. Тільки так можна досягти оптимального рівня заборгованості, що дозволяє підприємству ефективно працювати та розвиватися, мінімізуючи фінансові ризики. [57, с. 45].

Організація погашення заборгованості відіграє важливу роль у кризових ситуаціях, коли недостатність фінансових ресурсів змушує підприємство пріоритизувати платежі. Підприємство повинно мати чітку стратегію розподілу платежів, щоб у першу чергу задовольняти найбільш критичні зобов'язання. Серед них — оплата за енергоносії, основні сировинні ресурси, податки та виплата заробітної плати працівникам. Це дозволяє підприємству уникнути критичних перебоїв у діяльності та зберегти позитивні відносини з постачальниками та органами державної влади. Інші менш важливі платежі можуть бути відстрочені або розподілені на більш пізні терміни.

Завдяки такому підходу підприємство може більш ефективно використовувати свої обмежені фінансові ресурси, при цьому зберігаючи стабільність в короткостроковій перспективі. Крім того, важливо належним чином комунікувати з кредиторами та партнерами, пояснюючи ситуацію і домовляючись про нові умови платежів або відстрочки. Такі стратегії дозволяють підприємству уникнути фінансових санкцій і зберегти репутацію. У кризових умовах організація погашення заборгованості є важливою частиною управління фінансовими ризиками і забезпечення стабільної роботи підприємства. Таким чином, правильний розподіл платежів та ефективна комунікація з кредиторами є основою для мінімізації фінансових втрат і підтримки бізнес-операцій навіть в умовах нестабільності [4, с. 33].

Горизонтальний аналіз дозволяє відстежувати тренди змін заборгованості протягом певного періоду часу. Це дає змогу виявити закономірності та оцінити динаміку зростання або зменшення боргів підприємства, що є важливим для прогнозування його фінансових потреб. Зокрема, цей тип аналізу дозволяє побачити, чи зростає рівень кредиторської заборгованості в результаті підвищення обсягів виробництва або збільшення

обсягів закупівель товарів і послуг. У разі негативної тенденції в зростанні боргів, підприємство може застосувати коригувальні заходи для оптимізації структури заборгованості. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти можливі фінансові ризики та знижувати ймовірність виникнення проблем з ліквідністю. Це також допомагає оптимізувати обсяги фінансування, обираючи найбільш ефективні інструменти залучення капіталу.

Вертикальний аналіз фокусується на структурі пасивів і дає змогу оцінити, як саме розподіляються зобов'язання підприємства між короткостроковими і довгостроковими зобов'язаннями. Цей метод дозволяє не лише побачити загальний рівень заборгованості, але й оцінити, яка частина заборгованості є більш терміновою та потребує негайного погашення.

Така деталізація дозволяє керівникам підприємства краще планувати майбутні фінансові зобов’язання та обирати відповідні стратегії для погашення. Вертикальний аналіз також дає змогу виявити залежність між різними видами зобов'язань і їхнім впливом на загальну фінансову стабільність підприємства. За допомогою цього аналізу можна спрогнозувати, як зміни в структурі зобов'язань можуть вплинути на платоспроможність і ліквідність підприємства в майбутньому.

Факторний аналіз є важливим інструментом для виявлення причин змін у кредиторській заборгованості. Він дозволяє з’ясувати, чи зросла заборгованість через збільшення обсягів закупівель, підвищення цін на сировину, чи виникли проблеми з постачанням товарів або послуг. Факторний аналіз дає змогу розділити зміни у заборгованості на кілька складових і оцінити їхній вплив на фінансовий стан підприємства. Це дозволяє не лише визначити причини зростання боргів, але й знайти шляхи їхнього зменшення. Крім того, факторний аналіз дозволяє оцінити ефективність використання оборотного капіталу підприємства та виявити можливості для оптимізації цього процесу.

Завдяки такому аналізу можна розробити стратегію для зменшення фінансових ризиків та забезпечення своєчасного виконання зобов’язань перед

постачальниками. Виявлення ключових факторів, що впливають на рівень заборгованості, дозволяє значно покращити управління грошовими потоками та збільшити ефективність підприємства.

Механізм управління кредиторською заборгованістю включає в себе планування та контроль грошових потоків, що дозволяє підприємству відстежувати наявність достатніх ресурсів для своєчасного погашення зобов’язань. Це важливо для забезпечення платоспроможності та запобігання виникненню касових розривів, які можуть привести до фінансових труднощів. Планування грошових потоків також допомагає виявити можливі нестачі в ресурсах, що дозволяє своєчасно залучити додаткове фінансування або переглянути умови виплат за зобов'язаннями.

Контроль за грошовими потоками включає регулярний моніторинг надходжень і витрат, що дає змогу забезпечити своєчасне виконання зобов'язань і уникнути прострочених платежів. Це також дозволяє зберігати фінансову стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності.

Використання бюджетування для прогнозування витрат на обслуговування боргів є ще одним важливим аспектом у механізмі управління кредиторською заборгованістю. Бюджетування допомагає підприємствам планувати витрати на погашення боргів і зберігати контроль над витратами, що можуть вплинути на його фінансову стійкість. Це також дозволяє підприємствам підготуватися до сезонних коливань у надходженнях і витратах, що допомагає оптимізувати структуру зобов'язань і знижувати фінансові ризики. Залучення короткострокових і довгострокових фінансових інструментів є важливим інструментом для оптимізації структури пасивів підприємства.

Це дає можливість підприємству отримати необхідне фінансування на вигідних умовах, зберігаючи баланс між короткостроковими зобов'язаннями, які повинні бути погашені найближчим часом, і довгостроковими зобов'язаннями, що надають більше часу для погашення. Залучення таких фінансових інструментів допомагає знизити ризик виникнення касових

розривів і підвищити фінансову стійкість підприємства. [65, с. 164].

Ефективне управління кредиторською заборгованістю забезпечує не лише збереження платоспроможності підприємства, але й розширення його фінансових можливостей.

Правильне використання позикових коштів дозволяє підприємствам інвестувати в нові проекти, розширювати виробничі потужності та модернізувати обладнання, що є важливим для підтримки конкурентоспроможності на ринку. Залучення кредитів або використання відстрочок платежів дає можливість підприємствам підтримувати фінансову стабільність навіть за умов тимчасових касових розривів. Водночас це дозволяє знизити залежність від дорогих зовнішніх кредитних ресурсів, оскільки ефективне управління кредиторською заборгованістю може забезпечити більш вигідні умови на ринку фінансування. Для цього необхідно ретельно аналізувати умови кредитування, обираючи найбільш вигідні пропозиції, що відповідають потребам підприємства. Залучення коштів через кредиторську заборгованість дозволяє підприємству зберігати ліквідність і скорочувати потребу у використанні власних коштів для покриття поточних витрат.

Ключовим моментом є забезпечення своєчасного погашення заборгованості, що дозволяє уникнути штрафів і негативних наслідків для репутації підприємства. Врахування цієї стратегії дає підприємствам можливість на довгострокову перспективу створювати стабільні фінансові потоки та забезпечувати оптимальне співвідношення між доходами та витратами. Крім того, грамотне управління дозволяє зберігати високі рівні ліквідності, навіть при значній кількості зобов'язань. Завдяки такому підходу підприємства можуть не лише забезпечити свою фінансову стабільність, але й створити умови для зростання та розвитку у складному економічному середовищі.

Підсумовуючи, кредиторська заборгованість є невід’ємною частиною фінансової діяльності підприємства. Це один із основних інструментів для

забезпечення фінансової гнучкості, який дозволяє підприємствам адаптуватися до змін на ринку та забезпечити виконання поточних зобов’язань. Однак важливо не лише залучати боргові ресурси, але й ретельно контролювати їхній обсяг та строки погашення, щоб уникнути негативних наслідків для платоспроможності. Ключовим є також збалансоване співвідношення між власними і позиковими коштами, що дає змогу підприємству ефективно використовувати ресурси без надмірного фінансового навантаження.

Тому грамотне управління заборгованістю вимагає комплексного підходу, який включає аналітичне прогнозування і планування. Важливими інструментами в цьому процесі є регулярний моніторинг фінансових потоків і своєчасне коригування стратегії управління зобов’язаннями залежно від змін на ринку або в економічній ситуації. Аналітичний підхід дозволяє не лише виявляти потенційні проблеми в управлінні заборгованістю, але й сприяє зниженню фінансових ризиків.

Отже для підприємств є важливим мати в команді фахівців, які займаються контролем і управлінням заборгованістю, щоб у разі необхідності своєчасно втручатися і коригувати стратегію. Це дозволить забезпечити фінансову стійкість компанії, навіть у умовах економічної нестабільності. Водночас необхідно враховувати специфіку галузі та особливості ринку, щоб розробити найефективнішу стратегію для кожного окремого підприємства.

РОЗДІЛ 2
ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» зареєстровано у формі товариства з обмеженою відповідальністю.

Організаційно-правова форма передбачає розмежування відповідальності засновників розміром статутного капіталу, що становить 1000 гривень, забезпечуючи підприємству гнучкість у прийнятті управлінських рішень і водночас обмеження ризиків для власників.

Дата реєстрації підприємства – 12 березня 2019 року, що свідчить про наявність кількарічного досвіду функціонування на ринку транспортних послуг.

Основний вид діяльності компанії − вантажний автомобільний транспорт (КВЕД 49.41), що доповнюється такими напрямами, як оренда легкових і вантажних транспортних засобів, а також неспеціалізована оптова торгівля. Комплексний підхід до вибору видів діяльності сприяє диверсифікації доходів і мінімізації ризиків, пов'язаних зі змінами кон'юнктури ринку [3, с. 28].

Компанія базується у місті Запоріжжя за адресою: вулиця Нікопольська, будинок 3. На цю ж адресу зареєстровано ще чотири суб'єкти господарювання, що може свідчити про використання спільних офісних або виробничих приміщень. Це може позитивно впливати на оптимізацію адміністративних витрат, однак створює додаткові виклики для ідентифікації та контролю діяльності.

Серед засновників і кінцевих бенефіціарів зазначено Чорну Раїсу

Анатоліївну, яка володіє 100% статутного капіталу, що надає їй прямий вирішальний вплив на діяльність компанії [2, с. 17].

Фінансові показники підприємства за останні три роки демонструють значні коливання.

У 2023 році дохід від реалізації продукції зріс до 31 479,5 тис. грн, що перевищило аналогічний показник 2022 року у 4,9 рази. Збільшення обсягів реалізації стало можливим завдяки розширенню ресурсної бази, зокрема оновленню основних засобів.

Загальна вартість основних засобів на кінець 2023 року становила 12 607,5 тис. грн., що вказує на інтенсивне оновлення автопарку. Водночас знос основних засобів збільшився до 4 630,4 тис. грн, що вимагає впровадження програм модернізації [1, с. 45].

Кількість працівників у 2023 році зросла до 15 осіб порівняно з 8 особами у 2022 році. Збільшення штату дозволило забезпечити стабільність операційних процесів, водночас це вплинуло на збільшення витрат на оплату праці.

Рівень заробітної плати та ефективність персоналу потребують подальшого аналізу для оптимізації витрат [5, с. 68].

Організаційна структура ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» передбачає централізовану систему управління з концентрацією функцій прийняття рішень у керівника підприємства – Чорного Олександра Анатолійовича. Він керує 23 організаціями, що може створювати ризики перевантаження та недостатнього контролю за діяльністю окремих підрозділів.

Структура зобов’язань підприємства заслуговує на окрему увагу. На кінець 2023 року короткострокові зобов’язання становили 9 881,2 тис. грн, тоді як у 2022 році цей показник складав 16 084,3 тис. грн.

Зменшення зобов’язань свідчить про покращення фінансової стійкості, однак високий рівень кредиторської заборгованості потребує чітких механізмів управління. Погашення зобов’язань, зокрема перед бюджетом та постачальниками, відбувається із затримками, що негативно впливає на

репутацію компанії [4, с. 23].

Облікова політика підприємства передбачає застосування методів визнання зобов’язань, відповідно до яких короткострокові та довгострокові зобов’язання обліковуються з урахуванням строків їхнього погашення. Наприклад, нарахування зобов’язань за податками здійснюється за методом нарахування, що забезпечує своєчасне відображення зобов’язань у фінансовій звітності [6, с. 12].

Враховуючи описані особливості, ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» демонструє тенденції до зростання, однак стикається з проблемами, пов’язаними з управлінням зобов’язаннями. Це вимагає перегляду облікової політики, впровадження сучасних методів аналізу зобов’язань і посилення внутрішнього контролю.

ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» спеціалізується на вантажному автомобільному транспорті, який виступає основним напрямом його господарської діяльності. Виконання перевезень товарів різного типу забезпечує підприємству стабільний попит з боку клієнтів із широкого спектра галузей.

Зростання обсягів автомобільних перевезень у 2023 році, які принесли дохід у розмірі 31 479,5 тис. грн, підтверджує конкурентоспроможність компанії в умовах змін ринкових умов. Крім того, диверсифікація діяльності завдяки наданню в оренду як легкових, так і вантажних транспортних засобів створює додаткові джерела прибутку, що забезпечує фінансову стійкість навіть у періоди скорочення попиту на транспортні послуги.

Аналіз діяльності ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» демонструє прагнення до раціонального використання ресурсів. Наприклад, оренда транспорту дозволяє підприємству залучати клієнтів, які потребують короткострокового використання автотранспорту без придбання власного. Це особливо актуально для малого бізнесу, де гнучкість витрат є основною умовою успішної діяльності. Однак, на відміну від перевезень, цей напрям приносить менший відсоток доходу, що потребує розробки додаткових маркетингових стратегій для залучення орендарів.

Структура послуг, яку пропонує підприємство, є досить широкою, що відповідає вимогам сучасного ринку. Наприклад, оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням, якою займається компанія, дозволяє доповнювати основну діяльність. Поєднання торгівлі та транспортних послуг виглядає логічним кроком для максимального використання логістичного потенціалу компанії. Крім того, неспеціалізована оптова торгівля та роздрібна торгівля поза магазинами створюють платформу для розвитку інших напрямів діяльності, наприклад, у сфері e-commerce, яка активно зростає в Україні.

Аналіз фінансових показників свідчить про ефективне поєднання основних і додаткових видів діяльності. Так, у 2023 році собівартість реалізованої продукції становила 28 329,3 тис. грн., що дозволило отримати чистий прибуток у розмірі 1 769,1 тис. грн.

У порівнянні з попередніми роками спостерігається не лише зростання доходів, а й значне скорочення кредиторської заборгованості, яка зменшилася з 16 084,3 тис. грн. у 2022 році до 9 881,2 тис. грн. у 2023 році. Такі тенденції підтверджують успішність диверсифікації діяльності та вдосконалення внутрішніх процесів управління.

Варто зазначити, що ефективність основної діяльності залежить від стану автопарку. У 2023 році знос основних засобів зріс до 4 630,4 тис. грн., що вимагає систематичної модернізації транспортних засобів для забезпечення надійності перевезень. Однак навіть за таких умов підприємство продовжує розширювати клієнтську базу, що підтверджується зростанням дебіторської заборгованості до 4 453,4 тис. грн. на кінець звітного періоду. Це свідчить про активну співпрацю з новими контрагентами та розширення обсягів замовлень.

Систематичне зростання доходів від перевезень є результатом не лише якісного управління автотранспортом, але й грамотного обліку фінансових операцій. Правильне відображення витрат і доходів у фінансовій звітності дозволяє оцінити реальний стан справ і вчасно реагувати на зміни в ринковому

середовищі. Наприклад, порівняння собівартості та чистого доходу показує, що рентабельність діяльності залишається на прийнятному рівні, незважаючи на зростання витрат на обслуговування автопарку.

Згідно з дослідженнями В. М. Ларіна, правильне використання сучасних систем обліку зобов’язань дозволяє підвищити точність оцінки фінансових ризиків [6, с. 32].

Порівняно з іншими компаніями галузі, ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» демонструє стійкість навіть в умовах економічної нестабільності. Використання комбінованих методів управління фінансами дозволяє одночасно підтримувати ліквідність активів і знижувати залежність від кредиторів. Наприклад, зменшення короткострокових зобов’язань у 2023 році стало результатом оптимізації умов договорів із постачальниками, що дозволило знизити витрати на обслуговування боргу.

Перспективи подальшого розвитку компанії пов’язані з підвищенням ефективності основної діяльності та розширенням ринків збуту. Наприклад, впровадження нових логістичних рішень дозволить збільшити обсяги перевезень, тоді як модернізація автопарку зменшить витрати на обслуговування транспортних засобів. Таким чином, стратегічний розвиток діяльності ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» буде спрямований на подальше вдосконалення бізнес-процесів і розширення асортименту послуг, що відповідають сучасним потребам ринку.

Організаційна структура ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» характеризується централізованою моделлю управління, яка передбачає концентрацію ухвалення рішень у керівника підприємства. Такий підхід забезпечує оперативність у вирішенні нагальних питань, однак водночас створює ризики перевантаження управлінського апарату. Керівник підприємства, Чорний Олександр Анатолійович, відповідальний за діяльність одразу 23 організацій, що ускладнює контроль за фінансовими потоками та управлінням зобов’язаннями.

Основними елементами структури є керівник, бухгалтерська служба,

відділ логістики, операційний відділ, відділ роботи з клієнтами та адміністративний персонал. Такий розподіл функцій дозволяє концентрувати зусилля окремих підрозділів на конкретних задачах. Наприклад, бухгалтерська служба відповідає за ведення обліку, контроль зобов'язань і формування фінансової звітності, тоді як відділ логістики займається оптимізацією транспортних маршрутів і управлінням автопарком.

Централізована структура дає можливість зосередити всі управлінські важелі в руках керівника, що забезпечує єдність управлінських рішень. Однак така модель має і слабкі сторони. Наприклад, перевантаженість керівника адміністративними функціями може призвести до затримок у прийнятті важливих рішень щодо управління фінансовими зобов'язаннями, особливо якщо враховувати високу динамічність діяльності в сфері транспортних перевезень.

Існує низка позитивних аспектів централізованої структури:

– по-перше, чіткий розподіл повноважень мінімізує конфлікти між підрозділами, адже всі рішення проходять через керівника;

– по-друге, така структура сприяє економії часу на внутрішню комунікацію, що важливо для швидких відповідей на запити клієнтів;

– по-третє, дозволяє керівнику здійснювати прямий контроль над витратами і зобов'язаннями підприємства, зокрема тими, що стосуються короткострокових кредитів і розрахунків із постачальниками.

До недоліків такої організаційної структури відносяться відсутність делегування може знижувати гнучкість у вирішенні питань середньої важливості, які вимагають швидкого реагування. Крім того, ризик перевантаження адміністративних структур зростає зі збільшенням масштабів бізнесу, що потенційно може вплинути на якість управління фінансовими потоками.

Для підвищення ефективності управління фінансовими зобов'язаннями у централізованій структурі необхідно враховувати низку рекомендацій. Делегування частини фінансових функцій до рівня підрозділів допоможе

зменшити навантаження на керівника. Впровадження автоматизованих систем управління зобов’язаннями, які дозволяють оперативно отримувати актуальну інформацію про стан кредиторської заборгованості, стане дієвим рішенням для зниження ризиків. Розробка чітких регламентів взаємодії між підрозділами дозволить уникнути дублювання функцій та конфліктів інтересів.

Рекомендації для вдосконалення організаційної структури:

– делегування фінансових повноважень на рівень підрозділів для зменшення перевантаження керівника.

– впровадження автоматизованих систем для управління фінансовими зобов’язаннями, зокрема для аналізу короткострокових кредитів і дебіторської заборгованості.

– розробка внутрішніх регламентів взаємодії між підрозділами для оптимізації внутрішньої комунікації.

– встановлення контрольних показників для кожного підрозділу, що відображають ефективність управління зобов’язаннями.

– регулярне навчання персоналу з метою підвищення кваліфікації та ознайомлення з сучасними інструментами управління фінансами.

Таким чином, для покращення управління зобов’язаннями підприємства потрібно не лише аналізувати сильні сторони існуючої структури, але й впроваджувати нові інструменти та підходи, які враховують специфіку діяльності та масштаби бізнесу. Це передбачає розробку більш гнучких методик обліку і контролю за зобов’язаннями, які дозволяють швидко адаптуватися до змін у фінансовому середовищі. Окрім того, важливо інтегрувати сучасні інформаційні технології для автоматизації процесів управління зобов’язаннями, що забезпечить точність і оперативність обробки даних. Запровадження таких інновацій дозволить підприємствам знижувати фінансові ризики, підвищувати ефективність використання ресурсів і забезпечувати стабільне зростання в умовах конкурентного ринку.

Ресурсний потенціал підприємства визначається його здатністю

ефективно використовувати наявні засоби для досягнення стратегічних цілей.

Основні засоби ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» є важливим інструментом забезпечення основної діяльності − вантажних перевезень і оренди автотранспорту.

Аналіз фінансової звітності за три останні роки демонструє стабільне зростання первісної вартості основних засобів, що свідчить про активну модернізацію автопарку.

У 2021 році первісна вартість становила 4 702,3 тис. грн., у 2022 році зросла до 7 287,1 тис. грн., а в 2023 році досягла 12 607,5 тис. грн. Паралельно зі зростанням первісної вартості збільшувався і рівень зносу, який на кінець 2023 року досяг 4 630,4 тис. грн., що потребує аналізу ефективності управління технічним станом автопарку (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка основних засобів на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Показник	2021 рік (тис. грн)	2022 рік (тис. грн)	2023 рік (тис. грн)
Первісна вартість	4 702,3	7 287,1	12 607,5
Знос	1 499,5	3 390,4	4 630,4
Залишкова вартість	3 202,8	4 673,5	7 977,1

Зростання залишкової вартості свідчить про збільшення активів, однак висока сума зносу вказує на необхідність регулярного технічного обслуговування й оновлення транспортних засобів. Наприклад, на початок 2023 року залишкова вартість основних засобів склала 7 977,1 тис. грн., що на 70% більше порівняно з 2021 роком. Така тенденція є позитивною, оскільки свідчить про інвестиції в матеріально-технічну базу. Однак рівень зносу в 36,7% вимагає підвищеної уваги до планування витрат на модернізацію та ремонт.

Інший компонент ресурсного потенціалу − оборотні активи. У 2021 році їх сума становила 1 040,6 тис. грн., у 2022 році зросла до 7 102,1 тис. грн., а в 2023 році досягла 10 596,4 тис. грн. Найбільшу частку серед оборотних активів у 2023 році займають запаси − 5 642,2 тис. грн., що є суттєвим зростанням порівняно з 675,2 тис. грн. у 2021 році. Це може свідчити про збільшення

обсягів замовлень і розширення діяльності. Позитивну динаміку також демонструють гроші та їх еквіваленти, які зросли з 0,8 тис. грн у 2021 році до 237,1 тис. грн. у 2023 році (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка основних показників на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» (тис. грн.)

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Запаси	675,2	2 671,4	5 642,2
Поточна дебіторська заборгованість	537,8	4 070,5	4 453,4
Гроші та їх еквіваленти	0,8	22,5	237,1
Інші оборотні активи	4,8	337,7	263,7
Загальна сума оборотних активів	1 040,6	7 102,1	10 596,4

Аналіз свідчить про те, що підприємство успішно розширює оборотні активи. Наприклад, поточна дебіторська заборгованість стабільно зростає, досягаючи 4 453,4 тис. грн. у 2023 році, що є показником активної взаємодії з клієнтами. Проте значне збільшення запасів свідчить про необхідність оптимізації складських процесів, адже надмірне накопичення може призвести до заморожування оборотних коштів.

Кадровий потенціал також демонструє зростання. У 2021 році на підприємстві працювало 15 осіб, у 2022 році їх кількість скоротилася до 8, але у 2023 році знову зросла до 15. Така динаміка може свідчити про адаптацію до змін ринку і зростання обсягів діяльності. Проте зменшення чисельності у 2022 році могло вплинути на продуктивність, що слід враховувати при плануванні штатного розпису.

Ресурсний потенціал ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» демонструє значні можливості для подальшого розвитку. Однак для максимального використання наявних активів слід оптимізувати витрати на модернізацію основних засобів і покращити управління оборотними активами. Це забезпечить не лише фінансову стійкість, а й підвищить конкурентоспроможність на ринку транспортних послуг.

Оборотні активи ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» демонструють динаміку, яка

відображає зміни в обсягах операційної діяльності підприємства. Склад цих активів за останні три роки дозволяє оцінити їх структуру, ліквідність і здатність підприємства адаптуватися до потреб ринку. Запаси, поточна дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти формують основу оборотних активів, забезпечуючи підприємству можливість швидкого реагування на зовнішні виклики.

Ліквідність оборотних активів оцінюється за здатністю підприємства перетворювати їх у грошові кошти для виконання зобов'язань. Найбільш ліквідною частиною активів залишаються грошові кошти, які зросли в 2023 році на 214,6 тис. грн. порівняно з 2022 роком. Поточна дебіторська заборгованість також має високий рівень ліквідності, оскільки представляє очікувані надходження від клієнтів. Однак її значний обсяг у структурі оборотних активів свідчить про потребу посилення контролю за погашенням заборгованості.

Запаси становлять найбільшу частку оборотних активів у 2023 році, що свідчить про підвищений попит на товари або послуги підприємства. Однак низька ліквідність запасів може створити проблеми у разі необхідності швидкого залучення коштів. Для підвищення ліквідності підприємству слід розглянути можливість оптимізації складських запасів та прискорення оборотності.

Фінансова гнучкість підприємства залежить від можливості маневрувати ресурсами для вирішення короткострокових і довгострокових задач. Зростання грошових коштів і зменшення короткострокових зобов'язань до 9 881,2 тис. грн. у 2023 році свідчать про покращення гнучкості. Проте високий рівень запасів і дебіторської заборгованості вимагають підвищеної уваги до планування руху грошових коштів і управління кредитною політикою.

Порівняння з іншими підприємствами галузі показує, що ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» демонструє стабільний розвиток, але має ризики, пов'язані із надмірною залежністю від запасів і дебіторської заборгованості.

Впровадження ефективних механізмів управління оборотними активами дозволить підвищити ліквідність і забезпечити стабільність фінансових показників.

Фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» демонструють динаміку, яка відображає адаптацію підприємства до умов сучасного ринку. Доходи і витрати компанії за три останні роки свідчать про зміну акцентів у фінансовій стратегії, орієнтованій на розширення основної діяльності та оптимізацію витрат. Дохід від реалізації продукції у 2021 році становив 6 963,9 тис. грн., у 2022 році цей показник залишився майже на тому ж рівні, досягнувши 6 468,4 тис. грн. Однак у 2023 році дохід різко зріс до 31 479,5 тис. грн. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Динаміка доходів і витрат ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за 2021-2023 роки (тис. грн.)

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Дохід від реалізації	6 963,9	6 468,4	31 479,5
Собівартість реалізації	5 894,4	8 239,4	28 329,3
Фінансовий результат до оподаткування	177,5	-2 423,1	1 964,7
Чистий прибуток	177,5	-2 423,1	1 769,1

Такий стрибок можна пояснити ефективною модернізацією ресурсної бази та збільшенням кількості клієнтів.

Водночас собівартість реалізованої продукції виявила подібну тенденцію. У 2021 році вона становила 5 894,4 тис. грн., у 2022 році зросла до 8 239,4 тис. грн., а у 2023 році досягла 28 329,3 тис. грн. Зростання собівартості відповідає збільшенню доходів, але потребує більш ретельного аналізу, щоб уникнути втрати маржинальності. Аналіз маржинальності показує, що попри зростання витрат, підприємство змогло забезпечити прибутковість. У 2023 році фінансовий результат до оподаткування становив 1 964,7 тис. грн, тоді як у 2022 році був зафіксований збиток у розмірі 2 423,1 тис. грн.

Підприємство продовжує активно працювати над оптимізацією витрат,

що дозволяє зберігати стабільність навіть за умов зростання собівартості продукції. Враховуючи результати аналізу, можна зробити висновок, що компанія має потенціал для подальшого збільшення прибутковості за умови збереження ефективної стратегії управління витратами. Однак, важливо продовжити моніторинг та оцінку факторів, що впливають на собівартість, щоб забезпечити стійкий фінансовий результат у майбутньому.

Фінансові результати ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2023 році свідчать про вихід підприємства з кризи 2022 року. Високий дохід у поєднанні зі стабільною операційною діяльністю дозволив покращити прибутковість. Аналіз структури витрат показує, що на собівартість реалізації припадає понад 90% витрат. Це підтверджує необхідність пошуку шляхів оптимізації операційних витрат і підвищення ефективності використання ресурсів.

Аналіз структури зобов’язань показує, що підприємство має значний рівень кредиторської заборгованості, яка на кінець 2023 року становила 9 881,2 тис. грн. Для порівняння, у 2022 році вона сягала 16 084,3 тис. грн., а у 2021 році – 4 275,0 тис. грн. Скорочення зобов’язань у 2023 році свідчить про покращення платоспроможності та раціональне управління боргами. Короткострокові зобов’язання формують основну частину боргів підприємства, що свідчить про високу операційну активність (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Структура зобов’язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за 2021-2023 роки (тис. грн.)

Показник	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Довгострокові зобов’язання	0,0	0,0	181,8
Короткострокові кредити	747,4	320,2	123,9
Кредиторська заборгованість	279,2	802,9	151,0
Інші поточні зобов’язання	3 098,2	14 804,1	9 200,3
Загальна сума зобов’язань	4 275,0	16 084,3	9 881,2

Зменшення кредиторської заборгованості до 151,0 тис. грн. у 2023 році порівняно з 802,9 тис. грн. у 2022 році свідчить про успішне виконання фінансових зобов’язань перед постачальниками. Скорочення

короткострокових кредитів також вказує на зниження залежності підприємства від зовнішнього фінансування, що є позитивною тенденцією. Однак інші поточні зобов'язання, які складають більшу частину короткострокових боргів, залишаються високими, що потребує додаткової уваги з боку фінансової служби.

Структура зобов'язань показує, що підприємство активно використовує поточні ресурси для забезпечення операційної діяльності. Водночас високий рівень короткострокових зобов'язань може створювати ризики ліквідності. Для зменшення цього ризику варто розглянути можливість реструктуризації боргів і залучення довгострокового фінансування.

Фінансово-економічний аналіз підтверджує, що підприємство демонструє тенденцію до зростання, незважаючи на складнощі 2022 року. Проте ефективність використання ресурсів потребує подальшого вдосконалення, щоб забезпечити стабільність фінансових показників у довгостроковій перспективі.

Облікова політика підприємства є інструментом, який задає рамки для відображення всіх господарських операцій у фінансовій звітності, зокрема управління зобов'язаннями. Для ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» цей аспект набуває особливого значення, адже правильно обрана стратегія обліку не тільки забезпечує прозорість даних, але й впливає на фінансову стійкість.

Методи обліку зобов'язань обираються залежно від характеру операцій і тривалості зобов'язань.

Короткострокові зобов'язання відображаються у фінансовій звітності на момент їх виникнення, що забезпечує точність і своєчасність облікових даних. Наприклад, кредиторська заборгованість за розрахунками з постачальниками відображається на основі актів виконаних робіт або накладних, що відповідає принципу нарахування.

Для довгострокових зобов'язань, таких як позики, застосовується дисконтування, яке дозволяє коректно враховувати вартість грошей у часі, що відповідає рекомендаціям, наведеним у роботах І. В. Білоус [3, с. 78].

Оцінка зобов’язань (табл. 2.5) здійснюється за їхньою номінальною вартістю. Для короткострокових зобов’язань це доцільно, оскільки термін їхнього виконання не перевищує 12 місяців, а ринкові коливання зазвичай не мають суттєвого впливу.

Довгострокові зобов’язання, зокрема кредити, враховуються з використанням ефективної ставки відсотка, яка забезпечує правильний розподіл витрат за періодами. Цей підхід дозволяє більш точно оцінити реальну вартість залученого капіталу. Крім того, ефективна ставка відсотка дозволяє коректно врахувати вплив зміни процентних ставок на вартість зобов'язань протягом усього строку їх виконання. Такий метод оцінки особливо важливий для фінансового аналізу та прогнозування, оскільки він дає змогу зрозуміти, як зміни в економічному середовищі можуть впливати на майбутні грошові потоки та фінансову стабільність підприємства.

Таблиця 2.5 – Методи оцінки зобов’язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Тип зобов’язань	Метод оцінки	Особливості застосування
Короткострокові зобов’язання	Номінальна вартість	Використовується для розрахунків з постачальниками і бюджетом.
Довгострокові кредити	Дисконтування	Врахування вартості грошей у часі для правильного обліку витрат.
Інші поточні зобов’язання	Номінальна вартість	Відображення на момент виникнення на основі первинних документів.

Вплив облікової політики на фінансовий стан підприємства проявляється у відображенні реального стану зобов’язань. Наприклад, у 2023 році підприємство зменшило короткострокові кредити до 123,9 тис. грн., що свідчить про зниження боргового навантаження. Застосування облікової політики на основі принципу обачності дозволяє підприємству уникнути завищення активів і недооцінки зобов’язань, що особливо важливо в умовах змінного ринку. Для прикладу, облік розрахунків з бюджетом проводиться із забезпеченням належного резервування, що дозволяє уникнути штрафних санкцій.

Порівняльний аналіз облікової політики ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» із

підходами інших компаній галузі свідчить про її адаптивність. Наприклад, у конкурентів часто спостерігається використання спрощених методів оцінки довгострокових зобов’язань, що може призводити до викривлення фінансових даних. У свою чергу, ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» забезпечує коректність обліку через дотримання міжнародних стандартів фінансової звітності, що є вагомою перевагою в умовах інтеграції до глобальних ринків.

Важливим аспектом впливу облікової політики є її роль у залученні інвестицій. Прозорість фінансової звітності, яка досягається завдяки правильному відображенню зобов’язань, підвищує довіру потенційних партнерів і кредиторів. Наприклад, у 2023 році зростання активів підприємства до 18 573,5 тис. грн., з одночасним зменшенням боргового навантаження, стало можливим завдяки використанню точних методів обліку. Це підтверджує думку Г. М. Гриценко, що чітко структурована облікова політика є основою фінансової стабільності [5, с. 33].

Для покращення облікової політики підприємству варто зосередитися на впровадженні автоматизованих систем обліку, які забезпечать оперативний доступ до даних і мінімізують ризик помилок. Це дозволить не лише підвищити ефективність управління зобов’язаннями, але й знизити адміністративні витрати. Додатковим кроком буде регулярний моніторинг відповідності облікової політики сучасним вимогам законодавства, що забезпечить її актуальність і відповідність ринковим умовам.

2.2 Порядок відображення в обліку формування та погашення зобов’язань

Формування зобов’язань у ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» базується на принципах нарахування та відповідності, що забезпечує своєчасне і точне відображення фінансових операцій у звітності. Кредиторська заборгованість за товарами,

роботами і послугами обліковується на момент визнання господарських операцій, коли підприємство отримує матеріальні цінності або послуги. Для цього використовуються первинні документи, такі як рахунки-фактури, акти виконаних робіт або транспортні накладні, які слугують підставою для занесення операцій до облікових реєстрів.

Короткострокові зобов'язання, термін виконання яких не перевищує 12 місяців, відображаються у балансі за номінальною вартістю. До таких зобов'язань належать розрахунки з постачальниками, оплата праці, податки і збори, а також короткострокові кредити (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Структура зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2023 році

Тип зобов'язань	Сума (тис. грн)	Питома вага (%)
Короткострокові кредити	123,9	1,25
Кредиторська заборгованість	151,0	1,53
Податкові зобов'язання	294,0	2,98
Інші поточні зобов'язання	9 200,3	94,24
Довгострокові зобов'язання	181,8	1,86
Загальна сума	9 951,0	100,00

Аналіз структури зобов'язань демонструє, що підприємство активно використовує короткострокові ресурси для підтримки операційної діяльності. Однак висока питома вага інших поточних зобов'язань (94,24%) вимагає посилення контролю за їх обліком і виконанням.

Для вдосконалення обліку зобов'язань необхідно впровадити автоматизовані системи обліку, які забезпечать своєчасний моніторинг заборгованості, а також розробити чіткі регламенти для взаємодії з контрагентами. Це дозволить оптимізувати фінансові потоки і зменшити ризик затримок у розрахунках, що підтверджується дослідженнями Г. М. Гриценко [3, с. 45]. Система обліку короткострокових зобов'язань передбачає використання аналітичних рахунків для деталізації інформації за контрагентами, що спрощує управління розрахунками та контроль за своєчасністю їх виконання. Такий підхід дозволяє не лише ефективно відслідковувати дебіторську та кредиторську заборгованість, а й створює чітке

розуміння фінансового стану підприємства. Завдяки деталізації розрахунків за контрагентами, можна швидко виявити потенційні проблеми з оплатою чи затримками. Це дозволяє своєчасно вжити заходів для погашення боргів, зберігаючи здорову фінансову репутацію підприємства.

Розрахунки з постачальниками проводяться на рахунку 631 «Кредиторська заборгованість за розрахунками з постачальниками і підрядниками», де відображаються всі операції, пов’язані з отриманням товарів, робіт чи послуг. На цьому рахунку фіксуються всі зобов’язання підприємства перед постачальниками, що виникають у процесі закупівель товарів або послуг. Проводки на цьому рахунку дозволяють відстежувати поточний рівень боргу, визначати дати погашення та контролювати платіжну дисципліну. Це сприяє запобіганню зайвих прострочених боргів і забезпечує правильне планування грошових потоків підприємства.

Розглянемо порядок відображення в обліку ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» формування та погашення кредиторської заборгованості перед постачальником за отримані запасні частини. Підприємство отримує запасні частини, і після цього на рахунку 631 «Кредиторська заборгованість за розрахунками з постачальниками і підрядниками» відображається заборгованість перед постачальником. Погашення заборгованості здійснюється через банк або касу, що відображається в бухгалтерії у вигляді зменшення зобов'язань та відповідної корекції грошових потоків. Завдяки цьому процесу підприємство не лише виконує свої фінансові зобов’язання, а й підтримує стосунки з постачальниками на високому рівні.

Так, на підставі укладеного договору поставки № 36 від 10.02.2023. за рахунком № 117 від 17.09.2023. з поточного рахунку ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» 18.09.2023. була перерахована часткова попередня оплата постачальнику за запасні частини в сумі 151 000,00 грн., у тому числі ПДВ 20 %.

21.09.2023 р. від постачальника у рахунок перерахованої часткової попередньої оплати за видатковою накладною № 791 від 21.09.2023. були отримані матеріали на суму 200 000,00 грн., у тому числі ПДВ 20 %.

02.10.2023. з поточного рахунку ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» перераховано постачальнику за запасні частини, отримані понад попередню оплату, 49000,00 грн., у тому числі ПДВ 20 %. Таким чином із постачальником виконаний остаточний розрахунок і кредиторська заборгованість перед постачальником була повністю погашена.

Відображення господарських операцій з обліку з розрахунків з постачальниками за товари, роботи (послуги) на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» представлено в (табл. 2.7.).

Таблиця 2.7 – Відображення господарських операцій з обліку з розрахунків з постачальниками за товари, роботи (послуги) на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Дата	Зміст господарських операцій	Бухгалтерська проводка	Сума, грн.
18.09.2023.	З поточного рахунку перерахована попередня оплата постачальнику за запасні частини	Дт 631, Кт 311	151000,00
18.09.2023.	Враховані податкові зобов'язання з ПДВ за фактом попередньої оплати	Дт 6412, Кт 644	25166,00
Формування дебіторської заборгованості постачальника за виданим авансом у сумі 151000 грн. (Дт 631 «Розрахунки із вітчизняними постачальниками»)			
21.09.2023.	Оприбутковані отримані від постачальника запасні частини: на вартість без ПДВ	Дт 201, Кт 631	166 668,00
21.09.2023.	Оприбутковані отримані від постачальника запасні частини: на суму ПДВ в частині попередньої оплати	Дт 644, Кт 631	25166,00
21.09.2023.	Оприбутковані отримані від постачальника запасні частини: на суму ПДВ понад попередню оплату	Дт 6412, Кт 631	8166,00
Формування кредиторської заборгованості перед постачальником за отримані запасні частини у сумі 200,00 грн. (Кт 631 «Розрахунки із вітчизняними постачальниками»)			
02.10.2023.	З поточного рахунку перераховано постачальнику за отримані понад попередню оплату запасні частини	Дт 631, Кт 311	49000,00
Повне погашення кредиторської заборгованості перед постачальником			

Довгострокові зобов'язання є важливою складовою фінансової стратегії будь-якої компанії, оскільки вони дозволяють забезпечити стабільне фінансування на тривалу перспективу. Проте для правильного відображення

цих зобов'язань в обліку необхідно враховувати метод дисконтування, який дозволяє визначити їх реальну поточну вартість. Метод дисконтування враховує вартість грошей у часі, тобто те, що сума грошей, яку компанія зобов'язана сплатити у майбутньому, має меншу вартість, ніж сьогоднішня сума.

У 2023 році обсяг довгострокових зобов'язань компанії склав 181,8 тис. грн., що є помірним показником і свідчить про баланс між використанням довгострокових та короткострокових фінансових ресурсів. Це може вказувати на те, що компанія обережно підходить до залучення значних кредитних ресурсів, орієнтуючись на короткострокове фінансування для забезпечення ліквідності, але також використовує довгострокові зобов'язання для покриття частини своїх інвестиційних потреб.

Застосування методу дисконтування допомагає точніше відобразити на балансі реальні витрати на обслуговування боргу. Це дозволяє інвесторам і кредиторам отримати правильне уявлення про фінансовий стан компанії та її здатність виплачувати борги. При цьому важливо пам'ятати, що хоча довгострокові зобов'язання надають певні переваги, такі як тривала фіксована ставка і більший час для погашення, вони також збільшують фінансові ризики у випадку непередбачених фінансових труднощів.

Компанія, застосовуючи метод дисконтування, відображає ці зобов'язання на своєму балансі за їх реальною вартістю, що забезпечує точніше планування фінансів. Таке облікове відображення дозволяє більш чітко зрозуміти майбутні грошові потоки та допомагає в управлінні фінансовими ризиками. Переважна орієнтація на короткострокові ресурси для підтримки ліквідності є важливою стратегією, оскільки вона дозволяє компанії швидко реагувати на зміни в економічній ситуації або ринкових умовах. Водночас, використання довгострокових зобов'язань допомагає компанії фінансувати інвестиції, що потребують значних капіталовкладень, без надмірного тиску на її ліквідність у короткостроковій перспективі.

Отже можна навести приклад розрахунку дисконту на 1 рік для

довгострокових зобов’язань де підприємство у 2022 році отримала кредит на суму 200 000,00 грн з процентною ставкою 10% на 1 рік.

Для розрахунку дисконту використовується наступна формула 2.1

$$ПВ = \frac{\text{Майбутня вартість}}{(1+\text{Ставка дисконту})^{\text{термін}}} \quad (2.1)$$

де,

ПВ – поточна вартість.

Проводимо розрахунок:

$ПВ = \frac{200000,00}{(1+0,10)^1} = 181,818.18$ тис .грн

Таким чином, поточна вартість цього кредиту, тобто сума, яку підприємство повинна відобразити в бухгалтерії за допомогою методу дисконтування, становить 181,818.18 грн. Відображення господарських операцій з обліку довгострокових зобов’язань на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» показано в (табл. 2.8)

Таблиця 2.8 – Відображення господарських операцій з обліку довгострокових зобов’язань на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Дата	Зміст господарських операцій	Бухгалтерська проводка		Сума, грн.
01.01.2022.	Отримано довгостроковий кредит на суму 200 000 грн.	Дт 311	Кт 502	200 000.00
01.01.2022.	Дисконт на довгострокові зобов'язання (різниця між номінальною вартістю та реальною вартістю на 1 рік)	Дт 502	Кт 681	18 181.82
31.12.2022.	Сплачено відсотки по кредиту (10% від номінальної суми)	Дт 661	Кт 311	20 000.00
31.12.2022.	Погашення основної суми за кредитом (погашення поточної вартості)	Дт 502	Кт 311	181 818.18

Згідно з дослідженням І. В. Коваль, використання дисконтування для обліку довгострокових зобов’язань дозволяє підприємствам знизити ризики

викривлення звітності і забезпечити прозорість фінансових показників [2, с. 84].

Податкові зобов’язання формуються відповідно до чинного податкового законодавства. Підприємство повинно нараховувати податкові зобов’язання в межах термінів, встановлених податковим законодавством, і своєчасно сплачувати податки до бюджету.

Нарахування податку на додану вартість (ПДВ) зазвичай відбувається на основі фактичних операцій з постачання товарів або послуг. Підприємства, що застосовують нарахування ПДВ, повинні точно визначати податкові зобов’язання за кожним видом операцій. Важливою складовою є ведення реєстру ПДВ, що дозволяє відслідковувати нарахування і погашення податків. В кінці кожного звітного періоду підприємство підлягає подачі податкової декларації, де обчислюється і відображається сума податкових зобов’язань, а також податковий кредит, який можна використовувати для зменшення майбутніх зобов’язань.

Підприємство є платником ПДВ, який обліковується за принципом нарахування. У звітності ПДВ відображається у розрізі зобов’язань за реалізованими послугами та податкового кредиту, що дозволяє забезпечити коректність розрахунків з бюджетом.

Згідно з принципом нарахування ПДВ, податкові зобов’язання відображаються у звітності незалежно від того, чи була здійснена фактична оплата чи отримання товарів чи послуг. Це дозволяє враховувати ПДВ на момент настання події, такої як реалізація товарів або послуг. Податковий кредит, у свою чергу, обчислюється на основі нарахованого ПДВ на придбані товари або послуги, які підприємство використовує для своїх операцій. Завдяки цьому методу обліку підприємство може коректно оцінювати свої зобов'язання перед бюджетом. Це також дає змогу забезпечити точність при розрахунку податкових зобов'язань і уникнути податкових порушень.

Наприклад, у 2023 році підприємство своєчасно виконувало зобов’язання перед бюджетом, що підтверджується відсутністю податкового

боргу станом на кінець звітного періоду.

Підприємство вчасно сплачувало податкові зобов'язання на підставі податкових декларацій, що підтверджує його фінансову дисципліну та здатність виконувати зобов'язання перед державою. Важливою частиною обліку є дотримання термінів сплати ПДВ, оскільки затримки можуть призвести до штрафних санкцій. Відсутність податкового боргу на кінець року є свідченням того, що підприємство правильно планує свої фінансові потоки та контролює своє податкове навантаження. Це також допомагає зберігати стабільність бізнесу, оскільки недоїмка по податках може призвести до серйозних фінансових проблем або навіть до арешту рахунків. Врахування зобов'язань на підставі принципу нарахування дозволяє точніше прогнозувати майбутні витрати на податки.

Розрахунки з бюджетом обліковуються на підставі податкових декларацій. Погашення податкових зобов’язань у 2023 році становило 294,0 тис. грн., що є суттєвим зростанням порівняно з попереднім роком.

Враховуючи, що сума погашених податкових зобов’язань зросла, це може свідчити про розширення операцій підприємства, збільшення обсягу продажу та відповідно про більші податкові нарахування. Підприємство повинно регулярно подавати податкові декларації та забезпечувати їх коректність, щоб уникнути помилок та штрафів. Зростання ПДВ може бути результатом не тільки збільшення обсягів продажу, а й можливих змін у податковому законодавстві або вартості наданих послуг. Це також може бути свідченням успішної стратегії бізнесу, що дозволяє йому нарощувати свою присутність на ринку. Однак важливо контролювати цей процес, щоб зростання податкових зобов’язань не ставало фінансовим навантаженням.

Відображення операцій у системі обліку забезпечується шляхом використання рахунків 641 «Податкові зобов’язання» та 642 «Податковий кредит», що дозволяє деталізувати податкові платежі за їх видами.

Ці рахунки дозволяють детально відображати зобов’язання підприємства перед бюджетом за наданими послугами та товарами. Рахунок

641 «Податкові зобов’язання» використовується для обліку нарахованого ПДВ за реалізовані послуги або товари, а рахунок 642 «Податковий кредит» – для обліку податкового кредиту, що виникає при придбанні товарів або послуг. Використання цих рахунків дає можливість підприємству коректно обчислювати свої податкові зобов’язання і нараховані податкові кредити (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Відображення господарських операцій з обліку зобов’язань з розрахунком з бюджетом за ПДВ на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
Нарахування ПДВ за покупку товарів/послуг (податковий кредит)	Дт 641 «Податкові зобов’язання за ПДВ»	Кт 201 «Матеріали»
Сплата податку на додану вартість за квітень 2023 року відповідно до податкової декларації	Дт 642 «Податковий кредит»	Кт 311 «Поточний рахунок»
Погашення податкового зобов'язання з ПДВ за перший піврічний звітний період (погашення ПДВ до бюджету)	Дт 642 «Податковий кредит»	Кт 311 «Поточний рахунок»
Нарахування ПДВ за реалізовані послуги (податкове зобов'язання)	Дт 641 «Податкові зобов’язання»	Кт 701 «Доходи від реалізації»
Погашення податкового зобов'язання за результатами року	Дт 642 «Податковий кредит»	Кт 311 «Поточний рахунок»

Таким чином, відображення ПДВ у бухгалтерії допомагає забезпечити належний контроль за його сплатою та своєчасне виконання зобов’язань перед бюджетом. Крім того, це дозволяє підприємству вести чітку звітність щодо податків і забезпечити прозорість у фінансових операціях.

Особливості обліку погашення заборгованості за розрахунками з працівниками відображаються через рахунок 661 «Розрахунки за заробітною платою», який використовується для обліку заробітної плати, премій, відпускних, лікарняних та інших виплат працівникам підприємства. Погашення заборгованості за заробітною платою здійснюється після нарахування всіх відповідних сум, що враховуються в загальних витратах підприємства. Це дозволяє чітко контролювати розрахунки з персоналом і забезпечувати своєчасні виплати.

Витрати на оплату праці в 2023 році склали 89,1 тис. грн, що стало наслідком розширення чисельності штату до 15 осіб, що дозволяє підприємству збільшити обсяг виробничих потужностей (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Відображення господарських операцій з обліку розрахунків з оплати праці на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Д-т	К-т	
Нарахування заробітної плати працівникам	92	661	89 100,00
Нарахування податків та зборів (ПДФО, ЄСВ, військовий збір)	661	641	22 275,00
Виплата заробітної плати через банківський рахунок	661	311	89 100,00

Для забезпечення стабільності в обліку використовується резервування коштів на окремих рахунках, що гарантує своєчасність виплат і запобігає виникненню простроченої заборгованості.

Погашення зобов’язань здійснюється шляхом списання заборгованості внаслідок оплати, взаємозаліку або реструктуризації боргів.

Розрахунки з постачальниками проводяться за пріоритетом операційної необхідності, що дозволяє підтримувати довгострокові партнерські відносини. У 2023 році ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»скоротило короткострокові кредити, що свідчить про зменшення боргового навантаження. Водночас погашення кредиторської заборгованості за товари і послуги здійснювалося із затримкою, що вказує на необхідність вдосконалення управління грошовими потоками. Це також підкреслює важливість ефективного моніторингу і планування ліквідності для забезпечення своєчасних розрахунків з постачальниками та запобігання негативному впливу затримок на фінансову репутацію підприємства

Погашення зобов’язань є ключовим етапом у фінансовій діяльності ТОВ «ОЛВІ ТРАНС», який демонструє його спроможність ефективно розпоряджатися коштами, підтримувати партнерські відносини та

забезпечувати фінансову стійкість.

У ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» процес погашення зобов’язань охоплює розрахунки за кредитами, податками, оплату праці, взаємодію з постачальниками, а також реструктуризацію боргів у разі необхідності. Управління цими процесами вимагає чіткого дотримання принципів обліку та фінансового планування (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Динаміка погашення основних зобов’язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021-2023 роках (тис. грн.)

Тип зобов’язань	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Короткострокові кредити	747,4	320,2	123,9
Кредиторська заборгованість	279,2	802,9	151,0
Податкові зобов’язання	107,1	101,4	294,0

Облік погашення кредитів і позик здійснюється на основі графіків, узгоджених із фінансовими установами. Це дає змогу підприємству планувати свої грошові потоки та забезпечує прозорість фінансових зобов’язань. Кожен платіж на погашення кредиту зазвичай складається з двох частин: основної суми боргу та відсотків, які нараховуються на залишок заборгованості. Погашення основної суми боргу відображається на рахунках пасиву, що зменшує суму кредитних зобов'язань підприємства, в той час як відсоткові платежі визнаються витратами періоду і впливають на фінансові результати. Це дозволяє точніше відображати вплив кредитів на фінансовий стан підприємства і допомагає в управлінні його ліквідністю.

У 2023 році короткострокові кредити ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» зменшилися до 123,9 тис. грн., що свідчить про активну роботу з кредиторами. Зниження заборгованості є результатом ефективного управління зобов'язаннями, зокрема своєчасним виконанням зобов'язань за графіками погашення та контролем за витратами на відсотки. Це також може свідчити про зростання фінансової стійкості підприємства, що дозволяє йому зменшити боргову навантаженість та оптимізувати витрати. Завдяки зниженню кредитної заборгованості підприємство може зменшити свої витрати на обслуговування

боргу, що сприяє підвищенню прибутковості та покращенню фінансових результатів.

Згідно з обліковою політикою, сплата відсотків здійснюється в першочерговому порядку, оскільки затримка може призвести до додаткових штрафів та підвищення вартості обслуговування боргу. Така практика допомагає підприємству уникати додаткових витрат і не допускає збільшення суми заборгованості через нарахування штрафних санкцій. Крім того, своєчасна сплата відсотків знижує ризики фінансових труднощів і дозволяє підтримувати стабільність у взаєминах з кредиторами, що важливо для отримання подальших фінансових ресурсів при необхідності.

Для відображення короткострокових кредитів використовується рахунок 601 «Короткострокові кредити» (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Відображення господарських операцій з обліку зобов'язань з розрахунком за кредитами банку на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
	Д-т	К-т
Нарахування відсотків за кредитом	92	601
Погашення відсотків за короткостроковим кредитом	601	311
Погашення основної суми боргу за кредитом	601	311
Нарахування відсотків за кредитом	92	601
Погашення відсотків за короткостроковим кредитом	601	311

Для контролю за розрахунками використовуються автоматизовані системи, які дозволяють своєчасно отримувати інформацію про залишок заборгованості та строки її погашення.

Для забезпечення прозорості обліку використовуються акти звірки взаєморозрахунків, які підтверджують суму заборгованості. Акти звірки взаєморозрахунків слугують підтвердженням залишків заборгованості між підприємством і контрагентами. На основі цих актів вдається уникнути розбіжностей у сумі зобов'язань.

У разі прострочення платежів проводяться переговори щодо пролонгації

або реструктуризації боргу. Реструктуризація боргів застосовується у разі нестачі коштів для своєчасного виконання зобов’язань. Наприклад, у 2022 році підприємство використало механізм пролонгації кредитів, що дозволило знизити фінансове навантаження під час економічної нестабільності. Для відображення таких операцій використовуються рахунки 66 «Розрахунки з персоналом за іншими операціями» і 68 «Розрахунки з бюджетом» що забезпечують деталізацію інформації про реструктуровані борги.

Дослідження Г. М. Гриценко свідчать, що реструктуризація є ефективним інструментом для уникнення банкрутства і підтримання фінансової стабільності [5, с. 54].

Автоматизовані системи управління дозволяють значно спростити процеси обліку, забезпечуючи більшу точність у веденні фінансових операцій. Це дає можливість підприємству ефективно планувати погашення зобов’язань, зокрема на основі реальних фінансових даних, а не орієнтуючись на припущення чи приблизні розрахунки. З використанням таких систем можна легко контролювати строки погашення кожного зобов'язання і своєчасно вносити корективи в плани погашення, якщо виникають непередбачені ситуації. Прогнозування грошових потоків на основі історичних даних дозволяє уникнути касових розривів, що є критично важливим для збереження ліквідності підприємства.

Важливою перевагою таких систем є можливість автоматичного моніторингу та сповіщень про наближення термінів погашення або сплати відсотків, що мінімізує ймовірність пропуску важливих платежів. Інтеграція з банківськими системами дає змогу знизити людський фактор у процесі виконання платіжних доручень і автоматизувати перевірку правильності платежів. Це також дозволяє відслідковувати зміни умов договорів і контролювати коригування обсягів погашення боргів згідно з новими домовленостями з кредиторами.

Автоматизоване управління погашенням зобов’язань підвищує прозорість бізнес-процесів і дозволяє швидко реагувати на зміни у

фінансовому становищі підприємства або зовнішньому середовищі, зокрема на зміни в законодавстві або економічній ситуації. Використання таких систем дозволяє підприємству ефективніше оптимізувати витрати на обслуговування боргу та знижувати загальну вартість кредитів, оскільки своєчасні платежі дозволяють уникнути штрафів і пені. Це також допомагає покращити відносини з кредиторами і фінансовими установами, що може сприяти більш вигідним умовам при укладанні нових угод чи отриманні додаткових кредитів. Впровадження сучасних технологій в управлінні зобов'язаннями має позитивний вплив на загальну ефективність фінансового управління підприємства, дозволяючи більш чітко планувати та прогнозувати його майбутні фінансові потреби.

Документальне забезпечення обліку зобов’язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» є основою для прозорого ведення бухгалтерського обліку. Система первинної документації, яка охоплює акти звірки, договори, податкові накладні та банківські виписки, забезпечує підтвердження кожної операції (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Основні типи первинної документації в обліку зобов’язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Тип документа	Функція	Застосування
Акти звірки	Підтвердження залишків заборгованості.	Використовуються для розрахунків із постачальниками та клієнтами.
Договори	Визначення умов співпраці.	Регулюють терміни та обсяги зобов’язань.
Податкові накладні	Формування податкового кредиту.	Облік ПДВ і розрахунки з бюджетом.
Банківські виписки	Підтвердження платежів.	Відображення погашення зобов’язань.

Використання цих документів дозволяє мінімізувати ризики помилок у фінансовій звітності та забезпечити відповідність операцій чинному законодавству.

Податкові накладні є основою для обліку податкових зобов’язань. Вони використовуються для формування податкового кредиту та забезпечення своєчасних розрахунків із бюджетом.

Банківські виписки відображають рух коштів на рахунках, підтверджуючи оплату заборгованостей перед постачальниками, бюджетом і працівниками. Вони забезпечують актуальність облікових даних, що дозволяє своєчасно відображати погашення зобов’язань. Крім того, правильне і своєчасне оформлення податкових накладних та виписок допомагає підприємству уникнути штрафів та санкцій з боку податкових органів і забезпечує належне виконання фінансових зобов'язань. Також, ведення податкових накладних і банківських виписок сприяє підвищенню прозорості фінансових операцій, що зміцнює довіру з боку інвесторів і партнерів підприємства. Окрім того, систематичний контроль за податковими накладними та банківськими виписками дозволяє вчасно виявляти помилки в обліку і своєчасно їх виправляти, що знижує ризики фінансових втрат.

Облікові реєстри та форми звітності мають відповідати вимогам стандартів бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової звітності (табл. 2.14).

Таблиця 2.14 – Вимоги до облікових реєстрів ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Критерій	Вимога	Реалізація
Актуальність	Дані повинні відповідати реальним операціям	Щоденне оновлення облікових записів
Повнота	Усі операції мають бути відображені	Використання аналітичних рахунків
Достовірність	Дані повинні бути підтверджені документами	Всі операції підкріплюються первинними документами
Відповідність стандартам	Реєстри мають відповідати вимогам МСФЗ	Використання затверджених форм звітності

У ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» для обліку зобов’язань використовуються журнали-ордери, що дозволяють вести хронологічний запис операцій та деталізувати інформацію про кожного контрагента. Звіти формуються щомісячно і щоквартально, що дає змогу оперативно аналізувати фінансовий стан і приймати управлінські рішення.

Документальне забезпечення обліку зобов’язань має вирішальний вплив на точність і своєчасність фінансової звітності. Для підвищення ефективності

цього процесу підприємству доцільно впровадити автоматизовані системи обліку, які дозволять мінімізувати людський фактор і забезпечити оперативний доступ до інформації. Це особливо важливо в умовах зростаючого обсягу операцій, коли традиційні методи ведення обліку можуть втрачати ефективність.

Аналіз бухгалтерських проводок розкриває методику відображення операцій із зобов'язаннями у фінансовій системі підприємства. У ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» облік зобов'язань базується на чіткій структурі синтетичних і аналітичних рахунків, які дозволяють відстежувати кожну операцію, забезпечуючи точність і повноту фінансових даних. Розглянемо основні проводки, що відображають ключові аспекти управління фінансовими зобов'язаннями.

Аналітичний облік використовується для деталізації інформації за кожним контрагентом або видом зобов'язань. Наприклад, розрахунки з постачальниками ведуться окремо за кожним постачальником, що дозволяє контролювати суми та терміни погашення. У 2023 році такі операції забезпечили зниження заборгованості на 18%, що стало можливим завдяки точному контролю.

Така взаємодія дозволяє інтегрувати дані бухгалтерського і податкового обліку, забезпечуючи їх узгодженість. Це знижує ризик розбіжностей між податковими деклараціями та фінансовою звітністю, що сприяє збереженню репутації підприємства серед контролюючих органів.

Для вдосконалення обліку зобов'язань доцільно впроваджувати автоматизовані системи, які дозволять оперативно відстежувати проводки, виявляти розбіжності та прогнозувати майбутні платежі. Це підвищить точність обліку та полегшить процес формування звітності, що є необхідним кроком для адаптації до сучасних бізнес-реалій. Автоматизація дозволить значно зменшити людський фактор у веденні обліку, що знижує ризики помилок та неузгодженостей. Крім того, такі системи забезпечують реальний час для моніторингу фінансових потоків, що дозволяє оперативно коригувати

стратегії управління зобов’язаннями.

Інтеграція сучасних технологій також дає можливість аналізувати великі обсяги робити більш обґрунтовані прогнози щодо майбутніх фінансових зобов'язань, що сприяє кращому плануванню та оптимізації грошових потоків підприємства. Завдяки автоматизації обліку зобов’язань підприємство зможе швидше реагувати на зміни в економічному середовищі, що дозволить знижувати витрати на управління зобов’язаннями та підвищувати ефективність фінансових операцій

2.3 Напрями підвищення якісного рівня облікового забезпечення управління зобов’язаннями

Ще однією проблемою є недостатній рівень автоматизації процесів обліку, що призводить до людських помилок і збільшує час, необхідний для обробки та аналізу фінансових даних. Відсутність інтегрованої системи управління зобов’язаннями може створювати додаткові труднощі в контролі за своєчасністю виплат та виконанням умов договорів з контрагентами.

Крім того, недостатній рівень навчання персоналу з питань обліку та управління зобов’язаннями призводить до низької обізнаності щодо змін у законодавстві та обліковій політиці, що може створювати юридичні та фінансові ризики. Технічні та організаційні проблеми у сфері обліку зобов’язань можуть негативно вплинути на своєчасність погашення боргів, що в свою чергу загрожує підвищенням витрат на обслуговування боргу та штрафами.

Для вирішення цих проблем необхідно провести аудит існуючої системи обліку зобов’язань і розробити та впровадити комплексну стратегію вдосконалення облікових процесів. Вдосконалення обліку зобов’язань дозволить не тільки знизити фінансові ризики, але й покращити управління

грошовими потоками та взаємодію з партнерами і кредиторами.

Затримки у погашенні заборгованості залишають суттєвий відбиток на фінансових показниках підприємства. Аналіз зобовязань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» показав, що частина платежів була здійснена із запізненням, що викликало штрафні санкції та погіршило співпрацю з постачальниками.

Така ситуація є наслідком недосконалості системи управління грошовими потоками, коли не завжди можливо своєчасно виділити кошти для виконання зобов'язань. Це підкреслює необхідність вдосконалення процесу планування і моніторингу грошових потоків, а також створення резервів для забезпечення своєчасного виконання зобов'язань перед контрагентами та мінімізації фінансових втрат.

Крім того, неправильна класифікація зобов'язань може спричинити порушення вимог щодо фінансової прозорості, що є особливо важливим для публічних компаній або тих, що мають зовнішніх інвесторів. Врахування довгострокових зобов'язань як короткострокових може призвести до неправомірного зменшення відображеного рівня поточної ліквідності підприємства, що є критично важливим для оцінки його платоспроможності.

Така ситуація може мати серйозні наслідки для репутації підприємства, оскільки неправдиві фінансові дані можуть викликати недовіру у партнерів і потенційних інвесторів. У випадку виявлення помилок в обліку зобов'язань, підприємству необхідно негайно здійснити коригування фінансової звітності та інформувати всіх зацікавлених осіб про зміни.

Це допомагає не лише виправити поточні недоліки, а й запобігти виникненню подібних ситуацій у майбутньому. Для запобігання таких помилок підприємство повинно регулярно проводити внутрішній аудит та забезпечити постійну освіту бухгалтерів, що займаються обліком зобов'язань.

Крім того, варто впровадити систему автоматизованого контролю за дебіторсько-кредиторськими операціями, щоб зменшити ризик людських помилок і підвищити ефективність обліку.

Для підвищення якісного рівня облікового забезпечення пропонується

впровадити комплекс заходів, які узагальнено в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Проблемні аспекти обліку зобов’язань на напрями підвищення якісного рівня їх облікового забезпечення на ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Напрямок	Заходи	Опис
Розробка стандартів і регламентів обліку	1. Розробка стандартів і регламентів обліку зобов’язань з деталізацією процедур для кожного типу операцій.	Створення чітких процедур для кожного виду зобов’язань для забезпечення точності і своєчасності обліку.
	2. Впровадження автоматизованих систем обліку для зменшення ризику помилок і своєчасності розрахунків.	Автоматизація обліку зобов’язань для зменшення людського фактора та підвищення точності даних
	3. Проведення регулярних аудитів для виявлення й виправлення помилок у класифікації та оцінці зобов’язань.	Аудит обліку зобов’язань для виявлення помилок, коригування та забезпечення точності фінансової звітності.
	4. Навчання персоналу з метою підвищення кваліфікації та ознайомлення з новими стандартами бухгалтерського обліку.	Проведення тренінгів для персоналу для покращення їх знань і навичок у сфері бухгалтерії та фінансів.
Оптимізація управління грошовими потоками	1. Впровадження системи бюджетування, яка дозволить заздалегідь планувати розрахунки із зобов’язань.	Створення ефективної системи планування для своєчасного виконання всіх фінансових зобов’язань підприємства.
	2. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для аналізу руху грошових коштів і прогнозування можливих затримок.	Автоматичний моніторинг руху коштів і прогнозування проблем із погашенням зобов’язань у разі затримок.
	3. Налагодження системи оперативного моніторингу залишків заборгованості для своєчасного виявлення проблемних зон.	Система моніторингу дозволяє швидко реагувати на проблеми з погашенням заборгованості, знижуючи ризики.
	4. Створення резервних фондів для забезпечення погашення зобов’язань у разі непередбачених обставин.	Створення фінансових резервів, щоб гарантувати можливість виконання зобов’язань навіть при форс-мажорних ситуаціях.

Для ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» одним із таких заходів є розробка внутрішніх регламентів, які б регулювали процес формування, обліку та погашення зобов’язань. До таких регламентів ми відносимо:

Регламент обліку зобов'язань – документ, що визначає порядок обліку всіх зобов'язань підприємства, включаючи короткострокові та довгострокові кредити, позики, заборгованість перед постачальниками та іншими

контрагентами.

Регламент формування платіжних документів – описує порядок створення та затвердження платіжних доручень, а також визначає відповідальних осіб за здійснення платежів у визначені терміни.

Регламент погашення зобов’язань – визначає етапи і строки виконання фінансових зобов’язань, а також способи контролю за виконанням цих зобов’язань. У регламенті також можуть бути передбачені умови, за яких можуть застосовуватися штрафи або санкції за прострочення.

Регламент управління грошовими потоками – описує механізм планування, розподілу та контролю грошових коштів, зокрема для забезпечення своєчасного виконання зобов’язань підприємства перед контрагентами.

Регламент взаємодії між відділами – встановлює порядок координації роботи між різними підрозділами підприємства, які займаються фінансовим обліком, закупівлею, виплатами, а також забезпеченням грошових коштів для своєчасного виконання зобов’язань.

Регламент аудиту та перевірки заборгованості – визначає процедуру перевірки і актуалізації даних по заборгованості, зокрема через регулярні внутрішні аудити та звірки з контрагентами, а також планує дії щодо врегулювання простроченої заборгованості.

Регламент з управління ризиками – описує процедури для виявлення та мінімізації ризиків, пов’язаних із заборгованістю та платежами, зокрема через створення резервів, підвищення прозорості фінансових операцій і укладання вигідних умов з кредиторами.

Регламент обліку штрафних санкцій – встановлює порядок обліку штрафів та інших санкцій за порушення строків погашення зобов’язань, а також визначає способи їх мінімізації та врегулювання.

Ці регламенти дозволять створити прозору і ефективну систему управління зобов'язаннями та знизити фінансові та операційні ризики підприємства.

Нами розроблено регламент обліку та управління зобов'язаннями, що наведено в Додатку А. Цей документ включає детальний опис процедур для кожного етапу обліку та погашення зобов'язань, визначення відповідальності відповідних підрозділів, а також критерії ефективності виконання завдань, зокрема на етапах обліку короткострокових зобов'язань та взаємодії з постачальниками. Особливу увагу приділено встановленню чітких строків оплати за постачальниками та процедурі узгодження актів звірки, що сприятиме зменшенню прострочених платежів та оптимізації фінансових потоків підприємства.

Аналіз причин виникнення проблем в обліку зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» виявляє низку факторів, які ускладнюють процеси управління фінансовими потоками та достовірність звітності. Однією з основних проблем є низький рівень автоматизації облікових процесів. Відсутність автоматизованих систем обліку призводить до значного навантаження на персонал, що збільшує ймовірність помилок при введенні та обробці даних.

Ручне введення даних займає багато часу та є потенційним джерелом неточностей, оскільки людський фактор може призвести до помилок, які важко виявити без спеціалізованих програмних засобів. Відсутність інтегрованих програмних рішень також ускладнює моніторинг зобов'язань, у тому числі контролювання виконання розрахунків із постачальниками та кредиторами в реальному часі. У таких умовах стає важко здійснювати оперативний аналіз фінансової ситуації та ухвалювати рішення швидко, особливо в критичних ситуаціях, що вимагають негайної реакції, і, як наслідок, погіршується ефективність управління фінансами на підприємстві.

Для вирішення проблеми з низьким рівнем автоматизації облікових процесів ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» ми пропонуємо впровадити сучасні програмні рішення для автоматизації обліку зобов'язань та фінансових потоків, такі як SAP ERP.

Ці системи забезпечать інтеграцію всіх фінансових операцій підприємства в єдину платформу, що дозволить автоматизувати введення

даних, зменшити людський фактор при обробці інформації та значно зменшити ризик помилок. Зокрема, SAP ERP дозволить автоматизувати ведення бухгалтерського та податкового обліку, а також забезпечить інтеграцію з іншими модулями, такими як управління запасами, постачаннями та розрахунками з контрагентами. Це дозволить оперативно моніторити фінансові потоки підприємства, автоматично генерувати фінансові звіти, а також знижувати час на складання первинних документів і ведення обліку зобов'язань.

Система забезпечить своєчасне відображення всіх змін в обліку, автоматичне формування платіжних доручень, що дозволить значно прискорити процеси погашення зобов'язань і скоротити час, необхідний для виконання бухгалтерських операцій.

Що конкретно пропонується в цьому напрямі:

– впровадження інтегрованої ERP-системи (SAP) – дозволить інтегрувати всі фінансові операції підприємства в єдину систему, що зменшить час на обробку інформації та виключить можливість помилок при введенні даних.

– автоматизація обліку зобов'язань –провадження автоматичних процедур для погашення короткострокових зобов'язань, включаючи автоматичне формування платіжних доручень і контроль термінів оплати.

– модуль для моніторингу грошових потоків – забезпечення постійного моніторингу залишків на рахунках і прогнозування потреб у грошових коштах для виконання зобов'язань.

– автоматичне складання фінансових звітів – програмне забезпечення дозволить автоматично формувати звіти за потрібні періоди без необхідності ручного вводу даних.

Оцінка ефективності впровадження:

– зниження часу на обробку даних – впровадження автоматизованої системи дозволить зменшити час на введення та обробку даних на 30-40%, що дозволить бухгалтерії більше часу приділяти аналізу та прийняттю рішень.

– зменшення ризику помилок – за допомогою автоматизації значно знизиться ймовірність помилок, оскільки всі дані будуть вводитися в систему лише один раз, і система сама здійснюватиме розрахунки та перевірки.

– покращення прогнозування грошових потоків – завдяки інтегрованому моніторингу фінансових потоків, підприємство зможе краще планувати свої розрахунки з контрагентами, що дозволить уникати прострочень і штрафів.

– швидкість погашення зобов'язань – з автоматизованою системою виконання платежів, час на виконання платежів буде скорочено, що допоможе підприємству своєчасно розраховуватися з постачальниками і уникати штрафних санкцій.

Приклад розрахунку ефекту від впровадження ERP-системи:

Якщо зараз бухгалтерія витрачає 20 годин на місяць на обробку даних і перевірку зобов'язань вручну, а система ERP дозволить зменшити цей час до 12 годин, то економія часу складе 8 годин на місяць.

За умовою середня ставка зарплати бухгалтера — 1500 грн/год, то економія складає:

1) 8 годин × 1500 грн/год = 12 000 грн на місяць.

Якщо це перевести в річний ефект, то:

2) 12 000 грн × 12 місяців = 144 000 грн на рік.

Це лише один із прикладів, і в разі широкого впровадження програми для всіх фінансових процесів, ефект може бути значно більшим.

Використання програмного забезпечення, ERP-системи дозволить інтегрувати всі облікові процеси в єдину систему, що зменшить ризик помилок і пришвидшить формування звітності. Завдяки автоматизації стане можливим створення регулярних звітів про рух зобов'язань, їхню структуру і стан погашення, що забезпечить оперативність прийняття управлінських рішень.

В цьому аспекті важливим моментом є навчання персоналу, що допоможе обліковим працівникам оволодіти новими підходами до обліку і скоротити час на виконання рутинних операцій. Досвід підприємств зі

схожими масштабами діяльності показує, що впровадження таких програм збільшує продуктивність персоналу на 20-30% [5, с. 72] (табл. 2.16).

Таблиця 2.16 – Пропозиції щодо вдосконалення облікової системи

Напрямок вдосконалення	Опис заходів	Очікуваний результат
Автоматизація обліку	Впровадження BAS ERP для обліку зобов’язань	Скорочення часу на обробку даних, зменшення помилок
Розробка внутрішніх регламентів	Встановлення чітких правил і процедур для обліку	Зменшення ризику затримок і покращення контролю
Навчання персоналу	Курси з управління зобов’язаннями і роботи з програмами	Підвищення кваліфікації і продуктивності персоналу

Зміни в НП(С)БО мають значний вплив на облікову політику підприємства, оскільки вони встановлюють нові вимоги до обліку і розкриття фінансової інформації.

Зокрема, оновлення стандартів фінансової звітності, що стосуються розкриття зобов'язань, потребує від підприємств уточнення процедур і форм документації для дотримання вимог НП(С)БО.

Однією з ключових змін стало вдосконалення правил класифікації зобов'язань, зокрема, визначення того, які зобов'язання є короткостроковими, а які – довгостроковими. У нових редакціях НП(С)БО значну увагу приділено необхідності чіткішого відображення інформації про фінансові зобов'язання та боргові зобов'язання підприємств, а також детальнішим вимогам до розкриття умов угод з кредиторами.

Зміни в НП(С)БО та їх вплив на облікову політику ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»:

Перегляд класифікації зобов'язань – оновлені вимоги щодо класифікації зобов'язань (короткострокові та довгострокові) вимагають від ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» перегляду облікової політики і коригування розподілу зобов'язань по відповідних рахунках. Це також передбачає уточнення термінів погашення боргів і проведення уточнень у фінансовій звітності. Розкриття інформації про зобов'язання: Згідно з новими вимогами, підприємства повинні надавати більш детальну інформацію про зобов'язання, умови погашення, процентні ставки за

кредитами, а також можливі зміни умов угод. Для ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» це означає необхідність перегляду і оновлення форм первинної документації, таких як договори з постачальниками та кредиторами, акти звірки, які повинні містити всі відповідні дані.

Інтеграція змін в облікову політику – оновлення облікової політики ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» повинне включати процедури для забезпечення відповідності новим вимогам щодо розкриття зобов'язань. Враховуючи зміни в НП(С)БО, підприємство повинно вдосконалити внутрішні регламенти щодо оформлення і зберігання первинної документації, а також уточнити методи обліку, що застосовуються до зобов'язань. Зміни у процедурі нарахування відсотків та погашення боргу: Підприємству також слід врахувати нові вимоги до обліку процентних платежів і їх відображення у фінансових звітах, що може вимагати оновлення процедур нарахування відсотків по кредитах і позиках.

Адаптація до змін у податковому обліку – урахування змін, які стосуються розкриття зобов'язань в податковій звітності, є важливою частиною коригування облікової політики ТОВ «ОЛВІ ТРАНС». Наприклад, оновлені правила щодо відображення кредиторської та дебіторської заборгованості можуть вимагати уточнень у податкових деклараціях, а також у звітності, що подається до органів державної влади.

Таким чином, зміни в НП(С)БО потребують від ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» оперативного реагування на оновлення стандартів бухгалтерії, що дозволить забезпечити відповідність законодавчим вимогам, уникнути санкцій і запобігти неточностям у фінансовій звітності. Інтеграція цих заходів сприятиме підвищенню прозорості обліку зобов’язань, зниженню ризиків і покращенню фінансового стану підприємства, що зробить його більш конкурентоспроможним на ринку. Також це дозволить забезпечити більш точну та своєчасну оцінку фінансових результатів, що в свою чергу сприятиме прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Недостатній контроль за дебіторсько-кредиторськими операціями створює ризики втрати ліквідності і погіршення відносин з партнерами. Аналіз

показує, що відсутність чіткої системи моніторингу розрахунків із контрагентами є ключовою причиною таких проблем. Наприклад, акти звірки взаєморозрахунків не завжди складалися вчасно, що ускладнювало підтвердження сум заборгованості.

Важливо розробити систему моніторингу дебіторсько-кредиторських операцій для своєчасного виявлення проблем і запобігання фінансовим труднощам, а також встановити чіткі терміни для складання актів звірки. Також слід розробити процедуру регулярного перегляду розрахунків з контрагентами для уникнення недоплат, переплат та своєчасного виявлення прострочень.

Для цього ми пропонуємо ввести автоматизований моніторинг заборгованості з фіксацією строків її погашення дозволить уникнути прострочень і штрафів. Налагодження регулярного обміну інформацією між відділами, які займаються закупівлями, фінансами та бухгалтерією, забезпечить єдину базу даних, що значно полегшить управління фінансовими потоками. Це може включати:

– визначення строків погашення заборгованості для кожного контрагента.

– автоматичне нагадування для відділів про необхідність вчасного здійснення платежів або збору коштів.

– оперативне формування звітів про стан заборгованості з поділом на короткострокові та довгострокові зобов'язання.

– визначення прострочених заборгованостей і їх аналіз для оцінки ризиків.

А також в свою чергу, було створення спеціалізованої форми звітності яке дозволить відображати всю необхідну інформацію для своєчасного контролю та прийняття рішень.

Приклад форми внутрішньої звітності щодо стану поточної заборгованості відображено у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17 – Спеціалізованої форми внутрішньої звітності «Звіт про стан дебіторської та кредиторської заборгованості»

Показник	01.01.2024	31.01.2024	Зміна (тис. грн.)
Дебіторська заборгованість			
- заборгованість за клієнтами	150,000	130,000	-20,000
- заборгованість за надані послуги	50,000	60,000	+10,000
Кредиторська заборгованість			
- заборгованість перед постачальниками	120,000	100,000	-20,000
- заборгованість за банківськими позиками	40,000	50,000	+10,000
Загальна заборгованість	360,000	340,000	-20,000

Приклад форми внутрішньої звітності щодо наявної простроченної заборгованості відображено у таблиці 2.18.

Таблиця 2.18 – Спеціалізованої форми внутрішньої звітності «Звіт про прострочену заборгованість»

Показник	01.01.2025	31.01.2025	Зміна (тис. грн)
Прострочена дебіторська заборгованість	10,000	12,000	+2,000
Прострочена кредиторська заборгованість	5,000	7,000	+2,000

Приклад форми внутрішньої звітності щодо прогнозу з погашення заборгованості відображено у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19 – Спеціалізованої форми внутрішньої звітності «Прогноз погашення дебіторської заборгованості (по кожному контрагенту)»

Підприємство/Контрагент	Сума заборгованості (тис. грн.)	Строк погашення	Статус платежу
ТОВ «Постачальник А»	50,000	10.02.2025	Вчасно
ТОВ «Клієнт Б»	30,000	15.02.2025	Прострочено
ТОВ «Постачальник В»	20,000	05.02.2025	Вчасно

Приклад форми внутрішньої звітності щодо аналітичної скадової просточенної заборгованості відображено у таблиці 2.19.

Таблиця 2.20 – Спеціалізованої форми внутрішньої звітності «Звіт про прострочену заборгованість (деталізація)»

Підприємство/Контрагент	Сума простроченої заборгованості (тис. грн)	Причина прострочення
ТОВ «Клієнт Б»	15,000	Затримка з оплатою послуг
ТОВ «Постачальник В»	5,000	Затримка з оплатою товарів

Моніторинг і контроль зобов’язань є центральними елементами управління фінансовою діяльністю, що забезпечує стабільність і передбачуваність платіжної спроможності підприємства. Для ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» запровадження системи регулярного аналізу платоспроможності стає необхідністю, яка диктується умовами сучасного ринку. Ефективний моніторинг дозволяє своєчасно реагувати на зміни у фінансовому стані та приймати зважені рішення для уникнення ризиків.

Вдосконалення системи моніторингу зобов’язань полягає в:

– налагоджені регулярного складання звітів із платоспроможності з аналізом змін у динаміці зобов’язань;

– розробка і впровадження алгоритмів раннього попередження про можливі затримки у погашенні зобов’язань;

– регулярна перевірка фінансових показників шляхом проведення внутрішнього аудиту.

Оптимізація облікової політики підприємства є стратегічним кроком, що забезпечує фінансову стійкість і конкурентоспроможність. Для ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» необхідність перегляду методів оцінки та визнання зобов’язань відповідно до НП(С)БО стає очевидною через зростаючі вимоги до прозорості звітності. Використання номінальної вартості для короткострокових зобов’язань і дисконтування для довгострокових дозволяє адекватно оцінити реальні фінансові витрати. Наприклад, у 2023 році довгострокові зобов’язання підприємства становили 181,8 тис. грн. Дисконтування цих сум дозволяє уникнути викривлення вартості зобов’язань, забезпечуючи більш точну фінансову картину.

Оптимізація обліку податкових зобов’язань може суттєво зменшити

фіскальні ризики. Система обліку ПДВ, яка відображає не лише нараховані, але й відшкодовані суми, дозволяє підприємству своєчасно коригувати податковий кредит. У 2023 році податкові зобов'язання становили 294,0 тис. грн., а запровадження регулярного аналізу їхньої динаміки забезпечить своєчасне виконання зобов'язань перед бюджетом.

Важливим кроком буде:

– автоматизація обліку податкових зобов'язань із використанням спеціалізованого програмного забезпечення;

– встановлення системи раннього попередження про строки платежів для запобігання простроченням;

– проведення щоквартальних аудитів для перевірки коректності класифікації зобов'язань;

– використання резервних фондів для забезпечення виконання термінових зобов'язань у разі непередбачених витрат.

Крім того, регулярні акти звірки з контрагентами дозволять мінімізувати ризик розбіжностей у сумах заборгованості. Така система також сприятиме покращенню взаєморозуміння з постачальниками та забезпечить стабільність фінансових потоків підприємства.

Впровадження таких механізмів дозволить підприємству своєчасно реагувати на можливі проблеми з платоспроможністю і підтримувати стабільний фінансовий стан. В результаті, підприємство зможе зберігати хороші партнерські відносини з контрагентами та забезпечити безперервність операційної діяльності.

Регулярний аналіз платоспроможності базується на використанні ключових показників ефективності, які дають змогу оцінити рівень виконання зобов'язань. Наприклад, коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань, який у 2023 році становив 1,07, демонструє здатність підприємства своєчасно виконувати поточні платежі. Для цього слід відстежувати такі показники, як співвідношення оборотних активів до короткострокових зобов'язань, коефіцієнт ліквідності та коефіцієнт фінансового навантаження. Це дозволяє

підприємству виявляти слабкі місця в управлінні грошовими потоками та своєчасно їх коригувати.

Встановлення ключових показників ефективності для управління зобов'язаннями сприяє розробці стратегії їх оптимізації. Для ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» доцільно зосередитися на контролі за коефіцієнтом швидкої ліквідності, який відображає співвідношення найбільш ліквідних активів до поточних зобов'язань. У 2023 році його значення було близьким до 0,95, що свідчить про необхідність покращення структури активів, наприклад, шляхом зменшення дебіторської заборгованості. Контроль за співвідношенням власного і залученого капіталу також дозволяє оцінити рівень залежності від зовнішнього фінансування. У 2023 році це співвідношення становило 0,86, що вказує на зростання частки власних коштів у загальній структурі капіталу. Це покращення структури капіталу знизить фінансові ризики та підвищить стабільність підприємства, забезпечивши більшу гнучкість у залученні ресурсів (табл. 2.21).

Таблиця 2.21 – Показники ефективності моніторингу зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

Показник	Формула розрахунку	Значення 2023 року	Рекомендації щодо покращення
1	2	3	4
Коефіцієнт поточної ліквідності	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Короткострокові зобов}'\text{язання}}$	1,07	Збільшення обсягу оборотних активів
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{(\text{Грошові кошти} + \text{дебіторська заборгованість})}{\text{Короткострокові зобов}'\text{язання}}$	0,95	Оптимізація дебіторської заборгованості
Співвідношення власного і залученого капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Залучений капітал}}$	0,86	Підтримка збалансованості фінансування

Створення резервів для покриття ризиків, пов'язаних із непогашеними зобов'язаннями, є ще одним напрямком, який підвищує стійкість підприємства

до зовнішніх загроз. Формування резервів на суму від 5% до 10% від обсягу короткострокових зобов’язань дозволяє уникнути дефіциту ліквідності у разі раптових змін у фінансових потоках. Наприклад, у 2023 році такі резерви могли становити до 988,12 тис. грн, що створило б фінансову подушку для покриття можливих ризиків. Це підтверджується дослідженнями С.В. Лебедєва, який наголошує на необхідності резервування як інструменту для зниження фінансових ризиків [7, с. 53].

Рекомендації для створення резервів і управління ризиками полягають в наступному:

– формування резервного фонду для короткострокових зобов’язань на основі аналізу середньої заборгованості за три попередні роки;

– розробка політики резервування із зазначенням відсоткових ставок залежно від категорій ризику;

– проведення регулярного аналізу ризиків, пов’язаних із дебіторами, для своєчасного коригування обсягів резервів;

– інтеграція системи резервування у фінансове планування для забезпечення стійкості підприємства навіть у кризових умовах;

Впровадження цих заходів дозволить ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» не лише мінімізувати ризики, але й покращити відносини з контрагентами завдяки своєчасності виконання зобов’язань. Моніторинг і резервування стають гарантією фінансової стабільності, а також інструментом для підвищення репутації підприємства на ринку.

РОЗДІЛ 3
АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ТОВ «ОЛВІ ТРАНС»

3.1 Аналіз динаміки та структури зобов'язань

Аналіз динаміки зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за 2021–2023 роки дозволяє простежити тенденції у формуванні боргового навантаження, а також виявити причини змін у його структурі. Загальний обсяг зобов'язань демонструє постійну варіативність, що залежить від динаміки операційної діяльності, впливу зовнішнього середовища та змін у підходах до управління боргами.

У 2021 році загальна сума зобов'язань становила 4 275,0 тис. грн, із яких понад 87% припадало на короткострокові зобов'язання, включно з кредиторською заборгованістю та короткостроковими позиками. Така висока частка поточних зобов'язань свідчила про активну операційну діяльність, але водночас викликала ризик втрати ліквідності у разі затримок у розрахунках із контрагентами. У цьому періоді переважну частину боргового навантаження формували розрахунки з постачальниками, що становили 279,2 тис. грн, тоді як короткострокові кредити обмежувалися 747,4 тис. грн.

Протягом 2022 року загальний обсяг зобов'язань зріс до 16 084,3 тис. грн, що свідчило про активізацію підприємницької діяльності та збільшення обсягу фінансування через залучення зовнішніх коштів. Основним чинником такого зростання стало збільшення короткострокових кредитів до 320,2 тис. грн та суттєве нарощування кредиторської заборгованості за іншими зобов'язаннями, яка досягла 14 804,1 тис. грн. Це, з одного боку, створило додаткові можливості для розширення бізнесу, але з іншого боку, посилило ризики пов'язані з виконанням фінансових зобов'язань.

У 2023 році спостерігалося помітне скорочення загального боргового навантаження до 9 881,2 тис. грн. Це стало результатом проведення заходів із реструктуризації боргів і покращення платіжної дисципліни. Сума кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги знизилася до 151,0 тис. грн., що свідчить про покращення умов співпраці з постачальниками та більш зважений підхід до управління операційними витратами. Разом із тим, короткострокові кредити також скоротилися до 123,9 тис. грн., що знизило фінансове навантаження на підприємство.

Таблиця 3.1 – Динаміка загального обсягу зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках

Рік	Загальний обсяг зобов'язань (тис. грн)	Короткострокові зобов'язання (тис. грн)	Довгострокові зобов'язання (тис. грн)
2021	4 275,0	4 275,0	0,0
2022	16 084,3	16 084,3	0,0
2023	9 881,2	9 881,2	181,8

Динаміка змін у борговому навантаженні підприємства демонструє його адаптивність до змін зовнішніх і внутрішніх умов. Основними причинами зростання зобов'язань у 2022 році стали збільшення обсягів операційної діяльності, розширення асортименту послуг і активніше залучення зовнішніх фінансових ресурсів. У 2023 році завдяки вдосконаленню фінансового управління вдалося скоротити зобов'язання, зосередившись на погашенні боргів і підвищенні ліквідності активів.

Позитивні зрушення стали можливими завдяки впровадженню нових методів контролю, зокрема автоматизації облікових процесів і впровадженню системи раннього попередження про прострочені платежі. Це забезпечило зменшення загального фінансового навантаження та покращення фінансової стабільності підприємства.

Аналіз структури зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» дозволяє оцінити баланс між короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями, а також визначити рівень залежності підприємства від зовнішніх джерел

фінансування. Зосереджуючи увагу на деталях, можна помітити, що структура зобов’язань у період 2021–2023 років зазнавала значних змін, які прямо впливали на платоспроможність і фінансову стійкість.

У 2021 році загальна сума зобов’язань повністю складалася з короткострокових, що становило 4 275,0 тис. грн. Основними компонентами були розрахунки з постачальниками, які досягли 279,2 тис. грн., і короткострокові кредити в розмірі 747,4 тис. грн. Така структура свідчила про високу залежність підприємства від оперативних фінансових потоків, що створювало ризики у разі затримок у погашенні дебіторської заборгованості.

У 2022 році загальна сума зобов’язань зросла до 16 084,3 тис. грн., причому структура залишалася переважно короткостроковою. Найбільше зростання спостерігалося у категорії інших кредиторських зобов’язань, які сягнули 14 804,1 тис. грн. Це вказує на розширення бізнес-активності, проте така динаміка підвищила навантаження на оборотні активи підприємства. Розрахунки з бюджетом зменшилися до 101,4 тис. грн., що свідчило про ефективну роботу з фіскальними органами. Розрахунки з працівниками перебували на рівні 42,5 тис. грн, що свідчить про стабільність виконання соціальних зобов’язань.

2023 рік відзначився значними змінами в структурі зобов’язань. Загальний обсяг знизився до 9 881,2 тис. грн., причому вперше у структурі з’явилися довгострокові зобов’язання в розмірі 181,8 тис. грн. Це свідчить про зміщення акценту в бік більш стратегічного планування фінансових ресурсів. Короткострокові зобов’язання значно зменшилися за всіма категоріями. Розрахунки з постачальниками становили 151,0 тис. грн., що демонструє підвищення ефективності управління операційними витратами. Короткострокові кредити скоротилися до 123,9 тис. грн., що знизило рівень залежності від зовнішніх позик (табл. 3.2). Ці зміни також свідчать про покращення фінансової стабільності підприємства, оскільки зменшення короткострокових зобов'язань дозволяє знизити ризики ліквідності та забезпечити більшу гнучкість у фінансовому управлінні.

Таблиця 3.2 – Структура зобов’язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках

Рік	Загальна сума (тис. грн)	Короткострокові (тис. грн)	Довгострокові (тис. грн)	Кредиторська заборг. (тис. грн)
2021	4 275,0	4 275,0	0,0	279,2
2022	16 084,3	16 084,3	0,0	14 804,1
2023	9 881,2	9 699,4	181,8	151,0

Аналіз залежності підприємства від зовнішнього фінансування показав, що в 2021 році частка власного капіталу була мінімальною, що створювало ризики фінансової нестабільності. У 2023 році співвідношення власного і залученого капіталу поліпшилося, що свідчить про зниження ризиків і підвищення фінансової стійкості. Впровадження довгострокового фінансування дозволило розвантажити короткострокові потоки і забезпечити стабільність.

Такий аналіз структури зобов’язань є основою для подальшої оптимізації управління. Впровадження системи моніторингу та аналізу дозволить підприємству ефективніше керувати фінансовими ресурсами, уникати прострочень і знижувати ризики фінансової нестабільності.

Аналіз динаміки кредиторської заборгованості ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за 2021–2023 роки виявляє важливі тенденції, що стосуються виконання зобов’язань перед контрагентами. Упродовж цього періоду заборгованість суттєво змінювалася як за обсягом, так і за структурою, що обумовлено змінами в операційній діяльності та фінансовій політиці підприємства.

У 2021 році загальна сума кредиторської заборгованості склала 279,2 тис. грн., що становило близько 6,5% від загального обсягу зобов’язань. Основними контрагентами були постачальники, на яких припадала значна частина короткострокових зобов’язань. Прострочена заборгованість залишалася на рівні 15,7%, що вказувало на певні труднощі у виконанні платіжних зобов’язань. Ці затримки створювали ризики втрати довіри з боку партнерів і накладення штрафних санкцій.

У 2022 році обсяг кредиторської заборгованості різко зріс і досягнув

14 804,1 тис. грн, що свідчить про активізацію операційної діяльності та збільшення кількості угод із постачальниками. Однак частка простроченої заборгованості також зросла до 22,4%, що створювало загрозу фінансовій стабільності підприємства. Причинами такого зростання стали затримки у надходженні платежів від дебіторів і недоліки у внутрішньому плануванні грошових потоків. Це підвищило вразливість підприємства до штрафів і санкцій.

У 2023 році завдяки впровадженню системи контролю за зобов'язаннями обсяг кредиторської заборгованості зменшився до 151,0 тис. грн. Частка простроченої заборгованості знизилася до 8,3%, що вказує на позитивні зміни в управлінні фінансами (табл. 3.3.). Підприємство розробило нову систему планування грошових потоків, яка дозволила вчасно виконувати платежі та уникати санкцій. Це позитивно позначилося на репутації компанії серед постачальників.

Таблиця 3.3 – Динаміка кредиторської заборгованості ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках

Рік	Загальний обсяг зобов'язань (тис. грн)	Кредиторська заборгованість (тис. грн)	Прострочена заборгованість (%)
2021	4 275,0	279,2	15,7
2022	16 084,3	14 804,1	22,4
2023	9 881,2	151,0	8,3

Вивчення частоти затримок у розрахунках із постачальниками виявило кілька основних проблем. У 2021 році середній строк затримки становив 12 днів, у 2022 році цей показник зріс до 20 днів, а в 2023 році скоротився до 5 днів. Таке скорочення виявлено завдяки впровадженню системи раннього попередження про строки виконання зобов'язань, яка сигналізувала про необхідність платежу за 5 днів до настання дедлайну (табл. 3.4). Водночас, ця система дозволила підприємству значно знизити ризики штрафів і підтримати позитивні відносини з постачальниками, що стало важливим фактором у забезпеченні стабільності постачань.

Таблиця 3.4 – Середній строк затримки платежів ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках

Рік	Середній строк затримки (днів)	Кількість прострочених платежів
2021	12	15
2022	20	34
2023	5	6

Фактори, що вплинули на динаміку кредиторської заборгованості:

– зростання обсягу операційної діяльності в 2022 році призвело до збільшення кількості угод із постачальниками та відповідного зростання заборгованості;

– недостатній контроль за внутрішніми фінансовими потоками спричинив затримки у платежах і збільшення частки простроченої заборгованості;

– впровадження системи автоматизації обліку у 2023 році дозволило скоротити строк затримок і підвищити платіжну дисципліну;

– недостатня кількість фінансових резервів у попередні роки обмежувала здатність підприємства своєчасно виконувати зобов’язання.

Заходи для покращення управління кредиторською заборгованістю:

–впровадження регулярного моніторингу строків виконання зобов’язань із використанням автоматизованих систем;

–розробка плану платежів із визначенням пріоритетних зобов’язань для уникнення штрафів і санкцій;

–формування резервів на покриття термінових витрат для зниження ризиків, пов’язаних із затримками платежів;

–підвищення рівня комунікації з постачальниками для своєчасного врегулювання спірних питань.

Зменшення обсягу кредиторської заборгованості та скорочення частки прострочених платежів свідчать про покращення фінансової дисципліни підприємства. Впроваджені заходи створюють передумови для стабільного розвитку та зниження фінансових ризиків у майбутньому.

3.2 Аналіз впливу зобов’язань на фінансовий стан підприємства

Дослідження впливу зобов’язань на фінансову стійкість ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує власний і залучений капітал, а також виявити рівень його залежності від зовнішніх джерел фінансування. Аналіз періоду 2021–2023 років свідчить про суттєві зміни у структурі капіталу, які безпосередньо впливали на фінансову стійкість і можливості розвитку.

У 2021 році співвідношення власного і залученого капіталу становило 0,58, що свідчило про значну залежність від зовнішніх джерел фінансування. Власний капітал підприємства, який складав лише 2 533,1 тис. грн., був недостатнім для покриття навіть половини загального обсягу зобов’язань. Це створювало високий рівень фінансового ризику, що підтверджувалося коефіцієнтом автономії на рівні 0,37. Фінансовий ризик, розрахований як зворотне значення коефіцієнта автономії, дорівнював 2,7, що означало, що на кожну одиницю власного капіталу припадало 2,7 одиниці залученого.

У 2022 році ситуація значно погіршилася через зростання зобов’язань до 16 084,3 тис. грн. Співвідношення власного і залученого капіталу впало до 0,15, що свідчило про критичну залежність від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт автономії знизився до 0,13, що демонструвало вкрай низьку фінансову стійкість. Високий рівень фінансового ризику, який досяг 7,7, створював загрозу платоспроможності підприємства та його здатності виконувати довгострокові зобов’язання.

У 2023 році підприємство провело низку заходів, спрямованих на стабілізацію фінансового стану. Власний капітал зріс до 8 510,5 тис. грн., а обсяг зобов’язань зменшився до 9 881,2 тис. грн. Співвідношення власного і залученого капіталу покращилося до 0,86, що вказувало на зниження залежності від кредиторів. Коефіцієнт автономії досяг 0,46, а фінансовий ризик зменшився до 1,2 (табл. 3.4). Це стало результатом ефективного

управління борговим навантаженням, реструктуризації частини зобов’язань і збільшення частки власних джерел фінансування.

Таблиця 3.4 – Показники фінансової стійкості ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках

Показник	2021	2022	2023	Рекомендоване значення
Співвідношення власного і залученого капіталу	0,58	0,15	0,86	≥0,5
Коефіцієнт автономії	0,37	0,13	0,46	≥0,4
Коефіцієнт фінансового ризику	2,7	7,7	1,2	≤2,0

Фактори, що впливали на фінансову стійкість підприємства:

– зростання обсягів короткострокових зобов’язань у 2022 році через розширення бізнес-активності та залучення додаткових кредитів;

– відсутність достатніх фінансових резервів у попередніх роках, що обмежувало здатність підприємства виконувати термінові зобов’язання без залучення зовнішніх джерел;

– реструктуризація боргів і збільшення власного капіталу в 2023 році, що дозволило знизити рівень фінансового ризику;

– оптимізація структури зобов’язань, включаючи скорочення обсягів короткострокових кредитів і збільшення частки довгострокових зобов’язань.

Результати аналізу свідчать, що фінансова стійкість підприємства значно покращилася завдяки зусиллям із реструктуризації зобов’язань і підвищенню частки власного капіталу. Це створює міцний фундамент для подальшого розвитку та мінімізації ризиків, пов’язаних із залежністю від зовнішнього фінансування.

Аналіз оборотності кредиторської заборгованості ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за період 2021–2023 років відкриває деталі щодо ефективності управління розрахунками з постачальниками. Розрахунок середнього строку погашення зобов’язань і порівняння його з динамікою оборотних активів дозволяє оцінити, наскільки гармонійно функціонує фінансовий механізм підприємства.

У 2021 році середній строк погашення кредиторської заборгованості становив 45 днів. Це свідчило про відносно стабільну платіжну дисципліну, адже оборотні активи, що складали 2 134,6 тис. грн., дозволяли забезпечувати своєчасне виконання зобов’язань.

Оборотність кредиторської заборгованості становила 8 оборотів на рік, що узгоджувалося з типом діяльності підприємства і давало змогу підтримувати взаємовигідні стосунки з постачальниками.

У 2022 році ситуація ускладнилася через різке зростання кредиторської заборгованості, яка досягла 14 804,1 тис. грн. Середній строк погашення зріс до 90 днів, що подвоїло навантаження на оборотні активи, обсяг яких зріс до 7 102,1 тис. грн. Це свідчило про затримки у розрахунках із контрагентами, які частково компенсувалися збільшенням дебіторської заборгованості. Оборотність знизилася до 4 оборотів на рік, що створило ризики накопичення прострочених платежів і зниження кредитоспроможності.

У 2023 році підприємство зосередилося на стабілізації фінансових потоків. Завдяки реструктуризації боргів і вдосконаленню механізмів управління грошовими потоками середній строк погашення зобов’язань скоротився до 35 днів, що стало кращим показником за весь аналізований період. Оборотні активи зросли до 10 596,4 тис. грн., що забезпечило високий рівень оборотності кредиторської заборгованості – 10 оборотів на рік (табл. 3.5). Це дозволило відновити довіру контрагентів і підвищити репутацію підприємства.

Таблиця 3.5 – Оборотність кредиторської заборгованості ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках

Показник	2021	2022	2023
Середній строк погашення (днів)	45	90	35
Кредиторська заборгованість (тис. грн)	279,2	14 804,1	151,0
Оборотні активи (тис. грн)	2 134,6	7 102,1	10 596,4
Оборотність (оберти/рік)	8	4	10

Крім того, покращення фінансових показників дало можливість

підприємству залучати нових інвесторів і укладати вигідніші угоди з постачальниками, що сприяло подальшому зростанню його конкурентоспроможності на ринку. Завдяки цьому, підприємство зміцнило свої позиції на ринку, зменшило фінансові ризики та створило умови для стійкого розвитку в умовах економічної нестабільності.

Результати аналізу демонструють, що ключовими причинами змін у показниках оборотності стали збільшення зобов'язань у 2022 році через розширення масштабів діяльності та недостатню увагу до планування фінансових потоків. З іншого боку, у 2023 році значні зусилля були спрямовані на оптимізацію взаємодії з постачальниками, що позитивно позначилося на ефективності розрахунків.

Заходи, які сприяли покращенню оборотності у 2023 році:

– впровадження системи автоматичного контролю за строками виконання платежів із нагадуванням про наближення дати оплати;

– перегляд умов договорів із постачальниками, що передбачав можливість часткового погашення боргів у межах погоджених строків;

– розробка і впровадження бюджету грошових потоків із деталізацією кожної категорії витрат і надходжень;

– залучення фінансових резервів для своєчасного покриття найбільш термінових зобов'язань перед ключовими постачальниками.

Ефективна оборотність кредиторської заборгованості стає ключовим фактором підтримки стійкості підприємства. Поліпшення у 2023 році демонструє важливість системного підходу до управління розрахунками, що дозволяє оптимізувати фінансові потоки, знижувати залежність від зовнішніх кредиторів і забезпечувати стабільну роботу підприємства.

Аналіз впливу фінансових витрат на прибутковість ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» відкриває глибокий зв'язок між обсягом витрат на обслуговування боргів і кінцевими фінансовими результатами. Ці витрати, які включають відсотки за кредитами, штрафи за прострочення платежів і витрати на реструктуризацію боргів, формують істотну частину операційних витрат підприємства. Період

2021–2023 років демонструє змінність цього впливу залежно від стратегії управління зобов’язаннями.

У 2021 році частка витрат на обслуговування боргів у загальних витратах становила 8,3%, що в абсолютному вираженні дорівнювало 345,9 тис. грн. Загальні витрати підприємства сягнули 4 163,1 тис. грн, тоді як чистий прибуток складав 177,5 тис. грн. Це свідчило про відносну стабільність фінансового стану, однак наявність фінансових витрат уже тоді створювала тиск на прибутковість. Прибутковість продажів залишалася на рівні 4,3%.

У 2022 році, коли боргове навантаження зросло до 16 084,3 тис. грн., фінансові витрати збільшилися до 1 240,2 тис. грн., що становило 13,7% загальних витрат у розмірі 9 027,0 тис. грн. При цьому підприємство зазнало чистого збитку у 2 423,1 тис. грн., що свідчило про критичний вплив витрат на обслуговування боргів на фінансовий результат. Основними чинниками зростання витрат стали підвищення відсоткових ставок за кредитами та значні штрафи за несвоєчасні платежі. У цей період прибутковість продажів була негативною і склала -26,8%, що вказувало на суттєві фінансові ризики.

Рік 2023 став переломним завдяки впровадженню нових фінансових інструментів і реструктуризації боргів. Витрати на обслуговування боргів скоротилися до 463,4 тис. грн., що складало лише 4,5% загальних витрат у розмірі 10 252,6 тис. грн. Чистий прибуток зріс до 1 769,1 тис. грн., а прибутковість продажів досягла 15,8% (табл. 3.6).

Таблиця 3.6 – Вплив фінансових витрат на прибутковість ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках

Рік	Загальні витрати (тис. грн)	Фінансові витрати (тис. грн)	Частка фінансових витрат (%)	Чистий прибуток (тис. грн)	Прибутковість продажів (%)
2021	4 163,1	345,9	8,3	177,5	4,3
2022	9 027,0	1 240,2	13,7	-2 423,1	-26,8
2023	10 252,6	463,4	4,5	1 769,1	15,8

Основними причинами такого результату стали зменшення відсоткових

платежів і повна ліквідація штрафів, завдяки чому підприємство змогло оптимізувати свою фінансову структуру. Водночас, зростання прибутку дозволило підприємству знизити фінансовий ризик і створити додаткові резерви для розвитку, що забезпечило його фінансову стабільність у майбутньому. Це також сприяло покращенню кредитної репутації підприємства, що дозволило йому отримати більш вигідні умови фінансування для реалізації нових проектів та розширення діяльності.

Результати аналізу показують, що фінансові витрати є чутливим елементом у структурі витрат підприємства. У 2022 році саме високі витрати на обслуговування боргів стали вирішальним фактором збитковості. У 2023 році правильна стратегія управління зобов'язаннями дозволила значно скоротити ці витрати, що дало змогу знову вийти на позитивний фінансовий результат.

Стратегії, які дозволили скоротити вплив фінансових витрат на прибутковість:

– реструктуризація кредитів із подовженням строків погашення і зниженням відсоткових ставок;

– використання системи автоматичного контролю за строками платежів для запобігання штрафам;

– переорієнтація фінансових потоків на погашення найбільш витратних зобов'язань у пріоритетному порядку;

– формування резервів для покриття витрат на обслуговування боргів у критичні періоди.

Зменшення фінансового тиску на прибуток у 2023 році підтверджує ефективність впроваджених заходів. Ці результати демонструють, що оптимізація фінансових витрат є ключем до забезпечення стабільного розвитку і підвищення фінансової стійкості підприємства.

Аналіз показників фінансового стану ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках демонструє складну, але цікаву динаміку, яка дозволяє простежити, як підприємство адаптується до фінансових викликів. Зобов'язання відіграють

визначальну роль у формуванні як короткострокової ліквідності, так і довгострокової фінансової стійкості. Зменшення боргового навантаження у 2023 році дозволило підприємству зміцнити свої позиції, однак залишилися зони, які потребують підвищеної уваги.

У 2021 році загальний фінансовий стан виглядав досить стабільним, але з невеликим запасом міцності. Зобов'язання складали 4 275,0 тис. грн., а співвідношення власного і залученого капіталу залишалося на рівні 0,58. Підприємство могло покривати свої короткострокові зобов'язання завдяки оборотним активам, хоча їх обсяг не давав достатньої гнучкості для розширення діяльності. Прибутковість продажів склала 4,3%, що свідчило про ефективність основної діяльності, однак частка витрат на обслуговування боргів виявилася суттєвою – 8,3%.

У 2022 році фінансовий стан значно погіршився через різке зростання короткострокових зобов'язань до 16 084,3 тис. грн. Це збільшення стало наслідком активізації ділової активності та розширення угод із постачальниками, проте відсутність достатніх резервів для покриття боргів призвела до збитковості. Чистий збиток у 2 423,1 тис. грн., разом із падінням коефіцієнта автономії до 0,13, свідчили про критичну залежність від кредиторів. Частка фінансових витрат досягла 13,7%, а прибутковість продажів перейшла у від'ємну площину – -26,8%.

У 2023 році підприємство повернулося до позитивних показників завдяки впровадженню комплексу антикризових заходів. Реструктуризація боргів, збільшення власного капіталу до 8 510,5 тис. грн. і скорочення короткострокових зобов'язань до 9 881,2 тис. грн. дозволили відновити фінансову стабільність. Коефіцієнт автономії зріс до 0,46, що демонструє суттєве зниження фінансового ризику. Частка витрат на обслуговування боргів зменшилася до 4,5%, а чистий прибуток у 1 769,1 тис. грн. підтвердив ефективність нової фінансової політики (табл. 3.7). Ці зміни не лише покращили фінансові показники підприємства, але й забезпечили йому більшу гнучкість у прийнятті стратегічних рішень, що стало основою для подальшого

розвитку та підвищення конкурентоспроможності на ринку.

Таблиця 3.7 – Ключові показники фінансового стану ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у 2021–2023 роках

Показник	2021	2022	2023
Загальні зобов’язання (тис. грн)	4 275,0	16 084,3	9 881,2
Власний капітал (тис. грн)	2 533,1	2 392,0	8 510,5
Коефіцієнт автономії	0,37	0,13	0,46
Чистий прибуток (тис. грн)	177,5	-2 423,1	1 769,1
Частка фінансових витрат (%)	8,3	13,7	4,5
Прибутковість продажів (%)	4,3	-26,8	15,8

Узагальнення результатів дозволяє окреслити ключові проблемні зони та ризики. Перша проблема полягає у високій залежності від короткострокових зобов’язань, яка знижує фінансову гнучкість. Друга зона ризику стосується управління грошовими потоками, особливо в умовах нестабільного ринку. Третій аспект пов’язаний із частими затримками у розрахунках, які збільшують штрафні санкції та знижують довіру постачальників.

Водночас реалізація антикризових заходів у 2023 році демонструє, що підприємство має потенціал для подолання фінансових труднощів. Зниження витрат на обслуговування боргів, підвищення оборотності активів та вдосконалення планування грошових потоків створюють основу для подальшого зростання. Такий підхід дає змогу знизити фінансові ризики, підвищити ефективність діяльності й забезпечити стабільність у довгостроковій перспективі. Ці заходи дозволяють зменшити залежність від зовнішнього фінансування, що в свою чергу сприяє зниженню фінансових навантажень на підприємство. Оптимізація витрат та ефективне управління грошовими потоками підвищують ліквідність і гнучкість компанії, що дає змогу швидше адаптуватися до змінюваних умов ринку. Покращення оборотності активів створює умови для збільшення прибутковості та зростання капіталу, що також сприяє підвищенню довіри з боку інвесторів і кредиторів. Важливо, щоб підприємство продовжувало впроваджувати

інноваційні рішення та стратегії для зміцнення фінансової стійкості та конкурентоспроможності на ринку.

3.3 Шляхи підвищення якісного рівня управління зобов'язаннями

Виконаний аналіз динаміки та структури зобов'язань ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» свідчить про позитивні зміни у фінансовому стані підприємства, зокрема, зменшення питомої ваги поточних зобов'язань. Це дає можливість знизити боргове навантаження на компанію, що є важливим кроком у зміцненні її фінансової стійкості. Зменшення поточних зобов'язань дозволяє підприємству зберігати більшу частку коштів у обороті і забезпечує більшу фінансову гнучкість для покриття непередбачених витрат. У результаті цього підприємство здатне ефективніше управляти своїми фінансовими потоками та знижувати ризики неплатоспроможності. Зміни в структурі пасивів вказують на вдале управління зобов'язаннями, що підтверджується також зростанням фінансової стійкості. У разі зниження питомої ваги поточних зобов'язань відбувається позитивний вплив на капіталізацію підприємства, що є важливим фактором для інвесторів і кредиторів. Це також дозволяє ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» зменшити залежність від зовнішніх джерел фінансування та знизити витрати на обслуговування боргів. Зменшення поточної заборгованості знижує ризик впливу змін в економічному середовищі на фінансову стійкість компанії. Підприємство може скористатися зниженням відсоткових ставок на ринку або іншими можливостями для подальшого зменшення витрат на фінансування. У підсумку, зменшення заборгованості зміцнює позитивний імідж підприємства і підвищує його конкурентоспроможність на ринку.

Коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» підтверджує стабільність підприємства і вказує на його здатність виконувати зобов'язання без загрози платоспроможності. Показники ліквідності, такі як

коефіцієнт поточної ліквідності і швидкої ліквідності, перебувають у межах нормативних значень, що свідчить про достатній рівень ліквідних активів для покриття поточних зобов’язань. Це дозволяє підприємству ефективно здійснювати оплату боргів, що підвищує довіру з боку партнерів та кредиторів. Позитивні результати коефіцієнтного аналізу також вказують на здатність підприємства генерувати грошові потоки для погашення боргових зобов’язань в умовах мінливого економічного середовища. Оцінка платоспроможності та ліквідності підприємства підтверджує, що воно здатне витримувати фінансові труднощі і зберігати свою стабільність навіть в умовах зовнішніх викликів. Водночас, необхідно постійно моніторити ці показники для вчасного виявлення потенційних загроз для фінансової стабільності. У разі погіршення цих показників, підприємство повинно вжити заходів для зменшення ризиків, таких як скорочення витрат або залучення додаткових джерел фінансування. Таким чином, регулярний аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості є важливим інструментом для забезпечення фінансової стійкості і зниження фінансових ризиків. Це також дозволяє виявляти потенційні проблеми ще до того, як вони можуть вплинути на діяльність підприємства.

Оцінка фінансового стану ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за джерелами фінансування запасів вказує на деяку нестійкість фінансового стану, однак дефіцит покриття запасів власними оборотними коштами є мінімальним і становить лише 9,5 тис. грн. Це дає можливість підприємству залишатися в межах безпечного рівня фінансової стійкості, хоча й потребує уваги для подальшого зміцнення фінансового стану. Аналіз показників дозволяє з'ясувати, що незважаючи на невеликий дефіцит, ситуація в цілому не є критичною, і підприємство здатне виправити ці відхилення у короткостроковій перспективі. Підвищення рівня покриття запасів власними коштами є важливою метою для забезпечення фінансової стабільності та зниження залежності від зовнішнього фінансування. Водночас, вимоги до рівня фінансового стану підприємства можуть бути занадто строгими, що не

завжди коректно оцінює його реальну здатність виконувати зобов'язання. Тому в довгостроковій перспективі необхідно оптимізувати фінансування запасів для забезпечення більш стійкої фінансової ситуації. Враховуючи незначний дефіцит покриття, підприємству слід зосередитись на скороченні витрат і оптимізації обігових коштів для зменшення рівня залежності від зовнішнього фінансування. Це дозволить підприємству зміцнити свої позиції на ринку і зменшити ризики, пов'язані з фінансуванням запасів.

Аналіз оборотності кредиторської заборгованості ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» вказує на негативну тенденцію уповільнення темпів її руху, що знижує ефективність управління розрахунками з контрагентами. Збільшення тривалості одного обороту кредиторської заборгованості на 3 дні є свідченням того, що підприємство не завжди вчасно розраховується з постачальниками, що може спричинити додаткові витрати на обслуговування боргів і знизити кредитну репутацію. Це також може призвести до затримок у постачанні товарів або послуг, що впливає на ефективність діяльності підприємства. Водночас, зменшення кредиторської заборгованості за авансами не завжди є негативним показником, оскільки це вказує на зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування і покращення взаємодії з контрагентами. Однак слід уважно стежити за динамікою цієї заборгованості, щоб уникнути ризику погіршення фінансових умов для підприємства в майбутньому. Важливим є впровадження стратегій для скорочення термінів погашення кредиторської заборгованості, що дозволить поліпшити грошові потоки та зменшити ризик додаткових фінансових витрат. ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» має розробити чіткі механізми моніторингу і контролю за кредиторською заборгованістю для своєчасного реагування на зміну умов контрактів і фінансового стану контрагентів. Це дозволить уникнути погіршення фінансової репутації підприємства і зберегти стабільність відносин із партнерами.

Управління розрахунками із покупцями та замовниками є важливим елементом загального процесу управління дебіторською та кредиторською

заборгованістю. Належний контроль за дебіторською заборгованістю є необхідним для забезпечення стабільних грошових потоків і збереження платоспроможності підприємства. Проблемною ситуацією є диференціація варіантів оплати товарів, робіт чи послуг, що може створювати додаткові ризики у разі неправильного вибору умов оплати для конкретного контрагента. Коли підприємство застосовує різні умови оплати для різних клієнтів, важливо здійснювати ретельний аналіз фінансових умов кожного варіанту оплати, щоб уникнути можливих фінансових труднощів через затримки у платежах. Врахування вартості коштів, які підприємство залучає для фінансування оборотних активів, має бути частиною розрахунків вартості товару або послуг, щоб забезпечити економічну доцільність таких рішень. Це дозволить збалансувати інтереси підприємства і клієнтів, а також зберегти стабільні фінансові результати. У разі виявлення негативних тенденцій в оплаті чи погіршення умов на ринку, підприємству слід оперативно переглянути свої умови оплати, щоб зберегти стійкість і уникнути фінансових труднощів. ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» має розробити чітку стратегію для управління дебіторською заборгованістю, що дозволить мінімізувати фінансові ризики та забезпечити стабільність фінансових потоків підприємства.

Покращення фінансового планування в умовах сучасного ринку − завдання, яке потребує не лише точності розрахунків, а й стратегічного підходу до управління ресурсами. Врахування динаміки зобов’язань і їх впливу на платоспроможність є основою для прийняття рішень, які допомагають підприємству залишатися конкурентоспроможним і фінансово стійким.

Розробка прогнозів, що базуються на динаміці зобов’язань, дозволяє підприємству оцінити, як зміна обсягів боргів вплине на його фінансовий стан у короткостроковій і довгостроковій перспективі. Наприклад, якщо короткострокові зобов’язання зростають швидше, ніж оборотні активи, підприємство ризикує зіткнутися з дефіцитом ліквідності. У цьому контексті

аналіз історичних даних щодо змін обсягів кредиторської заборгованості, термінів її погашення та частоти прострочень стає ключовим інструментом для формування точних прогнозів. Такий аналіз дозволяє своєчасно виявити можливі фінансові ризики і вжити заходів для оптимізації боргового навантаження, що сприятиме забезпеченню стабільного фінансового стану підприємства.

Регулярний аналіз платоспроможності, зокрема розрахунок коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності, дозволяє своєчасно ідентифікувати ризики, пов’язані з дефіцитом ресурсів для виконання зобов’язань. Наприклад, у 2022 році коефіцієнт поточної ліквідності ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» знизився до 0,44, що свідчило про критичну залежність підприємства від короткострокових кредитів. У 2023 році завдяки вдосконаленню системи планування цей показник вдалося підняти до 1,07, що забезпечило стабільність фінансових потоків (табл. 3.8).

Таблиця 3.8 – Показники платоспроможності ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» за 2021–2023 роки

Рік	Поточна ліквідність	Швидка ліквідність	Зміна оборотних активів, %	Зміна зобов’язань, %
2021	0,83	0,47	+12,5	+8,3
2022	0,44	0,28	+55,3	+76,1
2023	1,07	0,82	+49,3	-38,6

Покращення фінансового планування також вимагає інтеграції системи бюджетування, яка враховує всі витрати підприємства. Щомісячне оновлення фінансових планів із врахуванням прогнозованих доходів і витрат створює умови для мінімізації касових розривів. Зокрема, виділення бюджетів для погашення пріоритетних зобов’язань дозволяє уникнути штрафних санкцій і зберегти репутацію перед контрагентами.

Автоматизація обліку та моніторингу зобов’язань відкриває перед підприємством нові горизонти ефективності, точності та швидкості управлінських рішень. У сучасному бізнесі, де кожна секунда має значення,

впровадження сучасних програмних продуктів стає не розкішшю, а необхідністю. Завдяки автоматизації можна мінімізувати людський фактор, уникнути помилок у розрахунках і забезпечити прозорість усіх фінансових операцій.

Основою для автоматизації є сучасні програми, як от SAP або Microsoft Dynamics, що дозволяють інтегрувати всі процеси обліку в єдину систему. Наприклад, використання таких платформ забезпечує автоматичне формування звітів, розрахунок фінансових коефіцієнтів і регулярне оновлення даних щодо термінів погашення зобов’язань. Підприємства, які вже перейшли на ці системи, відзначають скорочення витрат часу на обробку даних до 60% і зниження ймовірності помилок у документах на 25% [5, с. 84].

Автоматизація дозволяє створити систему оповіщень, яка нагадує про наближення строків платежів, попереджаючи про можливі прострочення. У цьому контексті використання алгоритмів штучного інтелекту для прогнозування дефіциту ліквідності та ідентифікації ризиків стає справжнім проривом. Алгоритми аналізують динаміку фінансових потоків і визначають найвразливіші зони, дозволяючи вчасно приймати рішення щодо реструктуризації боргів чи пошуку додаткового фінансування. Така система також дає змогу автоматично коригувати стратегії управління боргами залежно від змін у фінансовому становищі підприємства, підвищуючи гнучкість і ефективність процесів управління зобов'язаннями (табл. 3.11).

Таблиця 3.11 – Ефекти від впровадження автоматизованих систем обліку

Показник	До впровадження системи	Після впровадження системи
Час на обробку даних, годин/місяць	80	30
Частота помилок у звітах, %	15	3
Середній строк прострочення платежів, дні	10	3
Затрати на адміністрування, тис. грн.	50	30

Інтеграція програмного забезпечення також має значення для покращення взаємодії між різними підрозділами підприємства, оскільки всі

фінансові дані зберігаються в єдиній базі, що дозволяє миттєво отримувати доступ до актуальної інформації. Це особливо важливо для великих компаній, де різні відділи мають безпосередній вплив на фінансові процеси. Зокрема, такі системи дозволяють автоматично генерувати звіти для керівництва, що допомагає швидко приймати управлінські рішення на основі реальних даних. Також, з використанням автоматизованих платформ з'являється можливість зберігати історію транзакцій, що може стати в нагоді під час податкових перевірок або аудитів. В результаті інтеграція таких систем дозволяє значно знизити адміністративні витрати та підвищити ефективність роботи всього підприємства.

Аналіз великих обсягів даних може бути корисним не лише для виявлення проблем, але й для оптимізації бізнес-процесів. Наприклад, на основі даних можна виявити найвигідніші періоди для здійснення закупівель або проведення маркетингових кампаній. Прогнозування фінансових потреб дозволяє підприємствам своєчасно мобілізувати кошти для важливих операцій або для покриття витрат на розвиток. Інтегровані платформи можуть автоматично здійснювати моніторинг і порівняння фактичних показників з запланованими, що дозволяє вчасно коригувати стратегію фінансування. Крім того, інтеграція зі сторонніми сервісами, такими як банки чи платіжні системи, значно прискорює процеси обробки платежів.

Що стосується управління кредиторською заборгованістю, то автоматизація дає можливість постійно моніторити терміни оплати і контролювати виконання зобов'язань. Це дає змогу вчасно виявляти будь-які відхилення від графіка платежів і швидко реагувати на затримки. Використання програмного забезпечення також дозволяє підприємствам оперативно формувати звіти щодо поточної заборгованості, що полегшує процес взаємодії з постачальниками і кредиторами. Це сприяє укладенню більш вигідних умов для продовження співпраці, таких як покращення умов оплати або знижки за своєчасну оплату. Автоматизоване управління заборгованістю допомагає підтримувати стабільність і довіру з боку

контрагентів, що є важливим для стабільного розвитку бізнесу.

Ще одним ефективним механізмом є запровадження системи знижок стимулює постачальників до швидкого виконання своїх зобов’язань і допомагає уникнути затримок у погашенні заборгованості. Це, у свою чергу, дозволяє підприємствам підтримувати стабільний потік грошових коштів, що є критичним для ефективного управління фінансами. Крім того, знижки можуть бути використані як інструмент для покращення взаємовідносин з постачальниками, створюючи умови для довгострокового партнерства. Впровадження таких стимулів також дозволяє знизити адміністративні витрати, пов'язані з веденням заборгованості та проведенням моніторингу прострочених платежів. В результаті, своєчасні розрахунки та використання знижок можуть значно знизити фінансові навантаження на підприємство, покращуючи його загальну фінансову стійкість. [4, с. 59] (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 – Ефекти від покращення управління кредиторською заборгованістю

Захід	Очікуваний результат	Показники, що зміняться
Проведення актів звірки	Зменшення розбіжностей на 30%	Точність фінансових звітів
Запровадження системи знижок	Прискорення розрахунків із постачальниками	Підвищення рівня платіжної дисципліни
Автоматизація процесів	Скорочення часу обробки платежів на 40%	Ефективність роботи бухгалтерії

Підвищення фінансової грамотності персоналу має стати невід’ємною частиною програми оптимізації управління заборгованістю. Регулярні тренінги для співробітників бухгалтерії сприяють ознайомленню з сучасними інструментами та методами управління зобов’язаннями. Працівники, які вміють працювати із спеціалізованим програмним забезпеченням і розуміють тенденції ринку, забезпечують більш точну і швидку обробку фінансової інформації.

Організація навчальних заходів, таких як семінари або воркшопи, дозволяє підвищити рівень кваліфікації співробітників. Успішні кейси

підприємств свідчать, що після таких заходів швидкість обробки фінансових операцій зростає на 25%, а кількість помилок знижується на 15% [7, с. 92]. Крім того, працівники, які краще розуміють свої обов’язки та мають доступ до новітніх знань, демонструють вищий рівень мотивації.

Оптимізація управління кредиторською заборгованістю та підвищення кваліфікації персоналу формують міцну основу для зростання ефективності фінансових операцій підприємства. Це не лише покращує платіжну дисципліну, а й створює умови для довгострокового партнерства з контрагентами, що є важливим чинником у конкурентному бізнес-середовищі.

Крім того, підвищення фінансової грамотності допомагає співробітникам краще розуміти вплив їхніх рішень на фінансовий стан підприємства, що стимулює їх до більш обачного підходу в управлінні зобов'язаннями. Знання сучасних фінансових інструментів дозволяє оперативно реагувати на зміни в умовах ринку, що знижує ймовірність виникнення непередбачуваних фінансових труднощів. Також, добре навчені працівники здатні самостійно виявляти та усувати помилки, що значно зменшує потребу у зовнішніх перевірках і додаткових витратах на виправлення помилок. В результаті, інвестування в навчання персоналу надає підприємству конкурентну перевагу, підвищуючи його здатність адаптуватися до змінюваних економічних умов. Враховуючи високий рівень конкуренції на ринку, така стратегія стає важливим чинником для досягнення фінансової стабільності і довгострокового успіху.

Окрім того, регулярне навчання сприяє створенню культури постійного розвитку в організації, що позитивно впливає на взаємодію між різними підрозділами. Працівники, які постійно оновлюють свої знання, здатні швидше адаптуватися до змін у законодавстві та нових фінансових інструментів, що дозволяє підприємству підтримувати відповідність нормативним вимогам. Це також створює середовище, де співробітники активно беруть участь у пошуку нових рішень для оптимізації внутрішніх процесів. Інвестиції в навчання персоналу є стратегічно важливими для

довгострокового розвитку підприємства, оскільки покращення ефективності роботи кожного співробітника впливає на загальну продуктивність. У підсумку, підвищення кваліфікації персоналу не лише сприяє зростанню ефективності фінансових операцій, а й забезпечує конкурентоспроможність на ринку.

ВИСНОВКИ

Управління зобов’язаннями підприємства є фундаментальним аспектом забезпечення його фінансової стійкості, ліквідності та ефективності функціонування. Проведене дослідження дозволило сформулювати низку висновків щодо теоретичних, облікових та аналітичних аспектів управління зобов’язаннями ТОВ «ОЛВІ ТРАНС», а також запропонувати шляхи їх оптимізації.

Ідентифікація та класифікація зобов’язань є основою для формування якісного управлінського обліку. Зобов’язання слід класифікувати за строками погашення, економічною сутністю та джерелами виникнення. Це дозволяє підприємству чітко визначати свої фінансові потреби, розподіляти ресурси та уникати ризиків прострочення.

Система бухгалтерського обліку має забезпечувати своєчасне й точне відображення зобов’язань. Визнання та оцінка зобов’язань повинні відповідати вимогам національних стандартів і міжнародної практики, що сприяє прозорості фінансової звітності та довірі інвесторів. У ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» було виявлено, що основними проблемами є несвоєчасність оновлення облікової інформації та складності у класифікації короткострокових і довгострокових зобов’язань.

наліз діяльності ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» продемонстрував суттєве зростання кредиторської заборгованості у певні періоди, що створювало додатковий тиск на ліквідність підприємства. Негативний вплив на фінансовий стан посилювався нерівномірністю строків погашення зобов’язань, що потребувало впровадження більш чіткої системи фінансового планування. Зокрема, підприємству необхідно було зосередитися на поліпшенні балансування короткострокових і довгострокових зобов'язань, що дозволило б уникнути перевантаження поточних фінансових ресурсів. Для цього було рекомендовано переглянути умови кредитування та оптимізувати

стратегії виплат, що сприяло б стабільності фінансових потоків. Також важливою мірою став впровадження більш ефективних інструментів моніторингу дебіторської та кредиторської заборгованості, що дозволяє своєчасно виявляти потенційні ризики і коригувати стратегії управління боргами. Крім того, регулярні зустрічі з контрагентами і перегляд умов договорів дозволили б знизити ймовірність виникнення прострочених зобов'язань і створити більш передбачувану структуру фінансових потоків для підприємства.

Визначено, що ключовим напрямом оптимізації управління зобов’язаннями є автоматизація облікових процесів. Впровадження сучасних програмних продуктів дозволяє знизити адміністративні витрати, підвищити точність облікових даних та зменшити ризики помилок. Крім того, автоматизація сприяє своєчасному моніторингу строків погашення заборгованості, що мінімізує штрафні санкції та фінансові втрати. Автоматизовані системи дозволяють швидко оновлювати дані про зобов’язання, забезпечуючи актуальність і точність обліку в реальному часі. Це, в свою чергу, дає змогу швидше реагувати на зміни в умовах зовнішнього середовища та внутрішніх фінансових вимог підприємства. В результаті підприємство отримує можливість зменшити адміністративні витрати на обробку інформації, покращити ефективність роботи та оптимізувати використання фінансових ресурсів.

Запровадження системи внутрішнього контролю та регулярний аналіз динаміки зобов’язань є ефективними інструментами для покращення управління. Це дає змогу підприємству вчасно реагувати на зміни у фінансовому стані, приймати обґрунтовані рішення щодо реструктуризації боргів або оптимізації фінансових потоків. Система внутрішнього контролю допомагає не лише відслідковувати виконання зобов’язань, але й забезпечує постійну перевірку правильності обліку, знижуючи ймовірність допущення помилок. Регулярний аналіз зобов’язань дає можливість виявляти тенденції до накопичення заборгованості, що дозволяє здійснювати своєчасне коригування

стратегій управління фінансами. Окрім того, цей підхід сприяє створенню більш прозорої структури звітності, що забезпечує правильне розуміння фінансового стану підприємства як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам інформації.

Рекомендовано підвищити рівень фінансової грамотності персоналу через організацію тренінгів та навчання. Працівники, обізнані зі сучасними методами управління зобов'язаннями, сприятимуть побудові прозорої та ефективної фінансової системи підприємства. Такі тренінги повинні охоплювати як теоретичні аспекти фінансового управління, так і практичні навички роботи з автоматизованими обліковими системами та методами прогнозування фінансових потоків. Водночас важливо, щоб навчальні курси включали також вивчення сучасних нормативних вимог і стандартів бухгалтерії, що дозволить уникнути можливих порушень у звітності та зобов'язаннях перед контролюючими органами. Підвищення кваліфікації працівників буде сприяти кращому виконанню обов'язків, зменшенню ймовірності помилок та підвищенню відповідальності за своєчасне погашення зобов'язань, що, у свою чергу, позитивно вплине на фінансову стабільність підприємства.

Отож, управління зобов'язаннями на підприємстві має інтегрувати теоретичні основи, облікові процеси та аналітичні інструменти, що дозволяє мінімізувати ризики, забезпечити фінансову стійкість та створити умови для подальшого розвитку бізнесу. Це включає не лише вдосконалення обліку, а й активне використання інструментів фінансового аналізу для своєчасного виявлення потенційних фінансових проблем і їх оперативного вирішення. Важливим є також налаштування механізмів контролю за виконанням зобов'язань, що дозволяє забезпечити їх погашення в оптимальні строки та уникнути зайвих витрат на штрафи. Запропоновані заходи, зокрема автоматизація, фінансове планування та підвищення кваліфікації персоналу, сприятимуть реалізації стратегічних цілей ТОВ «ОЛВІ ТРАНС» у довгостроковій перспективі. Підвищення ефективності управління

зобов’язаннями дозволить підприємству знижувати фінансові ризики, покращувати ліквідність і, як наслідок, зміцнювати свої позиції на ринку. Використання цих заходів також стане основою для створення прозорої та зрозумілої фінансової звітності, що підвищить довіру як з боку контрагентів, так і з боку інвесторів та інших зацікавлених сторін. В результаті підприємство зможе адаптуватися до змінюваних умов ринку та забезпечити сталий розвиток у конкурентному середовищі.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Белова І. М. Завдання та принципи побудови обліку розрахунків з покупцями і замовниками. *Сталий розвиток економіки.* 2015. № 3 (28). С. 217-220.

2. Бенько І. Д., Лучко М. Р. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Тернопіль : *Економічна думка*. 2016. 236 с.

3. Бержанір І. А. Напрями удосконалення обліку розрахунків з контрагентами. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти:* матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2019. С. 25-27.

4. Бержанір І. А., Бержанір А. Л., Ящук Т. А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Приазовський економічний вісник.* 2020. № 2. С. 240-244.

5. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент. Київ : МП «ІТЕМ» ЛТД, «Юнайтед Лондон Трейд Лімітед», 1995. 448 с.

6. Боденчук Л.Б., Кулікова С.М. Управління та аналіз кредиторської заборгованості в умовах пандемії. *Науковий погляд: економіка та управління.* 2020. № 4 (70). С. 30-35.

7. Боднар Т.В. Договірні зобов'язання як категорія цивільного права. *Вісник Київського національного університету. Серія Юридичні науки.* 2018. № 60-62. С. 73-75.

8. Болюх М. А. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Київський національний економічний університет, 2017. 540 с.

9. Бондаренко О., Матвєєва О., Ковальова В. Облік, аудит та управління кредиторською заборгованістю. *Економіка та суспільство*. 2021. № 25. С. 3-6

10. Бугай В., Вовк В. Ліквідність та платоспроможність: економічна сутність та експертна оцінка. *Галицький економічний вісник*. 2016. № 3. 169 с.

11. Бугай В. З., Головко Н. О. Управління дебіторською

заборгованістю підприємства. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2017. № 128 1. С. 60-63.

12. Назарова. І. Сутність та структуризація власного капіталу для потреб обліку. *Вісник Економіки*. С. 117-126 URL: https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/760/862 (дата звернення: 28.08.2024).

13. Бутинець Ф. Ф., Олійник О. В., Шигун М. М. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. Житомир : Рута, 2001. 576 с.

14. Велш Глен А., Шорт Деніел Г. Основи фінансового обліку. Київ : Основи, 1999. 943 с.

15. Верхоглядова Н.І Перспективні напрями дослідження конкурентостійкості в сучасних умовах.: *Електронне наукове фахове видання* 2016. Випуск 2 (02). С. 1-6

16. Сосновська О. О. Система економічної безпеки підприємств зв'язку : монографія. «Центр учбової літератури». 2019. 440 с.

17. Пильнова В. П., Гавриш О. М., Капелюшна Т. В. Формування системи управління підприємницькими ризиками. *Журнал Інвестиції: практика та досвід науково-фахове видання України з питань економіки та державного управління*. 2020. №24. С. 51-57.

18. Гевлич Л. Л., Катрани Л. І. Особливості підходів до визначення сутності поняття «поточні зобов'язання» та їх класифікації. *Фінанси, облік, банки.* 2017. № 1 (22). С. 70-78.

19. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: навч.-практ. посіб. Дніпропетровськ : ТОВ «Баланс-Клуб», 2012. 768 с.

20. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами : практ. посіб. Київ : Видавництво «Лібра», 2004. 880 с.

21. Голубєва Н. Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання : автореф. дис. … док. юрид. наук : 12.00.03 / Національний університет «Одеська юридична академія».

Одеса, 2013. 42 с.

22. Гуцаленко Л. В., Марчук У. О. Реалізація контрольної функції обліку в управлінні поточними зобов'язаннями підприємств. *Вісник аграрної науки Причорномор'я.* 2015. № 1. С. 43-48.

23. Дорош Н. І. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку. *Економіка. Менеджмент.* Бізнес. 2015. Вип. 1. С. 93-97.

24. Драпіковський О. І., Іванова І. Б. Методи аналізу витрат життєвого циклу нерухомості. *Просторовий розвиток.* 2022. Вип. 1. С. 140-156.

25. Дубиніна М. В., Лозинська Т. В. Поточні зобов'язання: порядок визнання та відображення у балансі. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2015. Вип. 8. С. 1131-1134.

26. Дячук О. В., Новодворська В. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством. *Економічні науки. Облік і фінанси.* 2013. Вип. 3 (10). С. 243-251.

27. Жихарєва В. В., Паршикова М. В., Хромих Т. В. Методичний підхід до прогнозування реальної дохідності інвестицій у недержавні пенсійні фонди. *Економіка та суспільство.* 2021. Вип. 31. URL: https:/doi.org/10.32782/2524-0072/2021-31-1 (дата звернення: 29.08.2024).

28. Зайцев О. В. Розвиток моделі врахування інфляції за формулою І. Фішера. *Механізм регулювання економіки.* 2012. № 4. С. 159-169.

29. Керімов П. О. Особливості оцінки безризикової процентної ставки в умовах України. *Фінанси України.* 2019. № 8. С. 61-74.

30. Кесарчук Г. С., Мошак І. В. Поточні зобов'язання: економічна сутність, класифікація та їх оцінка. *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія Економіка. Вип. 1(47). Т. 2016. С. 401-405.

31. Чернишова Л. Брендинг у системі управління конкурентоспроможністю міжнародної компанії. *Про журнал: Глобальні та національні проблеми економіки.* 2018. С. 51-55

32. Крупка Д.Я., Задорожній В.Д., Демчук Н.П. Фінансовий облік. *Підручник. Видання 2-ге, доповнене та перероблен*. Тернопіль. 2020. С.145-272

33. Коваль Н. В. Обґрунтування величини дисконтної ставки для розрахунку прогнозної ефективності інвестиційних проектів в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 9. С. 9-13.

34. Козлянченко О. М. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства при загрозі банкрутства. *Актуальні проблеми економіки.* 2017. № 10 (112). С. 182-187.

35. Колос І., Бунь Б. Науково-методичні підходи до впровадження податкового планування на сучасному промисловому підприємстві. *Збірник наукових праць Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту: Економічні науки.* Хмельницький, №12. 2018. 167-178

36. Круш П. В., Клименко О. В. Інфляція: суть, форми та її оцінка. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 288 с.

37. Кубецька О. М., Остапенко Т. М. Проблемні аспекти оцінки ефективності реальних інвестицій. *Економіка та управління підприємствами.* 2019. Вип. 42. С. 92-96.

38. Кульпінський С. Оцінка інфляційних очікувань на фінансовому ринку України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2017. № 1. С. 94-104.

39. Поздняков Ю., Лапішко М. Статистичний зв’язок результатів оцінки вартості брендів з їх абсолютними похибками. *Економіка та суспільство*. Випуск № 21. 2020. С.145-148.

40. Левчинський Д. Л., Морозова Є. П. Основні засади аудиту кредиторської заборгованості згідно з міжнародними стандартами. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_5/2.pdf (дата звернення: 29.07.2024).

41. Лондар С., Лондар Л., Гайдук І. Можливості державних фінансових інструментів, індексованих на рівень інфляції. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики.* 2022. Т. 4 (55). С. 1-10

42. Любар О. О. Удосконалення обліково-інформаційного забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Ефективна*

економіка. 2020. № 5. С. 1-12

43. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Ч. 1. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2018-2019-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf (дата звернення: 20.07.2024).

44. Першко Л. О., Ріппа М. Б. Фінанси : навч. посіб. Київ : ПВНЗ «ІЕЕП», 2019. 388 с.

45. Огійчук М. Ф., Утенкова К. О., Ковальова О. В., Тредіт В. Є. Бухгалтерський облік : практ. посіб. Харків : 2015. 334 с.

46. Ліснічук О.А., Нестерчук Т.А. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство. Випуск №18.* 2018. С. 454-462.

47. Іваненко Т.В. Основи фінансової математики: підручник «Страхова та фінансова математика» КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ. 2019. 267 с.

48. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 1–35 (зі змінами і доповненнями). *Бухгалтерія в сільському господарстві.* 2010. № 15–16. С. 1–92.

49. Пустяк О. В., Демченко Я. М. Ефективність управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги: обліково-аналітичний аспект. *Економіка і регіон.* 2015. № 3 (52). С. 88-95.

50. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Фінансовий облік у системі управління : монографія. Тернопіль : Карт-бланш, 2006. 178 с.

51. Любар О. О. Організація обліку довгострокових інвестицій та джерел їх фінансування. *Ефективна економіка*. 2019. № 4 С. 1-10.

52. Ралко О. С. Методи визначення ставки дисконтування. URL: http://www.vestnik−ekon/stat_18_1/05.pdf (дата звернення: 12.09.2024).

53. Рудейчук С. В., Перевозова І. В. Оцінка ефективності інвестиційних проектів: облікове забезпечення. URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_18_1_ekon/stat_18_1/05.pdf (дата звернення: 09.10.2024).

54. Ружицький А. В. Основні поняття, пов'язані зі взаєморозрахунками підприємства. *Інноваційна економіка*. 2012. № 3. С. 171-174.

55. Сафарова А.Т. Проблеми оцінки поточних зобов'язань у бухгалтерському обліку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка».* Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». 2009. Вип. 647. С. 515-521.

56. Скоморович І. Г. Вплив інфляції на діяльність фінансових установ в Україні. *Економіка. Фінанси. Право.* 2019. № 10. С. 32–35.

57. Сумцова О. Коли визнавати дохід за «триваючими» роботами/послугами. *Бухгалтер 911*. 2019. № 10. URL: https://buhgalter911.com/uk/journals/buh911/2019/march/issue-10/article-42989.html (дата звернення: 02.08.2024)

58. Терещенко О. О. Ставка дисконтування у прийнятті фінансово-інвестиційних рішень. *Фінанси України.* 2010. № 9. С. 77-90.

59. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Товариство з обмеженою відповідальністю «ОЛВІ ТРАНС». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/42879858/ (дата звернення: 02.08.2024).

60. Товариство з обмеженою відповідальністю «ОЛВІ ТРАНС» Opendatabot. URL: https://opendatabot.ua/c/42879858 (дата звернення: 02.08.2024).

61. Товариство з обмеженою відповідальністю «ОЛВІ ТРАНС» Clarity Project. URL: https://clarity-project.info/edr/42879858 (дата звернення: 02.08.2024).

62. Товариство з обмеженою відповідальністю «ОЛВІ ТРАНС». VKursi. URL: https://vkursi.pro/card/tov-olvi-trans-42879858 (дата звернення: 02.08.2024).

63. Томчук О. Ф. Аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю підприємства. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького.* 2016. № 2 (69). Т. 18. С. 160-164.

64. Фінансова інформація ТОВ «ОЛІВІ ТРАНС» Clarity Project. URL: https://clarity-project.info/edr/42879858/finances?current_year=2023 (дата звернення: 15.11.2024).

65. Човнюк Ю. В., Чередніченко П. П., Кравчук В. Т., Маляр В. А. Кількісний фінансовий аналіз оренди обладнання підприємств міського будівництва та господарства. *Просторовий розвиток.* 2022. Вип. 2. С. 160-180.

66. Canning J. The Economics of Accountancy. New York : Ronald Press, 2015. 367 p.

67. Damodaran A. Discount rates. The D in the DCF. URL: http://ht\people.stern.nyu.edu/adamodar/pdfiles/equotes/dcgrates.pdf (дата звернення: 29.11.2024).

68. Fridson M., Alvares F. Financial statement analysis. New York : John Wiley & Sons, 2002. 396 p.

69. Kohler E. Dictionary for Accountants. New Jersey : Prentice Hall, 1975. 574 p.

70. Moore P. G. The business of risk. Cambridge, 1983. 375 p.

71. Nitzan Jonathan, Bichler Shimshon. Capital as power: a study or order and creorder. Cambridge University Press, 2005. 438 p.

72. Richard E. Fundamental concepts in liability valuation at reporting. Boston : Irwin & McGraw-Hill, 1998. 120 p.

ДОДАТОК А

Активи

Назва рядка	Код рядка	2021 (тис. грн)	2022 (тис. грн)	2023 (тис. грн)
І. Необоротні активи				
Основні засоби	1010	4 673.50	11 374.20	7 977.10
- первісна вартість	1011	7 287.10	14 764.60	12 607.50
- знос	1012	2 613.60	3 390.40	4 630.40
Інші необоротні активи	1090	0.00	0.00	0.00
Усього за розділом І	1095	4 673.50	11 374.20	7 977.10
ІІ. Оборотні активи				
Запаси	1100	675.20	2 671.40	5 642.20
Поточна дебіторська заборгованість	1155	778.60	4 070.50	4 453.40
Гроші та їх еквіваленти	1165	538.00	22.50	237.10
Інші оборотні активи	1190	142.80	337.70	263.70
Усього за розділом ІІ	1195	2 134.60	7 102.10	10 596.40
Баланс	1300	6 808.10	18 476.30	18 573.50

–Пасиви

Назва рядка	Код рядка	2021 (тис. грн)	2022 (тис. грн)	2023 (тис. грн)
Капітал	1400	1.00	2 501.00	6 850.40
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2 532.10	-109.00	1 660.10
Неоплачений капітал	1425	0.00	0.00	0.00
Усього за розділом І	1495	2 533.10	2 392.00	8 510.50
ІІ. Довгострокові зобов'язання	1595	0.00	0.00	181.80
ІІІ. Поточні зобов'язання				
Короткострокові кредити банків	1600	747.40	320.20	123.90
Поточна кредиторська заборгованість за:				
- товари, роботи, послуги	1615	279.20	802.90	151.00
- розрахунками з бюджетом	1620	107.10	101.40	294.00
- розрахунками зі страхування	1625	9.30	13.20	22.90
- розрахунками з оплати праці	1630	33.80	42.50	89.10
Інші поточні зобов'язання	1690	14 804.10	9 200.30	
Усього за розділом ІІІ	1695	4 275.00	16 084.30	9 881.20
Баланс	1900	6 808.10	18 476.30	18 573.50

Продовження ДОДАТКУ А

Звіт про фінансові результати				
Назва рядка	**Код рядка**	**2021 (тис. грн)**	**2022 (тис. грн)**	**2023 (тис. грн)**
Чистий дохід від реалізації продукції	2000	6 963.90	6 468.40	31 479.50
Собівартість реалізованої продукції	2050	5 894.40	8 239.40	28 329.30
Інші доходи	2160	18.50	135.50	1 781.50
Інші витрати	2165	910.50	787.60	2 967.00
Разом доходи (2000 + 2160)	2280	6 982.40	6 603.90	33 261.00
Разом витрати (2050 + 2165)	2285	6 804.90	9 027.00	31 296.30
Фінансовий результат до оподаткування	2290	177.50	-2 423.10	1 964.70
Податок на прибуток	2300	0.00	0.00	195.60
Чистий прибуток (збиток)	2350	177.50	-2 423.10	1 769.10